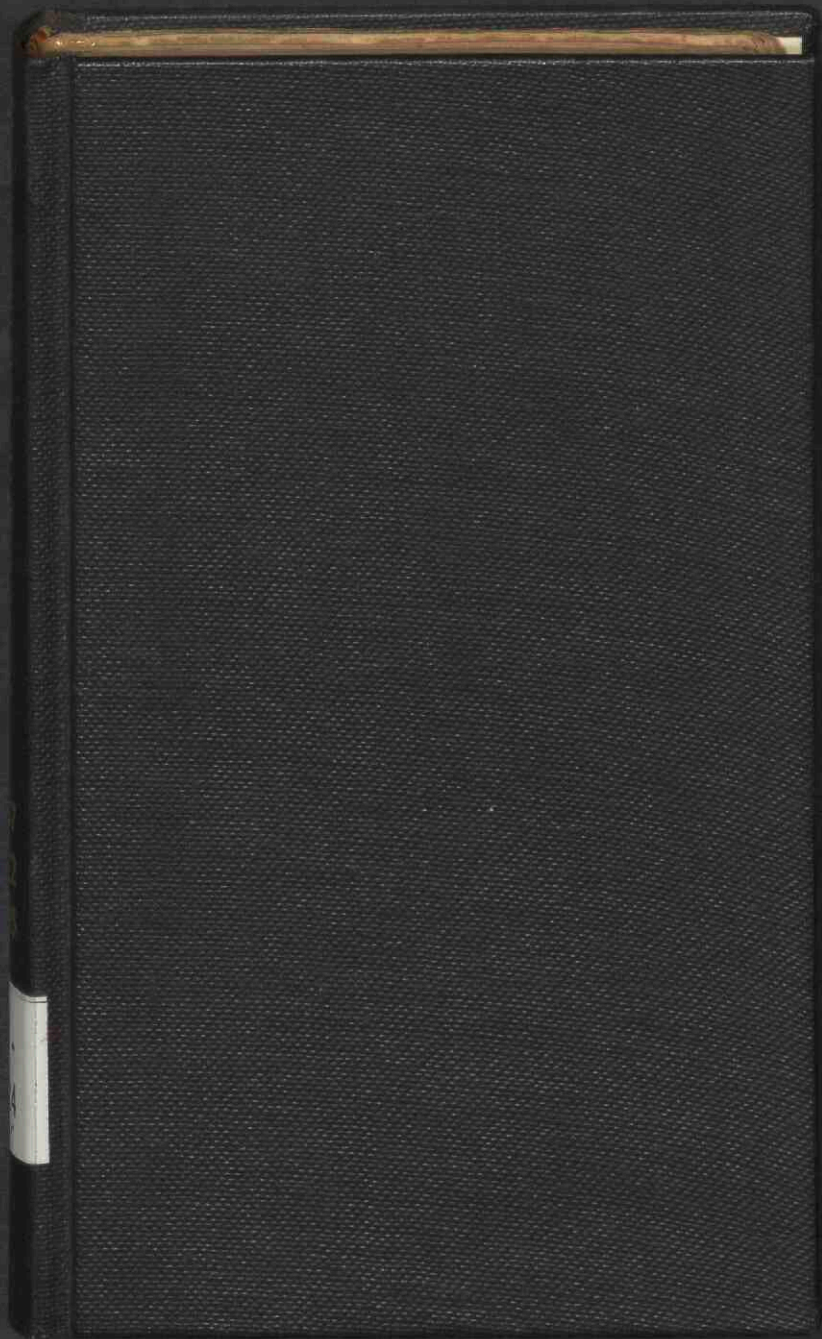

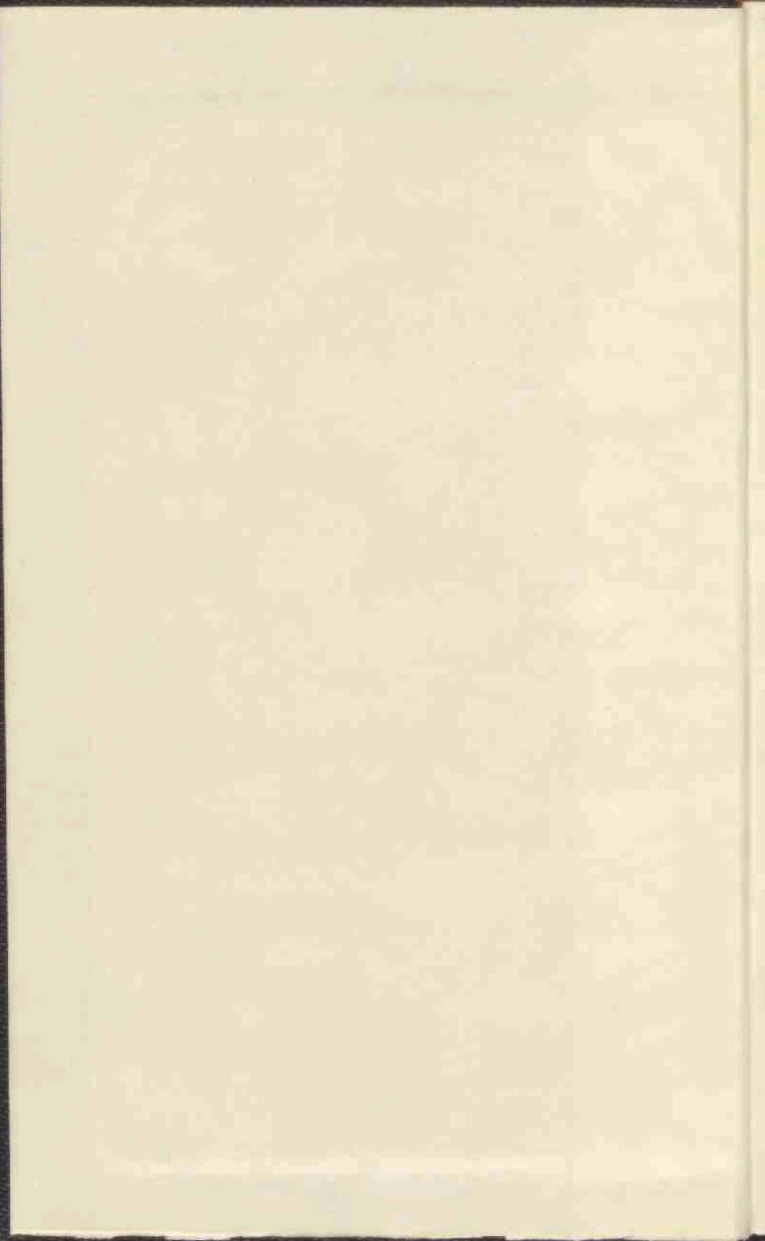

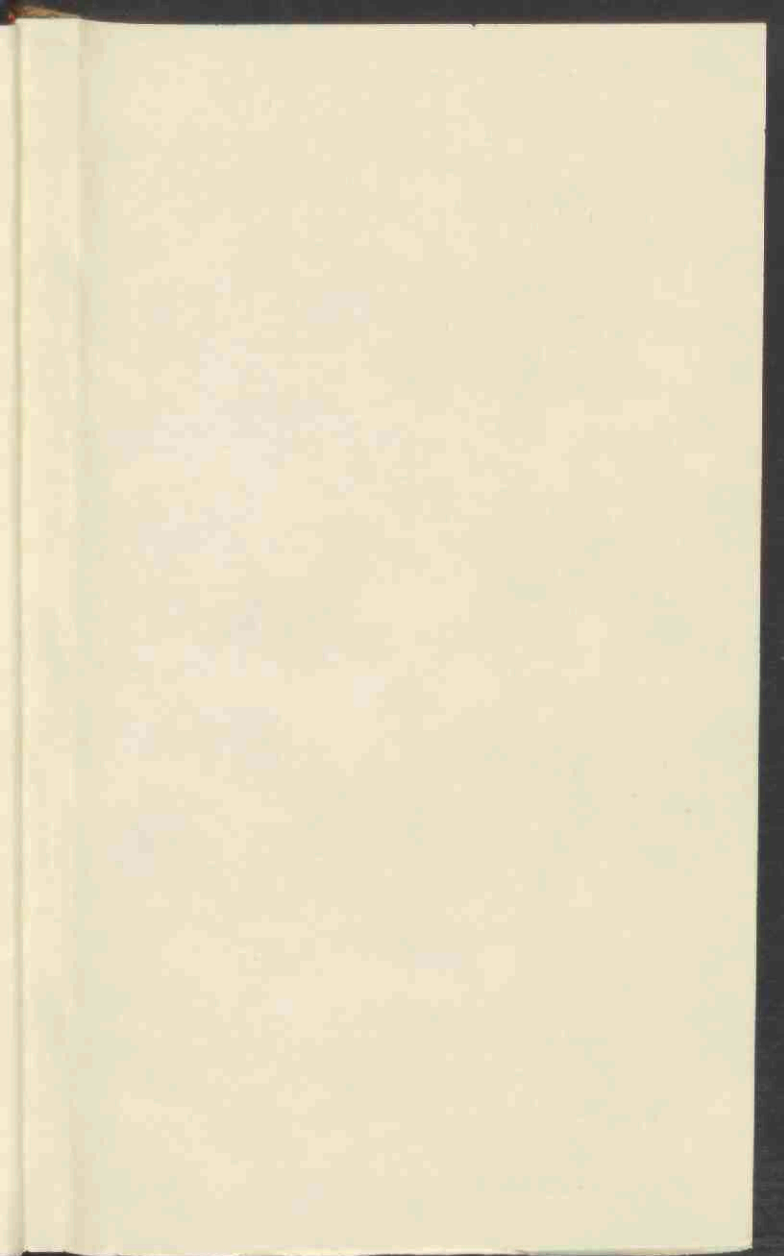
Driedubbelde naem-lyst der pastooren priesteren en zendelingen, : I. Die in 't jaer 1701. voor de waerheid en gerechtigheid getuigd hebben. II. Die in 't jaer 1736. om 't

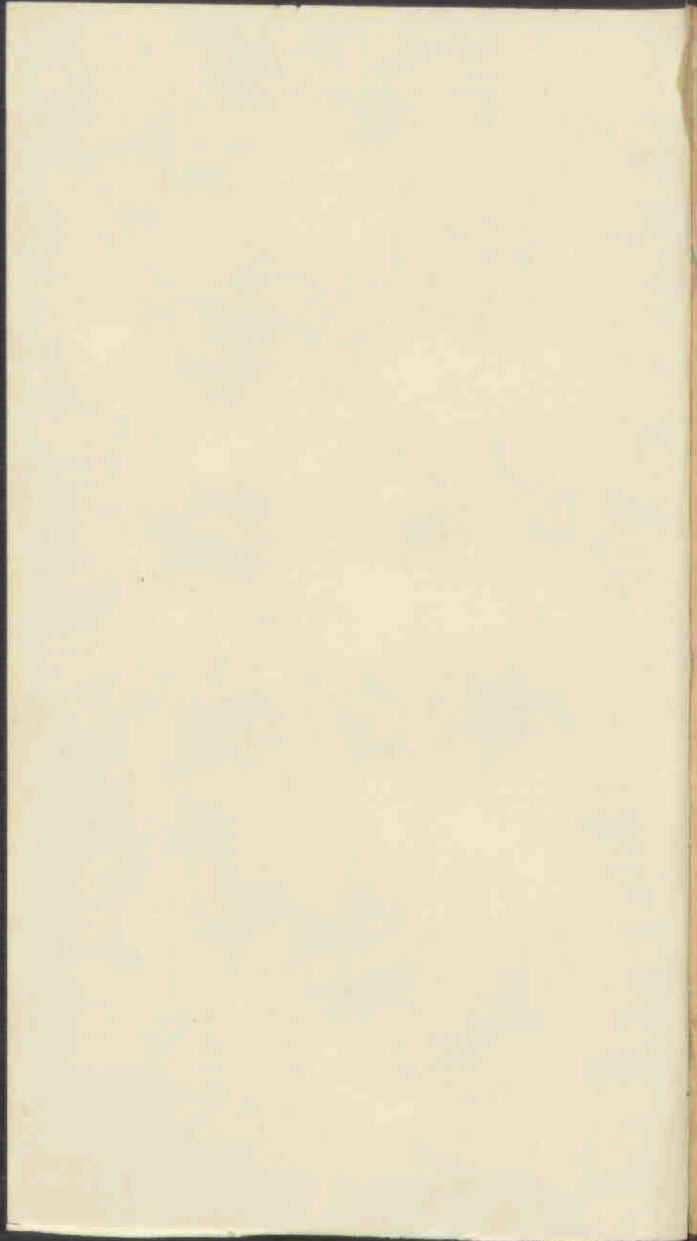
formulier en de Bulle Unigenitus zig van hunne medebroederen afscheiden. III. Die vreedzaemig zijn met hen die de vrede haeten. Opgedraegen aen ... Johannes van den Steen, Franciscus Cornelius Derout ..

<https://hdl.handle.net/1874/428781>

T.T. 1224

DRIEDUBBELDE
N A E M - L Y S T
D E R
P A S T O O R E N
P R I E S T E R E N
E N
Z E N D E L I N G E N,

I. Die in 't Jaer 1701.

Voor de Waerheid en Oefenigheit ge-
tuigd hebben.

II. Die in 't Jaer 1736

Om 't FORMULIER en de Bulle UNIGENTUS
zig van hunne Médebroederen afscheiden.

III. Die vreedzaemig zijn met hen die
de Vreede haeten.

O P G E D R A E G E N

Aen de Eerwaerde en Wijdluftige Heeren

Johannes van den Steen,
Franciscus Cornelius Derout.

En alle Oudste en Kundigste Priesters van alle
de Provincien en Landen onzer Kerke.

t'AMSTERDAM, by FRANS RYSWYK, Boekver-
koper in de eerste Gouds-bloems-dwars-straet.

M. D. CC. XXXVII.

Diotrephes, die onder hen d' over-
heid zoekt te voeren, neemt ons
niet aan. . . . snappende teegen ons
met scheldwoorden: en als of hem dit
nog niet genoeg was, hy ontvangt zelf
de Broeders niet, en de genen die ze
ontvangen, verbied hy, en stoot ze
buiten.

Welbeminde, volg dog het quaede
niet naer, maer het goede.

III. Brief van Johan. y. 9. 10. 11.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMASSE

ERWAERDE EN WIJDLUFTIGE
HEEREN.

Onlangs is ons ter hand gekomen zeeker Boekje, voor Opschrift hebbende : *Naam-lyst der Roomsche Catholyke Pastoors en Missionarissen, welke in de VII. Provincien, en naburige Landen, tot de Missie behoorende, in Bedieninge zijn, in 't einde van 't Jaer 1736. 't Amsteldam by d' Erven van Stigter 1737.*

Het blaedje omslaende vond ik dit volgende
VOORBERIGT.

Dewijl alle de voorige gedrukte NAAMLYSTEN der Roomsche Catholyke Priesters dezzer MISSIE zeer gebrekkelyk en vol mislagen bevonden zijn; zo is deeze met alle mogelijke nauwkeurigheid opgesteld, en door de Oudste en Kundigste Priesters van alle Provincien en Landen tot de MISSIE behoorende, te vooren nagezien en verbeetert.

Dit maekte my gaende om het zelve eens te doorlezen : dog nauwlijks had ik d'eerste bladzijde ingezien, of ontdekte al groove mislaegen, en zo voortgaende ten einden wierd ik gewaer dat deeze Naemlijst met alle mogelijke nauwkeurigheid opgesteld, d'allergebrekkelijkste en wanschappenste was, die 'er ooit gezien was.

Ik ondervond dat niet hier of daer één enkel Pastoor of Priester was overgellaegen, maer dat m'er in een Naemlijst van omtrent 300. ruim een getal van 70. had uitgelaeten. Dat is, dat men in dit gebrekkelijk stuk met alle nauwkeurigheid en voorbedagtheid had uitgelaeten alle die Pastoors en Priesters die de welmeenende en gezonde Clergie uitmaeken. Waerlijk uit dien hoofde wel gebrekkelijk en wanschaepen.

Nu, zulk een misflag toe te schrijven aen d' onweetentheid en onbedagtzaamheid van U Eerwaardens, die wy met reeden meenen onder de Oudste en Kundigste Priesteren te moogen stellen, en vervolgens ook aenzien als zifters en overzienders dezer Naemlijst, waer niet alleen te kort doen aen d' agtinge die wy voor U Eerwd: hebben, maer ons zelve bedriegen en voor een ieder belagelijk maeken:

Maer wat dan, Eerw. Heeren, zo niet d' onkunde, wat dan is d' oorzaak van zo een zwaere misflag? Wat is de beweegreden die U Eerwd: aanzet, om dus liefdeloos te handelen? Het is al te tastbaer dan dat wy dit zouden kunnen ontveinzen; en de daegelijksche ondervinding verschaft ons geduerige voorbeelden van uwen scheurzieken handel; die men hoe langer hoe meer met geweld ten top wil brengen.

Het schijnt niet meer waer by U Eerwd: te zijn
 * dat de zonden van scheuringe alle godloosheeden te boven gaet: dat by die in scheuringe is, niet godsdienstig kan zijn. . . . dat, zig af te scheuren
 van

* Sacrilgium schismatis omnia scelera supergraditur. *Aug. Const. Epist. Parmon. Lib. 1. Cap.*

van de eenigheid van Christus, of in scheuringe te zijn een groot en allergrootste quaed is. * Want andersints, hoe was het mogelijk dat U Eerwd: zo te werk zouden gaen?

Hoe was het mogelijk dat U Eerwd: dat dierbaer pand der liefde en vrede, zouden kunnen schenden, en zo wreedlijk schenden met uwe Medebroederen, indien zy indagtig waeren, hoe nadrukkelijk de Heiland den Vader om die vrede en eendragt voor de zijnen gebeden heeft! *Heilige Vader, (zegt hy †) bewaer hen, die gy my gegeven hebt, in urwen naeme, OP DAT ZY EEN ZIJN, GELIJK WY.*

Ik bid niet alleen voor hen, maer ook voor de geenem die door hun woord in my gelooven zullen: OP DAT ZY ALLE EEN ZIJN, GELIJK GY VADER IN MY EN IK IN U: dat zy ook in ons mogen EEN zijn, op dat de wêreld gelove dat gy my gezonden hebt. Ik heb hen de heerlijkheid gegeven, die gy my gegeven hebt: op dat zy zouden EEN zijn, gelijk wy ook EEN zijn. Ik in hen, en gy in my, OP DAT ZY VOLKOMETLIJK EEN ZIJN, en dat de wêreld weete dat gy my gezonden hebt, en hen lief gehad hebt, gelijk gy my ook hebt lief gehad.

Zo luiden de woorden van den Heiland, waerlijk dierbaer voor de kinderen der vrede, maer verschrikbaer voor allen die dien band van vrede met hunne médegelovigen breeken, en vervolgens lijnregt aenwerken teegen het voornaeme

A 2

in-

* Non Potest esse religiosus in schismate constitutus. . . schisma facere ab unitate Christi, in schismate esse profectò malum est & magnum malum. *Aug. Contra Cresc. L. 4 C. 21. 22. 25. & 26.*

† *Joh. 17. v. 11. 20. 21. 22. 23.*

inzigt van den Zaligmaeker, * die zijne gelovigen tot *éne Kuddé en énen Herder*, die hy zelf is, heeft willen brengen, en ook metterdaad gebragt heeft: † *Want hy (JESUS CHRISTUS) is onze Vreede, die ze beide (zo Jooden als Heidenen) één gemaakt en de Middelmuer die hen van een scheidde, te weten de vyandschappen in zijn vleesch verbrooken heeft; vernietigende de wet der geboden in instellingen bestaende, om van de twee (Volkeren) IN ZIG ZELVEN EENEN NIEUWEN MENSCH TE SCHEPPEN, MAEKENDE DE VREEDE. En omze beide nu als in één Lighaem door het Kruis, met God te verzoenen, de vyandschappen in zig zelven doodende.*

Op deze zo vaste en onwrikbaere grond steunt de vermaening die d'Apostel Paulus daer nae geeft zeggende: † *Ik bid u dat gy den staet waer toe gy geroepen zijt, waerdiglijk bewandelt: met alle oodmoedigheid en zagtmoedigheid, met verduldigheid, verdraegende elkanderen in de liefde; TRAGTENDE DE EENIGHEID DES GEESTS DOOR DEN BAND VAN VREEDE TE ONDERHOUDEN. EÉN LIGHAEM, EN EÉN VAN GEEST, GELIJK GY OOK TOT EÉN HOPE UWER ROEPINGE GEROEPEN ZIJT. DAER IS EÉN HEER, EÉN GELOOF, EÉN DOOPSEL. EÉN GOD EN VADER DIE BOVEN ALLEN, EN OVERAL, EN IN ONS ALLEN IS.*

Dog U Eerwd: zonder agt te geeven op zo hooge en noodzaekelijke vermaening, zonder welker be-
tragtinge het onmogelijk is zalig te worden, schij-
nen

* *Joan. 10. v. 16.*

† *Ephes. 2. v. 14. 15. 16.*

† *Ephes. 4. v. 1. 2. 3. 4.*

nen de scheuring als te willen bevestigen en ver-
eeuwigen

Mislichien denken U Eerwd: volgens zommige
nieuwgebakke Leeraers, dat het alleen scheuring
is, zig van het geheele lighaem der Kerke, of van
den Paus, af te zonderen; dog in dit te denken
zouden U Eerwd: zig grootelijks bedriegen; want
schoon zodaenige scheuring van het Lighaem of
van haer eersten Herder en Hooft wel de grootste
en gevaerlijkste is, zy is egter de eenigste niet:
en 't is altijd gevaerlijk zig van een gering getál, ja
van één eenigen af te scheuren, en geen gemeen-
schap in 't gteestelijk te willen houden. En dit
steunt op dat nauw gebod der Liefde: * *Want die*
(den naesten) niet en bemind blijft in de dood.

Hierom zegt zeer wel de Doorlugtige Bisschop
van Auxerre: †

„ Dewijl d'eenheid vereischt dat men ver-ee-
„ nigt zij met alle de kinderen der Kerke, maekt
„ men zig pligtig aen een begonne scheuringe,
„ wanneer men onregtvaerdiglijk weigert met één
„ der zelve kinderen gemeenschap te houden;
„ wanneer men iemand door onregtvaerdige en
„ wraekbaere Doem-vonnissen in den Ban doet;
„ wanneer men aen zijne Broeders strikken leidt,
„ en den geenen die in de Kerke zijn, oorzaak
„ geeft van 'er uit te gaen, of de geenen die daer
„ buiten zijn, zodaenige harde en onregtvaer-
„ dige voorwaarden oplegt, dat zy daer niet we-
„ der intreedden; als men eenige dier banden van
„ gemeenschap breekt, of vernietigt eenige dier
mid-

* I. Johan. 3. v. 14.

† Lett. à M. de Soissons. 1723. pag. 14. in 12.

„ middelen, dewelke Jesus Christus opgerecht heeft
 „ omze te bevestigen.

„ Eindelijk men is voor God een scheurmaeker
 „ als men in 't herte een afkeer van d'eenigheid
 „ heeft, en een haet tegen één eenigen der gee-
 „ nen met de welken men verplicht is d'eenigheid
 „ te bewaeren, of die men gehouden is, afgewee-
 „ ken zijnde, weder te regt te brengen.”

Dit zo zijnde, Eerwaerde Heeren, maeken U Eerwd: zig pligtig ten minste aen een begonne scheuringe; zy zijn voor God scheurmaekers, daer zy zig niet alleen van één eenig gelovigen affcheuren, maer van zo veele Pastoors en Priesters, en van hunne onderhoorige gemeentens, met de welke zy verplicht zijn de gemeenschap te onderhouden, en dewelke zy, indien 'er eenige afwijking waere, dat God verhoede, op alle wijze zouden moeten trachten tot d'eenigheid te brengen.

U Eerwd: zullen zeggen, *dat zy genoegzaeme reeden hebben om zig van ons af te zonderen.*

Dit is het gene wy zouden wenschen te verstaen, en daer wy ons sterk voor maeken, dat nog Uwe Eerwaerden, nog geheel uwe hoop te samen, niet magtig zijn die voor den dag te brengen.

Dit is duizentmaelen al gezeit, antwoorden U Eerwd: en de zijnen.

'T is zo; maer duizendmael gezeit, is nog niet éénmael beweezen. En dat schort 'er maer aen; 't moet niet alleen gezeit, maer beweezen worden.

Is het niet waer en kennelijk, zullen U Eerwd: vraegen, *dat gy luiden openbaere ongehoorzaemen zijt aen den Paus en Apostolische bevêlen?*

En als dat al waer en kennelijk was, dan had men nog niet aengetoont dat die ongehoorzaemheid quaed en zondig waere: ten waer het volgens Gods Woord vastging, dat de Pauzen en hunne bevêlen terstond moeten gehoorzaemd worden; en dat 'er niet geschreeven stond: * *men moet Gode meer gehoorzaemen dan den menschen.* T eerste zullen U Eerw: niet durven vast stellen, nog het tweede loghenen.

„ Men maekt zig in veele gevallen niet pligtig
 „ aen versmaedinge der Pausselijke magt met zij-
 „ ne Bevêlen niet te gehoorzaemen. (*zegt de ge-
 „ leerde en godvrugtige Gerson †*) Namentlijk wan-
 „ neer de Paus zijne magt ergerlijk, en uitspoo-
 „ rig misbruikt, tot nêderwerping, en niet tot
 „ stigting. Als by voorbeeld, in dien de
 „ Paus. EEN GEESTELIJKHEID met
 „ haere goederen TOT EEN VERWORPE VER-
 „ SLAefdheid wilde brengen; OF ZONDER
 „ REDEN DESZELFS REGTEN WEGNEEMEN;
 „ Wie zal zeggen, dat men zulks zoude moeten
 „ verdraegen? Wie zal niet toestemmen, dat
 „ men aen den Paus zoude mogen zeggen: waer-
 „ * *Werk. 5. v. 29.* „ om

† *Contemptus clavium non incurritur in multis casibus, quibus Papæ mandato non obediretur. Dum scilicet abuteretur enormissimè & scandalosissimè potestate suâ in destructionem, non in ædificationem. Exemplum, si Papa velle thesauros Ecclesiarum diripere, aut hereditates uiripare, aut in SERVITUTEM ABIECTAM CLERUM CUM SUIS BONIS REDIGERE, & JURIBUS SUIS SPOLIARE SINE CAUSA. Qui diceret ista debere tolerari? Quis non assentiet in facie sibi resistendum? Quis non censeret dici posse Papæ: Cur ita facis? f. Gerson circa Materiam Excomm. Confid. 9.*

„ om alzo gehandelt? Wie zal niet belijden,
 „ dat men Hem alsdan in het aengezigt behoort
 „ te wéderstaen?”

Jae zo verre is 't 'er van daen, volgens den
 zelve Gerfon, dat het altijd een misdæd zoude
 zijn de Pauffelijke Bevêlen te wéderstaen, dat het
 intégendeel „ by wijlen een VERDIENSTIG WERK
 „ is, en zelf tot eere van de Kerkelijke magt,
 „ dat men een zoodaenigen Kerk-voogd in het
 „ aengezigt wéderstaet, gelijk Paulus deed aen
 „ Pérus.” *

*Jae, maer door deze ongehoorzaemheid erkend
 men den Paus niet, zondert men zig van hem af,
 en is men een scheurmaker, en buiten de Kerk.*
 Bedroefde en Valsche reedeneering waer mede
 men 't gemeen des volks bedriegd en misleid!

„ Hertnekkiglijk niet te willen den Paus ge-
 „ hoorzaemen, maekt nog geen Kerk-scheuring;
 „ [zegt Cajetanus †] maer onder hem niet te
 „ willen staen als onder het Hoofd der gantsche
 „ Kerke, dat is Kerk-scheuring.” En wat lae-
 „ ger: „ Geef 'er naerftig agt op; Dat men een
 „ bevêl of vonnis van den Paus op drierhande
 „ manier kan van de hand wijzen. Eerftelijk,
 „ TEN AENZIEEN VAN DE GERODE ZAEKE. TEN

* Est quandoque meritorium, & honorificum Eccle-
 siæ Potestati, quod tali Prælato in facie resistatur, ut
 Paulus Petro. *Ibidem.*

† Nolle pertinaciter obedire Summo Pontifici non
 est Schisma; sed nolle subesse ei ut capiti totius Ec-
 clesiæ, est Schisma. . . . Adverte diligenter quod re-
 cusare præceptum vel judicium Papæ contingit triplici-
 ter. Primò ex parte rei judicatæ seu præceptæ. Se-
 cundò ex parte Personæ judicantis. Tertiò ex parte
 ip-

22 tweeden, ten aenzien van den Perfoon, die ze
 22 gebied. Ten derden, ten opzigt van des zelfs
 22 Regterschap. Want indien iemand het vonnis
 22 van den Paus hardnékkig verſmaed, vermits hy
 22 't géne 'er gebooden is, niet begeert te doen;
 22 al ſchoon déze man daer door een zwaere mis-
 22 ſlag begaet, EVENWEL IS HY UIT DIEN
 22 HOOFDEN NOG GEEN SCHEURMAKER. Het
 22 kan gebeuren, en ook dikwils, dat iemand de
 22 bevelen van zijn Overſten niet wil opvolgen,
 22 en den zelven egter als Overſte blijft erkennen.
 22 Dog by zoo verre iemand den perſoon van den
 22 Paus met reden verdagt houd, en daerom niet

B

,, alleen

ipſius Judicis. Si quis enim pertinaciter contemnat
 ſententiam Papæ quia non vult exequi quæ mandavit;
 licet graviffimè erret, NON TAMEN EST EX HOC SCHIS-
 MATICUS. Contingit namque, & ſæpè nolle exequi
 præcepta Superioris, retentâ tamen recognitione ip-
 ſius in Superiorem. Si quis verò perſonam Papæ ſuſ-
 pectam rationabiliter habet, & propterea non ſolùm
 præſentiam ejus, ſed etiam immediatum judicium
 recuſat, PARATUS AD NON SUSPECTOS JUDICES AB
 EODEM SUSCIPENDOS, NEC SCHISMATIS NEC ALTE-
 RIUS VITII CRIMEN INCURRIT. Naturale namque eſt
 evitare nociva, & cavere à periculis: POTESTQUE PER-
 SONA PAPÆ TYRANNICE GUBERNARE: Et tantò faci-
 liùs, quantò potentior eſt, & neminem in terris ti-
 met ultorem. Cum quis autem Papæ præceptum vel
 judicium ex parte officii ſui recuſat, non recognof-
 cens eum ut ſuperiorem, quamvis hoc credat; tum
 verè ſchismaticus eſt. Inobedientia enim, quantum-
 cumque pertinax, non conſtituit ſchiſma, niſi fit re-
 bellio ad officium Papæ, vel Eccleſiæ, ità ut renuat
 illi ſubefſe, illumque recognofcere ut ſuperiorem.
Thomas Cajetanus; Queſt. 39. 2. 22. Art. 1.

„ alleen weigerd voor hem te verschijnen, maer
 „ wijders deszelfs onmiddelijk oordeel ontwijkt,
 „ nogtans BEREID ZIJNDE ONVERDAGTE REG-
 „ TERS VAN HEM TE ONTVANGEN; DE ZULKE
 „ WORD NIET SCHULDIG NOGTE AEN SCHEUR-
 „ MAKINGE, NOGTE AEN EENIG ANDER MIS-
 „ DAED: dewijl de natuer leerd, schade te ont-
 „ wijken, en het gevaer te schouwen. DE PAUS
 „ KAN OP EEN TYRANNISCHE WIJZE HET BE-
 „ STIER BEHANDELEN; en des te ligter, hoe
 „ dat zijne magt grooter is, en hy op aerde geen
 „ bestraffer te vreezen heeft. Maer als iemand
 „ het Pauffelijk gebód uit hoofde van des Pauzes
 „ ampt verwerpt, niet willende den Paus als zijn
 „ Overste erkennen, al-hoe-wel hy egter zulks
 „ geloofst; Een zoodanige is waerlijk een Scheur-
 „ maker. Want de ongehoorzaemheid, hoe
 „ hardnekkig die ook zij, is nog geen Scheurmae-
 „ king, ten zij ze bestae in een wederspanningheid
 „ ten opzigt van het Pauffelijk ampt, of van het
 „ gezag der Kerke: te weeten dat ze weigere
 „ onder den Paus te staen, en hem als Overste
 „ te erkennen.”

Nu weegens d'ongehoorzaamheid zelis TEN
 AENZIEN VAN DE GEBODE ZAEKE; zegt eens,
 Eerwaerde Heeren, waer in bestaet die? naement-
 lijk in zulke zaeken die men voor 't gemeen ver-
 bergt, hen liever willende in d'ooren blaezen
 't woord van *Ongehoorzaem*, dat men schrikke-
 lijk doet gelden, dan dat men hen dit opentlijk
 zeggen, en behoorlijk onderregten zoude.

Zy bestaet, indien U Eerwaerden regtzinnig
 het belijden zullen, hier in:

1. Dat de welmeenende Clergie de Regten

en Vrijheeden van haere Kerke niet aen een vreemde Magt, op d'enkele d'winglandy van Rome wil overgeeven: [*nam Papa potest tyrannicè gubernare.*]

2. Dat zy niet en kunnen van hun gemoed verkrijgen te zweeren het bewuste Formulier van Jansenius volgens 't voorschift van Alexander den VII.

3. Dat zy behoudens hun gemoed, waerheid, en gerechtigheid, de Bulle UNIGENITUS niet kunnen aenneemen.

Nu zo veel te minder verdienen wy om de gewaende ongehoorzaemheid in die drie punten, van de Kerkelijke gemeenschap afgesneden te worden, hoe veel te minder die behooren tot het Catholijk geloof: Want, om met den even gemelden Bisschop te spreken: * „ Het is niet „ min een ongeoorlofde nog scheurzieken handel „ iets by te voegen by de noodige voorwaerden „ om Catholijk te zijn, dan eenige der zelve te „ verwerpen.

„ Maer, *Eerwaerde Heeren*, doet gy dit niet, „ wanneer gy onze eenigheid en de gemeenschap „ met de Kerke wilt doen afhangen van het aen- „ neemen der Bulle UNIGENITUS”, van het teekenen van het Formulier, van de blinde gehoorzaamheid?

Gy zelfs dan, *Eerwaerde Heeren*, zijt Scheurmakers, en met het herte, en in 't openbaer, wanneer gy uwe Broeders veroordeeld, haet, en alle gemeenschap weigert te houden met hen, op wie gy met reeden niets te zeggen hebt, en u schijnt

* *Ibid.* p. 76.

te verhaeften om een fcheuring te maeken, die d'allerfchrikkelijkfte, en gevaerlijkfte is. Zo dat men u zoude mogen toevoegen de woorden van Firmilianus aen Paus Stephanus, * *Gy hebt u zelven afgesneeden, bedrieg u niet, want die is niet er daed een Scheurmaker, die afwijkt van de eenheid der Kerkelijke gemeenschap. Want terwijl gy meend, dat gy ze allen van u kunt affnijden, zo hebt gy u zelven alleen van allen afgesneeden.*

Te vergeefs, Eerwaerde Heeren, wy fpreeken nog met dien roemrugtigen Prelaet †, „ te vergeefs steunt gy op uwe ver-eeniging die gy (op dit stuk) hebt met den Paus: Want indien ook de Paus, volgens Firmilianus, een fcheurziek hert kan hebben, zo kan men met zig aen den Paus te houden, een zoort van fcheuringe maeken, en zig van een deel der gelovigen afscheiden op zodaenige wijze, die eindelijk op een volkome vreedebreuk met de geheele Kerke zoude uitkoomen.

„ Dit heeft men gezien in voorbeeldinge omtrent het Joodsche Volk: † Alwaer veelen door een al te groote aenklevendheid aen den hogen Priester Cajaphas, zig van Jesus Christus en zijne Apostelen afzonderden, en de gemeenschap met den Zaligmaker verbracken.

Die Prelaet, of Augustinus wiens woorden hy ge-

* Pag 78.

† Excidisti te ipsum, noli te fallere, si quidem ille est verè schismaticus, qui se à communione Ecclesiasticæ unitatis Apostatam fecerit. Dum enim patas omnes a te abstinere posse, solum te ab omnibus abstinuisti. *Apud. Cyr. Epist. 75.*

† *Aug. Lib. 3. de Bap. Cap. 19. n. 27.*

gebruikt, had 'er kunnen byvoegen, dat zy door die zelve blinde aenkleeventheid, aen Cajaphas en het gros van den Joodschen Kerkenraed, zig niet alleen van Jesus als een Samaritaen afgescheiden hebben, maer zijn dood geëischt hebben by Pilatus, en dus alle aen een Godsmoord pligtig geworden zijn.

„ Dat men door een onmatige aenkleeventheid
 „ aen een Paus in scheuring kan ingewikkeld wor-
 „ den, en scheuring begaen, heeft men naer den
 „ letter gezien in de Kerke van Corinthen, al-
 „ waer veele gelovigen de verdeeltheit invoerden,
 „ en scheuring maekten, d' eene door een al te
 „ groote aenkleeventheid aen den H. Petrus, d'an-
 „ dere aen den H. Paulus, zommigen aen Apol-
 „ los: zo dat volgens den H. Augustinus die al-
 „ leen in staet van zaligheid, en t'eenemael vry
 „ van scheuringe waeren, die zig aen Jesus Chri-
 „ stus gehegt hielden. *Die dewelke zeiden.* [zegt
 „ Augustinus *] *Ik ben van Paulus, en ik van*
 „ *Apollos; en ik van Cephas maekten een godloze*
 „ *scheuring: . . . niet door de naemen van godlo-*
 „ *zen, maer van Heiligen. . . . deze die misten;*
 „ *en ten zy zy hun gebetert hadden, moesten ver-*
 „ *gaen. . . . uitgenomen die dewelke zeiden: ik*
 „ *ben van Christus.*”

B 3

Hy

* Qui dicebant: ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego autem Cephae, impia schismata faciebant . . . non per impiorum, sed per Sanctorum nomina. . . . errabant illi, & nisi corrigerentur, peribant. . . . exceptis eis qui dicebant, ego autem Christi. *De Unico Bapt. L. 5. n. 7. Cont. Litt. Petil. Lib. 1. Cap. 4. n. 5. Lib. 3. C. 51. n. 63. Contr. Cresc. Lib. 1. C. 27. n. 32. Lib. 3. C. 11. n. 11.*

Hy voegt 'er by, dat ook die Corinthianen die te aenhankelijk aen Petrus waeren, het regt geloof niet en hadden: *Zelfs meen ik niet [zegt hy*] dat die Corinthiaenen, dewelke Paulus van scheuringe bestraft, het waere geloof hadden.*

Uit dit alles kunnen U Eerwaerden oordeelen van hoe weinig nut of voordeel het zoude zijn den Paus zelfs aen 't hoofd der scheuringe te hebben, en hem aengekleest te zijn; aengezien men zelfs aen scheuringe pligtig is, en geen regt geloof heeft, door een al te groote aenkleeventheid aen den aller-eersten en besten Paus.

Maer om ons voor het tegenwoordige, in die stoffe niet te wijt en buiten ons besték en oogmerk in te laeten; wy kunnen immers buiten het teekenen van 't bewuste Formulier, en het aenneemen van de Bulle UNIGENITUS zo wel goed en opregt Catholijk zijn als de Ieeken welke onder U Eerwaerden en by alle die zo genaemde goeden gaen. Aen welken gy zelfs onnut, en ondienstig oordeeld van 't Formulier en Bulle te speeken; jae daer gy u over schaemt om van te spreken, schoon het bevél des Paus omtrent die Bulle luid AEN ALLE GELOVIGEN.

Jae dat meer is, wy kunnen immers nu zo goed Catholijk zijn, als U Eerwaerden in 't jaer 1701. waeren, wanneer zy het Formulier van Alexander den VII. nog niet geteekent, en veel min de Bulle UNIGENITUS, die eerst, in 't jaer 1713. te voorschijn quam, aengenoomen hadden.

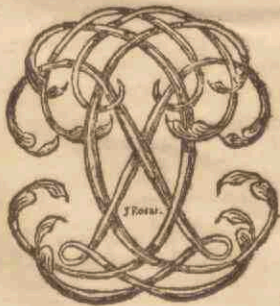
Dit

* Nec illos Corinthios arbitrò, quos in schismata dissiluisse redarguit, veram fidem habuisse. *De Unico Bapt. C. 11. n. 18.*

Dit is 't het géne wy (voor het tegenwoordige) voorhebben, Eerwaerde Heeren; naementlijk u zelve met u zelve eens te vergelijken, en eerst eens een tijd-stip aen te toonen, waer in gy met de gezonde en welmeenende Cleregie gelijk stont, en zonder Formulier of Bulle, goed Catholijk waert. En dit zal d' eerste NAEM-LIJST U Eerwd. vertoonen.

Ten tweeden zullen wy uw eigen nu onlangs uitgegeeven NAEM-LIJST opleeveren, daer gy u zelve zeer ongelijk bevinden zult.

Ten derden zullen wy de NAEM-LIJST der welmeenende Cleregie, door U Eerwd: voorbedagtelyk en door een scheurzieken geest uitgelaeen, vertoonen, die in allen deelen dezelve zijn met die der eerste Naem-lijst daer U Eerwd. zig al goed Catholijk bevinden.

The first part of the paper is
 devoted to a general description
 of the country and its
 resources. It is a very
 interesting and valuable
 work, and one which
 every one who is
 interested in the
 history and progress
 of the country should
 possess. It is a
 very good book, and
 one which is well
 worth the price.
 It is a very good
 book, and one which
 is well worth the
 price. It is a very
 good book, and one
 which is well worth
 the price. It is a
 very good book, and
 one which is well
 worth the price.

MEMORANDUM
 1840

NAEM-LYST

van Drie honderd

PASTOOREN EN

PRIESTEREN

Die in 't Jaer 1701.

Vry en onbedwongen,

Zonder opzigt van gewin, of vreeze van onheil,

Enkel uit liefde tot Waerheid en Vreede,

D'ONNOZELHEIDEN ZUIVERHEID

(in Leere en Zeeden)

VAN DEN DOORLUGTIGSTEN AERTS-BISSCHOP

PETRUS CODDE

en zyne Cleregie,

In een Brief aen d'UITMUNTENDE HEEREN

CARDINALEN,

Betuigt, en met hun eigen handschrift

onderteekent hebben.

Zeer Uitmuntende Heeren en Hoogwaerde Patroonen.

WY hebben, niet zonder reeden, met leetwezen verstaen, dat den Aertsbiffchop van Sebastien, Apostolische Vicarius, een *Zeer Waerdigen en Wakker Kerk-Voogd*, beneevens de Onder-Vicariffen door hem aangesteld, Mannen van een ongeschonde vroomheid al van overlang, door eenige onzer Médepriesteren * met woeste en heiloze beschuldigingen, in een zéker smeekschrief aen U Hoogw. Uitmuntentheeden toe gezonden, heimelijk betigt zijn.

Dit heeft een ieder van ons des te zwaerder getroffen. Hoe veel te meer het welweezen dezer † *Zendinge*, de zuiverheid des Geloofs, en de Záligheid der Zielen ons ter herten gaet. Want wie zal zig niet ten uiterste bedroeven, wanneer hy ziet dat door zulk een reukeloos bestaen, niet alleen de waerheid en Liefde gequétst, maer ook d'eendragt verscheurt word, het betrouwen weggenoo

* Naementlijk Jesuïten en Moniken, en weinige die met hun aenipanden.

† 'T is geen wonder dat men zig hier van het woord *Zending* bediend, aen en by de Ministers van een Hof, die tog met geweld willen dat onze Kerk maer een bloote *Zending* zy: egter kan de Tégenstreever hier geen voordeel by behaalen of gevolg uit trekken, terwijl de Cleregie dit zoo niet doet, dat ze zig ter zelve tijd niet agt een Kerk te zijn en zig zoo benoemt in dezen zelve Brief.

genoomen word , en het gezag , zoo nodig bijzonderlijk in deze Landen , alwaer buiten den band van een onderdaenige Liefde , nauwelijks enig gezag is om de Wederspannigen te beteugelen , versmaed en met den voet getreden word. Hierom , Uitmuntende Vaders , neergeknield voor Uwe Uitmuntentheeden , smeeken wy zeer ernstelijk , dat U Hoogw. Uitmuntentheeden geen gehoor verleenen aen hen die den genoemden onzen Aerts-Bisschop , en de tegenwoordige Regeering dézer Zendinge poogen zwart te maeken.

Want , wat ons aengaet , wy , om zijne zedigheid , vroomheid , onvermoeiden arbeid , iever der Zielen en om zijne voorzigige kennis en zorg met de welke hy de zaaken *onzer Kerke* behandelt , agten onzen Aerts-Bisschop op het uiterste , en omhelzen Hem in den Heere.

De Onder-Vicarissen , door hem aengesteld , erkennen wy , om hun Vroom Léven , en Vreedzaamige bestiering , lofwaardig te zijn. Wy weeten niet dat hier eenige nieuwigheeden of gezacit of gedooft worden.

Het oud Geloof van den H. Petrus , door de Heilige Bisschoppen Willibrordus , en Bonifacius geleerd en ontvangen , prediken wy , en wy verdedigen en beschermen het zelve zoo met woorden als met de penne teegen die geen en die van het Geloove afgeweeken zijn.

Ten waere het misschien voor een nieuwigheid by eenigen onzer teegenstreevers gezagt wierd , de *Veilige en onwrikbaere Leere van den Heiligen Augustinus en Thomas* , niet door twist-zugt , maer tot stigting der Godvrugtigheid , voor te draegen : en de tugtraegels van den Heiligen Carolus Borromeus ;

roméus, door de geheele Kerk, en zelfs nu onlangs te Rome, gelijk wy verstaen hebben, gepreezen, met zagtmoedigheid, en voorzigtigheid, als van verre na te volgen.

God gave dat zy die onzen Kerkvoogd, en zijne Geestelijkheid nu van overlang quellen en lasteren, niet veel eer zelfs aen overtredinge, zoo in Leere als zeden pligtig waeren! waer omtrent wy uw oordeel met onderdaenigheid liever willen afwachten, dan het zelve met verwaendheid voorkomen. Dit alleen is 't dat wy voor het tegenwoordige een en andermael op 't aldervierigste verzoeken, dat Uwe Uitmuntheeden, kennende hoe nodig het is dat Onze Aerts-Bisschop van Sebastien en zijne Vicarissen, in deze Landen, hunne Agtbaerheid en goeden naem behouden, volgens haere opregtheid, hunne onnozelheid, teegens hunne teegenstreevers beschermen, en hun gezag handhaevenen, en den gemelden Apostolischen Vicarius, zoo haest het mogelijk is tot ons wederzenden, en met Uwe gunste, en magt agtervolgen: op dat hy in staet zy het Catholijk Geloof, onder uwe begunstiging te bevorderen, de zeden der Gelovigen te doen aenwakkeren, de Kerkelijke tugt onder de Priesteren te handhavenen, en den Vrede aen onze Landen weder te geven.

De Goedertiere God bewaere Uwe Uitmuntheden voor alle onheilen, en verleene haer de eeuwige Zaligheid.

Dit wenschen wy met alle vierigheid, die blijven met d'alderdiepste eerbiedigheid.

Jacobus Catz. Provicaris van Utrecht en Deventer. Hugo

- Hugo van Heuffen. Licentiaet in de Godskunde,
Provicaris van Utrecht, en Middelburg.
- Theodorus van Groenhout. Provicaris van Haer-
lem en Leeuwarden.
- Martinus de Swaen. Provicaris van Haerlem en
en Groningen.
- Joannes Roos. Licentiaet in de Godskunde, eer-
tijds Aertspriester van Delfland; Canonik
van Utrecht.
- Joannes Christiaen van Erkel. Licentiaet in beide
de Regten, en Canonik van Utrecht,
Aertspriester van Delfland, en Pastoor
te Delft.
- Hugo Gael. Licentiaet in beide de Regten, Aerts-
priester van Rijnland, Canonik van U-
recht, en Pastoor in Roelevaertjes-Veen.
- Petrus van Kuyk. Aertspriester van Schieland,
Canonik van Utrecht en Pastoor te Rot-
terdam.
- Cornelius Stakenburg. Canonik van Utrecht, en
Pastoor aldaer.
- Guillemus van Daelenoort. Pastoor in den Haeg.
- Cornelius Steenoven. Canonik van Utrecht en
Pastoor te Amersfoort.
- Theodorus de Visscher. Canonik van 't Haerlem-
sche Capittel, Aertspriester van Noordhol-
land, Pastoor te Alkmaer.
- Simon Coetenburg. Canonik van 't Haerlemsche
Capittel, Aertspriester van Amstelland,
Pastoor te Amsterdam.
- Nicolaus van der Meer. Canonik van 't Haer-
lemsche Capittel, Pastoor te Amsterdam.
- Jacobus 't Zul. Licentiaet in de Godskunde, Ca-
non k van 't Haerlemsche Capittel, Pastoor
te Amsterdam.

- Cornelius van der Cooghen. Canonik van 't Haerlemfche Capittel, Zielzorger te Haerlem.
- Franciscus van Groenhoud. Canonik van 't Haerlemfche Capittel, Paftoor op 't Kalf.
- Hermannus ter Hoente Aertspriester van 't Twent Rector van 't Kloofter op de Glaen.
- Gerardus Potkamp. Aertspr. en Paftoor van Lingen
- Henricus van Deventer. Aertspriester van Gelderland, Paftoor te Arnhem.
- Alardus van Haeften. Aertspriester van Vriefland en Paftoor te Leeuwarden.
- Gerardus van den Berg. Aertspriester en Paftoor te Groningen.
- Paulus Roskam. Aertspriester van Emmerik, Rector van 't Convent van S. Agniet.
- Cornelius Groenendijk. Paftoor te Rijnfterwoude
- Jacobus Cos. Paftoor te Noorden.
- Antonius Wenkom. Paftoor te Sevenhoven,
- Everardus Stael. Paftoor te Stompwijk.
- Theodorus de Greef. Paftoor te Soetermeer.
- Theodorus Verhoog. Onderpaftoor te Leiden, Orator.
- Johannes de Wit. Onderpaftoor in Roelevaertjes - Veen.
- Antonius Sonsbeek. Paftoor te Hoogmade.
- Franciscus van der Liffe. Paftoor te Alkemade.
- Adrianus van Dort. Onderpaftoor te Alkemade.
- Matthias Oofterling. Paftoor te Delft.
- Jacobus van Rijdt. Onderpaftoor te Delft.
- Cornelius van der Kun. Paftoor te Wateringen.
- Everardus Stalpart vander Wielen. Paftoor te Rijswyk.
- Arnoldus van Voorn. Onderpaftoor in den Haeg.
- Alardus Tizing. Paftoor in den Haeg.

Alar-

- Alardus Hoffant. Gewezen Paftoor te Wormer.
 Arnoldus van Winden. Paftoor in 't Veld by den
 Haeg.
 Theodorus van der Croon. Onderpaftoor te
 Westland.
 Cornelius van der Kun. Paftoor te Vlaerdingen,
 Norbertijn.
 Laurentius van Remmen. Paftoor te Delftshaven.
 Ignatius van Heiningen. Gewezen Paftoor te Dort.
 Florentius Carolus Beaumont. Paftoor in den Briel.
 Sebastianus Verwel. Paftoor ter Gouw.
 Jacobus Timmer. Paftoor te Rotterdam.
 Cornelius Velthuijen. Paftoor te Utrecht.
 Joannes Amerongen. Paftoor te Utrecht.
 Joannes van Graeve. Paftoor in de Voorftad van
 Utrecht.
 Petrus Hollen. Paftoor van St. Nicolaes te Utrecht.
 Antonius Schadé. Paftoor te Bilt.
 Everardus van Dal. Paftoor te Vianen
 Cornelius Straffintfelt. Paftoor te Polsbroek.
 Joannes de Reeder. Paftoor te Montfoort.
 Gisbertus Lap. Paftoor te Jurphaes.
 Jacobus Bylevelt. Paftoor te Maerffen, Orator.
 Joannes de Groot. Paftoor te Vinkeveen.
 Antonius Rijfer. Licentiaet in de Godskunde,
 Paftoor te Loenen, Orator.
 Joannes Tibbel. Paftoor te Schiedam.
 Joannes Blok. Onderpaftoor ter Gouw.
 Guilielmus Wannaer. Onderpaftoor ter Gouw.
 Gysbertus van Viane. Onderpaftoor te Bergfenhoek.
 Nicolaus de Reder. Onderpaftoor te Rotterdam.
 Joannes Chriftianus de Weert. Paftoor te Berg-
 fenhoek.
 Francifcus van de Wetering. Paftoor te Cralingen.

- Reinerus Viſſer. Paſtoor te Moordrecht.
 Joannes Chriſoſtomus Vyfhuysen. Paſtoor te Oudewater.
 Henricus Lanſing. Paſtoor te Schoonhoven.
 Hildebrandus van der Wiel. Paſtoor ter Gouw.
 Ignatius Walvis. Paſtoor ter Gouw.
 Cornelius Ooſterlaen. Paſtoor te Boskoop.
 Joannes van der Perre. Paſtoor te Dordregt.
 Petrus Tieboſch. Paſtoor te Dordregt.
 Joannes van Heumen. Onderpaſtoor te Dordregt.
 Melchior van Dreunen. Paſtoor te Rhoon.
 Joannes Ignatius Lipper. Onderpaſtoor te Rotterdam.
 Laurentius Stook. Paſtoor van Utrecht.
 Martinus van Hees. Paſtoor te Abſteé.
 Joannes Rombius. Paſtoor te Yſſelſtein.
 Franciſcus Xaverius de Broeder. Onderpaſtoor in de Voorſtad van Utrecht.
 Philippus Emanuel le Febvre. Paſtoor te Amersfoort.
 Gijsbertus van Dijk. Onderpaſtoor te Amersfoort.
 Mattheus van der Maet. Geweezen Paſtoor te Amersfoort.
 Joannes Haegen. Paſtoor te Soeſt.
 Petrus Scheen. Paſtoor te Woudenburg, Canonic Reg. van St. Aug.
 Franciſcus Cornelius Derout. Onderpaſtoor te Amersfoort.
 Ambroſius Auguſtinus Scheuning. Paſtoor op 't Hogeland.
 Adrianus Smits. Paſtoor te Hilverſom.
 Reinerus Franciſcus Peumans. Paſtoor te Blaricom.
 Joannes Philippus van Deventer. Onderpaſtoor te Utrecht.
 Jacobus van de Waeteren. Paſtoor te Laeren.
 Antonius Kokkaert. Paſtoor te Kuilenburg

- Cornelius van Wijkerflood. Paftoor te Vleuten.
 Joannes Pruijn. Onderpaftoor te Kuilenburg.
 Andreas van der Schuer. Licentiaet in de Gods-
 kunde , en gewezen Paftoor van Vianen.
 Rutgerus van der Burg. Paftoor te Huiffen.
 Jacobus Helling. Gewezen Paftoor te Huiffen,
 en Rector van St. Elifabets Convent.
 Henricus Hollen. Miffionarius , en Rector van
 't Beggijnhof te Huiffen.
 Fredericus Wilhelmus Hoet. Miffionarius , en
 Medehelper te Huiffen.
 Adamus Immerman. Paftoor te Hulhuiffen.
 Philippus Tuckfcher. Paftoor te Waegeringen.
 Joannes Everardus Cleiman. Paftoor te Aert.
 Laurentius Pilsen. Capellaen te Huiffen.
 Stephanus Gerardus Lent. Paftoor te Eertbeek.
 Andreas van Dieren. Paftoor te Hengel.
 Dionifius Bieftaeten. Paftoor te Vorden.
 Sebastianus Riccius. Paftoor te Ligtenvoorde.
 Joannes Plasmans. Paftoor te Drempt.
 Fredericus van Milligen. Paftoor te Laethum.
 Wilhelmus van der Linden. Paftoor te Harderwijk.
 Joanner Peereboom. Paftoor te Elft.
 Joannes Bijlevelt. Onderpaftoor te Arnhem.
 Matthias Tork. Gewezen Paftoor te Kuilenburg,
 en Leesmeester der Theologie , te Emmerik.
 Hermannus Petri. Overfte van 't Convent van
 den H. Gregorius.
 Henricus Cleiman. Paftoor te Duyven.
 Andreas van der Linden. Paftoor op 't Loo.
 Wilhelmus Brouwer. Paftoor te Elften
 Henricus Palm. Overfte van 't Convent der
 Kruisbroeders te Emmerik , en Provin-
 ciaal aen den Rhijn.

- Petrus van de Zande. Canonik der Kruisbroeders,
 en Leesmeester der Theologie te Emmerik.
 Wilhelmus Bartholomeus Voorst. Pastoor te Kellen.
 Augustinus Ingenvorst. Pastoor in Tekkop.
 Cornelius van der Hove. Pastoor te Gorkom.
 Joannes Hanssen. Onderpastoor te Utrecht.
 Reinerus Velthuisen. Pastoor van den Ouden-Rijn.
 Nicolaus van Sweringen. Pastoor te Purmerent.
 Simon Arentsen. Pastoor te Deventer.
 Joannes Christophorus Suurhuys. Medepastoor te
 Deventer.
 Joannes Srael. Pastoor te Kolmschaeten.
 Alardus van Blokhoven. Pastoor te Zwol.
 Gerardus Scheuning. Pastoor te Kampen.
 Joannes Daniels. Pastoor te Zwol.
 Fredericus Kloppers. Pastoor te Ommen.
 Petrus Nicolaus Derout. Onderpastoor te Zwol.
 Joannes Josephus Cattenbelt. Pastoor te Dalfsen.
 Matthias van Gulik. Pastoor te Hoef.
 Cornelius Bonaventura Derout. Pastoor te Em-
 menes.
 Adrianus van Cuyt. Pastoor te Osdorp.
 Meinardus de Jong. Pastoor te Sparwoude.
 Bartholomeus Pessler. Pastoor te Aelsmeer.
 Guillelmus Zielhorst, Pastoor te Buitenveldert.
 Guilielmus Heussen. Pastoor te Steenwijk.
 Jacobus van der Hoeve. Pastoor te Beest, van
 d' order van den H. Norbertus.
 Godefridus Wijnants. Pastoor te Renoy, van de
 order van den H. Norbertus.
 Josephus Franciscus Muilwijk. Missionarius te A-
 mersfoort.
 Joannes Bodart. Missionarius te Amsterdam.
 Willibrordus Wijtmans. Onderpastoor te Amsterd.
 Joan-

- Joannes Potkamp. Onderpastroor te Lingen.
 Egbertus Grootbuys. Missionaris te Lingen.
 Bernardus Bergolt. Pastroor te Thunen.
 Joannes Kerstens. Pastroor te Bawinkel.
 Bernardus Wolderink. Pastroor te Lengerik.
 Joannes Henricus Berlage. Pastroor te Freeren.
 Cornelius Huysman. Onderpastroor te Amsterdam.
 Gerardus Strik. Pastroor te Ippenburen.
 Everardus Smithuys. Pastroor te Rekken.
 Henricus Kroes. Pastroor te Beest.
 Joannes Kroes. Pastroor te Schaepen.
 Joannes van den Berg. Onderpastroor te Amsterd.
 Gerardus Winoldus Barkhaus. Pastroor te Plantlunen.
 Joannes Burghardus Hettermans. Pastroor te
 Braemisch.
 Joannes Nicolaus Bergolt. Pastroor te Bakkum.
 Adrianus Hampsink. Missionarius, en Mede-
 helper op de Glaen.
 Gerardus Meyer. Pastroor te Oldenzael.
 Christophorus Bloemen. Missionarius, en Mede-
 helper in 't Twenthe.
 Henricus Smithuys. Pastroor te Otmarfen.
 Joannes Josephus Morijn. Onderpastroor te Ot-
 marfen.
 Joannes Benschop. Pastroor te Tubburgen.
 Nicolaus de Jong. Onderpastroor te Amsterdam.
 Gerardus de Jager. Onderpastroor te Amsterdam.
 Joannes Schuren. Pastroor te Friesenveen.
 Joannes Lefers. Pastroor te Borne.
 Joannes Swerink. Pastroor te Delden.
 Bernardus Mauritius Edelaer. Pastroor te Rijssen.
 Joannes Bekkers. Pastroor te Goor.
 Gerardus Beer. Pastroor te Haxbergen.
 Joannes Bekker. Pastroor te Enschede.

- Hermannus Peese. Pastoor te Denekamp.
 Anthonius Egberts. tweede Pastoor te Oldenzael.
 Joannes Pynakker. Pastoor in de Voorstad te
 Amsterdam.
 Joannes de Graef. Pastoor te Amsterdam.
 Guilielmus de Praeter. Pastoor te Amsterdam.
 Gabriël Prauwels. Pastoor te Amsterdam.
 Cornelius van Breugel. Onderpastoor te Amsterdam.
 Theodorus de Jager. Missionarius en Medehelper
 te Amsterdam.
 Joannes van Dijk. Gewezen Pastoor te Slooten.
 Joannes van den Steen. Missionarius, en Medehel-
 per te Haerlem.
 Arnoldus Boote. Zielzorger te Haerlem.
 Tobias Nomius. Pastoor te Sassenheim.
 Bernardus Verhorst. Pastoor te Oestgeest.
 Stephanus van de Werve. Zielzorger te Haerlem.
 Petrus van der Maes. Pastoor te Noordwijkerhout.
 Cornelius Hoekgeest. Pastoor te Heemskerk.
 Michael van der Sterre. Pastoor te Uitgeest.
 Gerardus Tukker. Pastoor te Castrikom.
 Jacobus Noorman. Pastoor te Akersloot.
 Theodorus Romyn. Pastoor te Limmen.
 Petrus Lobs. Zielzorger te Haerlem.
 Henricus Pauw. Pastoor in de Beverwijk.
 Theodorus de Jager. Pastoor te Velsen.
 Franciscus Hugela. Pastoor te Berkenrode.
 Carolus de Bont. Licentiaet in de Godskunde,
 Pastoor te Wormer.
 Cornelius Poelenburg. Pastoor te Affendelft.
 Joannes Opmeer. Pastoor te Krommeniedijk.
 Joannes van Marschael. Pastoor te Lissp.
 Gerardus Sluiter. Pastoor te Sardam.
 Joannes van Nek. Pastoor te Amsterdam.
 Lucas Ahuys. Pastoor te Amsterdam. Joan-

- Joannes Rispens. Pastoor te Groningen.
 Christophorus Bernardus Berlage. Pastoor in
 d'Ommelanden.
 Joannes Josephus Neelman. Pastoor te Ankeveen.
 Georgius van Kampen. Pastoor te Weefop.
 Joannes Cæsar. Pastoor te Griethuizen uit het
 Convent van den H. Greg.
 * Nicolaus Mierink. van d' order van den H. Fran-
 ciscus, te 's Heerenberg.
 Arnoldus Smith. Pastoor ter Burg.
 Godefridus Franciscus Wemmers. Pastoor te Zedan.
 Balthazar van Ray. Medehelper te Emmerik.
 Petrus Breuns. Van d' order der Kruisbroeders,
 Missionarius te Ulft.
 Adrianus Arnoldus Noorman. Overste in het
 Convent te Griethuizen.
 Andreas Tiara. Pastoor te Oosterend.
 Bernardus Fok. Pastoor te Irnsum.
 Petrus van Elft. Pastoor te Warrega.
 Timotheus van Oosten. Pastoor te Dronrijp.
 Thomas Verhoeven. Pastoor te Staveren.
 Anthonius Franciscus Wulfers. Pastoor te Sloten.
 Guilielmus Schutte. Pastoor te Lemstraeten.
 Theodorus Wirfenburg. Pastoor te Doniawerftal.
 Lambertus Cramer. Pastoor te Sneek.
 Ulicus Swaga. Pastoor te Wolfende.
 Hermannus Holst. Pastoor te Sensmeer.
 Jacobus Lollema. Pastoor te Workom.
 Willibrordus Etma. Pastoor te Makkom.
 Lambertus Schaep. Pastoor te Lisse.
 Petrus Tromp. Pastoor te Hillegom.
 Hermannus Vlaem. Onderpastoor op 't Kalf.
 Franciscus van Breugel. Pastoor tot Monikendam.
 Jacobus van Ommeren. Pastoor te Ulpendam.
 Theo-

- Theodorus Pellenrok. Pastoor te Swaeg.
 Arnoldus Hodenpijl Pastoor te Overveen.
 Cornelius Franciscus Krys. Pastoor te Overdiemen.
 Jakobus Ignatius Krijs. Missionarius, en Medehelper te Amsterdam.
 Theodorus Donker. Missionarius, en Medehelper te Amsterdam.
 Petrus Hanneman. Pastoor te Edam.
 Petrus Dobbessen. Pastoor in de Beemster, van de order van de Norbertijnen.
 Petrus 't Zul. Pastoor te Egmond.
 Gerardus Anthony. Pastoor te Wieringen.
 Gerardus Hogeboom. Pastoor te Heiloo.
 Joannes Wouteri. Pastoor te Kalverdijk.
 Henricus de l' Arche. Pastoor in de Zijp.
 Jacobus Aldenhove. Pastoor te Outdorp.
 Gerardus van Alkemade. Pastoor te Schagen.
 Franciscus Schatter. Pastoor te Nierop.
 Matthias van der Veen. Pastoor te Blokkers.
 Nicolaus Vincent. Pastoor te Medenblik.
 Rembertus Entæus. Pastoor te Wervershoef.
 Theodorus Spoors. Pastoor te Hoogkarspel.
 Joannes Broeder. Pastoor te Hem.
 Matthias van Heek. Pastoor te Enkhuizen.
 Joannes Schagen. Pastoor in 't Westeinde.
 Joannes Rosa. Pastoor te Bovenkarspel.
 Joannes van de Velde. Pastoor te Grootebroek.
 Adrianus van Bergen. Pastoor te Spierdijk.
 Wilhelmus van Gelder. Pastoor te Lambertschagen
 Arnoldus Wier. Pastoor te Hoogwout.
 Joannes Andreas Huegla. Pastoor te Spanbroek.
 Joannes Akerboom. Pastoor te Obdam.

- Rudolphus Westrenen. Pastoor te Woggenom.
 Petrus Coster. Pastoor te Nibbixwout.
 Joannes van Exel. Pastoor te Hoorn.
 Joannes Otto Wilmes. Pastoor te Bergen.
 Laurentius de Raep. Pastoor te Schorel.
 Nicolaus Siriks. Zielzorger te Alkmaer.
 Wolkardus Roos. Pastoor te Lutjebroek.
 Joannes Knotter. Pastoor te Enkhuyzen.
 Joannes Heicamp. Pastoor op de Helder.
 Henricus van Berk. Pastoor te Graft.
 Amandus Verschuuren. Pastoor op Texel.
 Petrus Lettebos. Pastoor te Amsterdam.
 Daniel Meinderts. Pastoor te Amsterdam.
 Gerardus Wijkerflood. Pastoor te Amsterdam.
 Joannes Heymenberg. Medehelper te Alkmaer.
 Joannes de Jong. Medehelper in Noordholland.
 Henricus Joannes Loenius. Onderpastoor te
 Noordwijk.
 Meinwerus Mullerus. van d' order van den H.
 Benedictus, &c. Missionarius.
 Theodorus Huk. van d' order van den H. Bene-
 dictus, Medehelper te Putten.
 Fredericus Holthuizen. van d' order van den H.
 Benedictus, Missionarius te Barnevelt.
 Justus van Schaik. Pastoor te Varik.
 Cornelius Marquis. Gewezen Pastoor te Enk-
 huyzen.
 Joannes de Roy. gewezen Pastoor te Pijnakker.
 Gerardus Wier. gewezen Pastoor te Ommen.
 Henricus de Beer. Pastoor te Hellendorn.
 Engelbertus Brouwer. Missionarius in Stecnwij-
 kerwoud.
 Hermannus Sevenstern. Pastoor te Vollenhoven.
 Jacobus van den Berg. Missionarius te Huijsen.
 Simon

- Simon Charliers. Pastoor te Tergoes.
 Joannes Schoonebeek. Pastoor op 't Eiland
 Tergoes.
 Gerardus Egerwijs. Pastoor op Noordstrand.
 Willibrordus Kemp. Onderpastoor te Utrecht.
 Joannes de Jager. Medehelper in de Diocefe van
 Haerlem.
 Nicolaus Meynders. Gewezen Pastoor te Span-
 broek.
 Petrus van Court. Medehelper in de Diocefe van
 Haerlem.
 Timotheus Hettema. Medehelper te Groningen.

Zie daer, Eerwaerde Heeren, uwe getuige-
 nis en teekening in 't Jaer 1701. gedaen,
 waer omtrent wy de volgende bemerkingen
 maeken.

I. Dat hier geen Jesuiten nog Minderbroeders
 en andere Bédelmonniken gevonden worden, dan
 alleen een zekere Nicolaus Mierink van de Fran-
 ciscaener Order te s' Heerenberg, waer omtrent
 dit spreekwoord iemand ligt zoude invallen: *Hoe
 kooft Saül onder de Propheeten?* Dog men vind
 overal goeden en Vroomen; en zo is 't ook van
 dezen EENIGSTEN Franciscaener te hoopen.

De rest der Ge-ordenden zijn Norbertijnen,
 Kruisbroeders, Benedictijnen, enz. ten getalle van
 veertien.

Maer waerom geen Jesuiten nog Bédelmonni-
 ken? Dit verraed hun, en doet handtaftbaer zien
 wie de vyanden van den Aerts-Bisschop en zijne
 Geestelijken geweest zijn: Wie de valsche Be-
 schul-

schuldigers, wie de Lasteraers, wie de Vervolgers geweest zijn.

'T was een Jesuït, P. Doucin in den Haeg, die men wil dat het godloos Lasterschrift: het kort *Memoriael. . . . van den staet en voortgang der Jansenisten in Holland*, gesmeedt heeft.

'T was een Minderbroeder Aegidius de Glabais, te Amsterdam, die niet weinig deel aen de vervolginge en Lasteringe van den Aerts-Bisschop en zijne Geestelijkheid gehad heeft. En zó is 't een ieder, die van die tijden geheugt, kennelijk, hoe zeer dat slag van Monniken en Jesuïten, zo op de predikstoelen, als in de Biegtstoelen, en in openbaere Lasterschriften gewoed hebben, om dezen gezeegenden wijngaert des Heeren, * *als een wild en woest zwijn om ver te vroeten.*

Zy merkten en zagen, hoe de Doorlugtige Bisschop van Sebasten, op het spoor van zijnen Doorlugtigen Voorzaet den Bisschop van Castorien, het daer op aenleide om een verligte en geleerde Cleregie te kweeken, en allenthalven Pastooren en Priesteren te hebben die de leere en tugt der Kerke in haere zuiverheid zouden handhaven: hier door zagen zy te gemoet dat hun winkel en prullekraem van kappen en lappen, rouwen en koorden, fabulen en bygelovigheeden, haest zoude in duigen vallen; en dat een volk gewent aen de zuivere wateren van Gods Woord en Kerkeleere, met 'er tijd de neus voor hunne stinkende en met den voet getreede en ontroerde wateren zoude optrekken.

Des stelden zy zig in de voorbaet, en namen

D. hunne

* *Psal. 79. v. 14.*

hunne toevlugt tot het lasteren en onteeren van den Bisschop en zijne Geestelijkheid. Zy schreeuwden van Kettery, Jansenistery, Rigoristery, van het niet eeren der Heiligen en de Moeder Gods, en honderd diergelijke verdigtselen; des had de Cleregie, in plaets van haere buiten-spoorigheden teegen te gaen, genoeg te doen om alle die Lasteringen en Leugenen van hun af te weeren.

Beide die zaeken geeven U Eerwaerd: niet duister te kennen, naementlijk, en dat zy het zijn die pligtig zijn aen overtredinge in leere en zedetugt, en egter niet naelaeten den Bisschop en zijne Cleregie valschelijk te beschuldigen.

II. En dat is het tweede dat wy in dezen Brief aenmerken.

Want dog wie anders heeft de Cleregie in 't oog dan de Jesuiten en Monniken, als ze dus klaegende tot de Kardinaelen spreekt:

„ Wy hebben, niet zonder reeden, met leed-
 „ weezen verstaen, dat den Aerts-Bisschop van
 „ Sebastien, Apostolische Vicarius, een *Zeer*
 „ *Waerdig en Wakker Kerk-Voogd*, beneevens de
 „ Onder-Vicarissen door hem aengesteld, Man-
 „ nen van een ongeschonde vroomheid al van o-
 „ verlang, door eenige onzer Médepriesteren met
 „ woeste en heiloze beschuldigingen, in een zéker
 „ sneekschrift aen U Hoogwaerd: Uitmuntendheeden toe gezonden, heimelijk betigt zijn.” En wat
 „ lager: „ Wy smeeken zeer ernstelijk, dat U Hoog-
 „ waerd: Uitmuntendheeden geen gehoor verleen-
 „ nen aen hen die den genoemden onzen Aerts-
 „ Bisschop, en de tegenwoordige Regeering dézer
 „ Zendinge poogen zwart te maeken.”

Nu

Nu dat het de beschuldigers zelfs zijn die pligtig zijn aen overtredinge in Leere en Zeedetugt, daer over laet de Cleregie zig op deze wijze uit:

„ God gave dat zy die onzen Kerkvoogd, en
 „ zijne Geestelijkheid nu van overlang quellen en
 „ lasteren, niet veel eer zelfs aen de overtreed-
 „ dinge, zoo in Leere als zeeden pligtig wae-
 „ ren!”

III. Niet alleen dat U Eerwaerd: in dien Brief deze vyanden die de Cleregie *plaegen en lasteren*, van quaede leere beschuldigt, maer U Eerwaerd: wenden van hun af de lastering en woefte beschuldiging uwer vyanden, en geeven openbaere getuigenis van d' onnozelheid der Cleregie en van de zuiverheid hunner Leere en Kerktugt. Dus luiden uwe woorden.

„ Wy weten niet dat hier eenige nieuwigheeden of gezacit of gedoocht worden.

„ Het oud Geloof van den H. Petrus, door de
 „ Heiligen Bisschoppen Willibrordus, en Bonifacius geleerd en ontvangen, prediken wy, en wy verdédigen en beschermen het zelve zoo met woorden als met de penne teegen die geenen die van het Geloove afgewecken zijn.

„ Ten waere het mischien voor een nieuwigheid by eenigen onzer teegenstreevers geagt wierd, *de Veilige en onwrikbaere Leere van den Heiligen Augustinus en Thomas*, niet door twist-zugt, maer tot stigting der Godvrugtheid, voor te draegen: en de tugtreegels van den Heiligen Carolus Borromeus, door de geheele Kerk, en zelfs nu onlangs te Rome, gelijk wy verstaen hebben, gepreezen, met zagt-

„ moedigheid , en voorzigtigheid , als van verre
 „ na te volgen. ”

Zie daer Eerwaerd: Heeren uwe eige getuigenis : een getuigenis waardig aen Priesteren die weeten dat 'er geschreeven staet: * *Schaem u niet de waerheid te zeggen , voor uwe ziels.* nog volg de leugen niet in , tegen uwe eige ziel. Een getuigenis die waerlijk over U Eerwaerd: een onsterffelijken en eeuwigen Lof zoude hebben doen néderdaelen , indien U Eerwaerd: maer zo gelukkig geweest waeren van zig te her-inneren dat het niet genoeg is een en andermael voor de waerheid en gerechtigheid te getuigen ; maer dat men dat doen moet ten einden zijns lévens , en daer voor strijden moet tot de dood toe. † *Strijd voor de regtwaerdigheid ter behoudenisse van uwe ziele , en kamp voor de gerechtigheid tot de dood toe.*

Zie daer een getuigenis , die den tijd aanwijft in welke wy met en beneevens U Eerwaerd: gelijk stonden. Vervolgens een tijd in welchen wy onderling eendragtig , van één gevoelen en goed Katholijk waeren.

Waer uit volgt , dat teegenwoordig die Pafstoors en Priesters welker gemeenschap U Eerwaerd: nu ontwijken , zo goed Katholijk zijn als U Eerwaerd: benévens de geheele Clergie in dien tijd waeren.

En die Heeren zeggen nu nog , gelijk U Eerwaerd: toen zeiden. „ Wy weeten niet dat hier
 „ eenige nieuwigheeden of gezacit of gedooft
 „ worden.

„ Het oud Geloof van den H. Petrus , door
 „ de

* *Ec lesiaſt. 4. v. 24. 26.*

† *Ibid. v. 26.*

» de Heilige Biffchoppen Willibrordus, en Boni-
 » cius geleerd en ontvangen, prediken wy, en
 » wy verdédigen en befchermen het zelve zoo
 » met woorden als met de penne teegen die gee-
 » nen die van het Geloove afgeweeken zijn.

» Ten waere het miffchien voor een nieuwig-
 » heid by eenigen onzer teegenftreevers geagt
 » wierd, *de Veilige en onwrikbaere Leere van den*
 » *Heiligen Augustinus en Thomas*, niet door
 » twift-zugt, maer tot ftigting der Godvrugtig-
 » heid, voor te draegen: en de tugtreegels van
 » den Heiligen Carolus Borromeus, door de ge-
 » heele Kerk gepreezen, met zagtmoedigheid,
 » en voorzigtigheid, als van verre na te volgen »

Zo kunnen U Eerwaard: nu niet fpreeken:
 zy kunnen nu niet zeggen: *wy weten niet dat 'er*
nieuwigheeden zijn; want alles wat uw Eerwd:
 heeden en zeedert een geruimen tijd goed Katho-
 lijk maekt, is NIEUW.

Uwe eerfte belijdenis en getuigenis voor de
 Waerheid en geregtigheid verlaeten hebbende, is
 het *nieuw* dat gy daer nae u daer over gefchaemt
 hebt, en deftige Medepriefters hebt laeten ver-
 drukken en vervolgen, zonder dat het u aengaet.

Nieuw is het, dat een Clergie, en zonderling
 een Capittel zo als het uwe, 't welk met * *heilige*
beloften, verzeld met gestaefden eede, van het Bis-
fchoppelijk Capittel te gehoorzaemen en getrouw te
zijn, zig verbonden heeft, haere Regten te ver-
 dédigen, egter dit toevertrouwde pand en erfdeel
 hunner vaderen laet vaeren, en zig en hunne
 Kerk aen een vreemde Magt verflaeven.

Nieuw is het, zig door nieuwe Formulieren,
 D 3 heil-

* Voorberigt van 't MOTIVUM JURIS van Heer de Swaan.

heil'ozen eeden , zonderling van het Formulier van Alexander den VII. zig te bezoedelen , en zijn gemoed te bezwaeren.

Nieuw is het , de Bulle UNIGENITUS aen te neemen , en zo dierbaere Waerheeden als in de zelve ver-oordeeld worden , te verdoemen en te ver-oordeelen.

En zo *Nieuw* als alle deze dingen zijn , en buiten het Katholijk geloof en zuivere zederugt , jae strijdig aen het een en het ander ; zo verschrikkelijk is het voor U Eerwaerd: deze wegen ingeslaegen te hebben ; en nog verschrikkelijker dat U Eerwaerd: daerom hunne Medebroederen en Priesteren die zulks niet hebben kunnen doen , vervolgt , en van de Kerkelijke gemeenschap tragt te berooven , en af te snijden.

Immers dit zijn de stukken die in verschil zijn , en zonder die kan niets wezentlijks voor den dag gebracht worden : waerom wy dan ook , niet alleen voor U Eerwaerd: die de zelve genoeg wecten , maer voor alle Gelovigen die waerheid en vrede beminnen , die openleggen , op dat zy niet door de wilde en woefte tael van ongehoorzaemheid moogen misleidt worden , maer met hunne eige oogen zien het wezentlijke onderscheid tusschen U Eerwaerden , en ons die gy vervolgt.

Denkt egter niet , Eerwaerde Heeren , dat wy U Eerwaerd: alle teekeningen en Formulieren die door de Nuntiusfen en Internuntiusfen zo van Keulen als Brussel , op den naem en door bevel van 't Roomsche Hof , van de Pastoors en Priesters onzer Kerke afgedwongen en afgeperst zijn , zullen te voorschijn brengen.

Zeekerlijk neen, want dewijl dit geheim der boosheid doorwandelt in de duifternisse, en niet vertrouwt word dan aen die geenen die hunne knien voor Bael buigen, des zy zelfs die zodaenige Formulieren geteckend en aengenomen hebben, stommer als visschen zijn, en by nae nooit durven zeggen, wat zy gedaen hebben; zo is 't niet dan by geval dat 'er eenige ontdekt zijn, die dan ook zo hier en daer wel door den druk gemeen gemaekt zijn, dog niet alle, nog ook niet genoegzaam, op dat het Gemeen daer kennis van hebbe.

Schoon dat U Eerwaerd. benevens de geheele Cleregie die zo loffelijke getuigenis voor den Doorlugtige Heer Petrus Codde en zijne Cleregie gedaen hadden, zo is egter die Prelaet in zijne onnozelheid niet gehandhavent, maer Clemens de XI. heeft hem in een Brevét van 't jaer 1703. op 't hoogst onteert, en hem van zijne bedieninge teegen regten, onder voorgeeven dat hy daer *regtmaetige en gewigtige reeden* toe hadde, afgezet, de Capittels als nietig verklaert, en het regtsgebied hen op straffe van Excommunicatie verbooden.

Hier na is in 't jaer 1705. de Heer Potkamp tot Vicarius Apostolicus aengestelt, en die Godvrugtige Man deed terstond wel zien van hoe weinig ingang by hem waeren de zoogenaemde doolingen daer de Cleregie door haere vyanden mede beschuldigt was. Hy liet een algemeene brief uitgaen tot bevreediging van alle Pastooren en Priesteren.

Dog door het aenstellen van Adam Damen in

't jaer 1707. en d'Internuntius Buffi, is alls weêr in d' uiterfte verwarring geraekt.

En zeedert heeft men die 300. Paftooren en Priefteren, waer van wy nu fpreeken, op alle wijze geplaegt om hen van hunne getuigeniffe af te trekken, de gemelde Bulle van Clemens den XI. te doen aenneemen, en zig aen Rome en haere Nuntiuiffen en Internuntiuiffen te onderwerpen, en 't Formulier van Alexander den VII. raekende de bewufte vijf Stellingen van Jansenius, en andere Formulieren te doen teekenen. Waer by daer nae dan de Bulle UNIGENITUS gekomen is.

Die dan zo ongelukkig geweest zijn van zig aen de dwinglandy van Rome te onderwerpen, hebben de naevolgende Formulieren moeten teekenen en bezweeren

Dog gelijk alle déze Formulieren, byzonder opzigt hebben op de zogenaemde Kettery van Jansenius, en op de vijf Stellingen hem quaedaerdig aengewreeven, zo zal het U Eerwaard: niet verveelen, dat wy tot meerder ligt voor den onkundigen Leezer die Stellingen laeten voorafgaen benevens de verdoeming van Innocentius den X. en Alexander den VII. waer nae dan d' andere Formulieren zullen volgen.

DE VIJF ZOGENAEMDE STELLINGEN VAN JANSENIUS.

I.

„ Ecnige geboden Gods zijn onmogelijk aen
 „ regtvaerdige menfchen, willende en poogen-
 „ de,

„ de, volgens de teegenwoordige kragten welke
„ zy hebben; hen ontbreekt ook de genade waer
„ meede zy mogelijk worden.

II.

„ In den staet der gevalle natuere word aen
„ d' inwendige genade nooit wederstaen.

III.

„ Om loon of straffe te verdienen in den staet
„ der gevalle natuere, word niet ver-eischt een
„ vrijheid van noodzaekelijkheid, maer 't is ge-
„ noeg dat 'er vrijheid van dwang zij.

IV.

„ De half Pelagiaenen stonden toe, dat de
„ voorkomende inwendige genade tot ieder werk,
„ ook tot het beginfel des geloofs noodig was;
„ maer daer in waeren zy kettters, dat zy staen-
„ de hielden dat die genade zodaenig was, dat
„ de menschelijke wil haer kon wederstaen, of
„ gehoorzaemen.

V.

„ Het is half Pelagiaenssch te zeggen, dat Chri-
„ stus voor alle menschen, niemand uitgezondert,
„ gestorven is, of zijn bloed vergooten heeft.”

Innocentius de X. in den jaere 1653. den 31.
Mey deze Stellingen ver-oordeelende, verklaert,

„ De eerste te zijn: ligtvaerdig, godloos, gods-
„ lasterlijk, vervloekt, en ketttersch.

„ De

- „ De tweede; en derde, ketterfch.
 „ De vierde, valfch, en ketterfch.
 „ De vijfde, goldoos, godflasterlijk, verfmæ-
 „ delijk, te kort doende aen de goddelijke barm-
 „ hertigheid, en ketterfch.”

De ketterfche zin van deze vijf Stellingen heeft nooit geen Verdédigers in de Catholijke Kerke gehad: Maer wel hebben van 't begin af Godvreezende Mannen, zoo Biffchoppen als andere, een heilige wederhoudendheid gehadt om die Stellingen aen een H. Biffchop als Janenius toe te fchrijven, en te zweeren, dat zy uit zijn Boek getrokken waeren.

Maer Alexander de VII. in zijne Bulle van den 16. October 1656. niet te vreedem met die Stellingen op die wijze als zijn Voorzaet gedaen hadde, te doemen en te ver-oordeelen, ziet ze aen als Kinderen der boosheid derwelke durven zeggen dat de gemelde vijf Stellingen in het boek van Janenius niet gevonden worden, nog in den zin van den zelven [Janenius] beoogt, veroordeeld zijn. En hy verklaert dat die vijf Stellingen uit het boek van Cornelius Janenius Biffchop van Yperen, welkers opschrift is AUGUSTINUS, getrokken zijn, en in den zin van den zelven Cornelius beoogt, verdoemt zijn.

Dog hier mede nog niet te vreedem, stelt hy in zijne Bulle van den 15. Maert 1665. een Formulier voor, 't welk hy wil dat alle Aerts-Biffchoppen, Biffchoppen, en andere Geestelijken, Doctoren, Licentiaten, Reçtors, en Meesters der Schoolen, binnen den tijd van drie Maenden nae der zelver bekendmaeking zullen teekenen; by gebrek van welke hy wil dat men zonder vertoeven [irremissibiliter] zal procederen volgens de Canones teegen de ongehoorzaemen. Het zelve luid aldus:

FOR-

FORMULIER

*Om van de Bovengemelden onder-
teekent te worden.*

„ Ik ondergeschreeve N. N. onderwerpe my
 „ aen de Apostolische Constitutie der Roomsche
 „ Pauzen Innocentius den X. gedagteekend den
 „ 31. Mey 1653. en aen die van Alexander den
 „ VII., gedagteekend den 16. October 1656. en
 „ de vijf Stellingen getrokken uit het boek van
 „ Cornelius Jansenius, genaemt AUGUSTINUS,
 „ verwerpe en verdoem ik in den zelven zin,
 „ dien d'Auteur beoogt heeft, gelijk d'Apostoli-
 „ sche Stoel door de gemelde Constitutien die
 „ ver-oordeeld heeft: zo zweer ik, en zo moet
 „ my God helpen, en deze zijne Heilige Evange-
 „ lien.”

’T is dit schrikkelijk Formulier dat Clemens de XI. in ’t jaer 1705. in zijne Bulle die begint *Vineam Domini Sabaoth*, op nieuw aengedrongen, en in onze Kerk gevoerd heeft, en welke alle die den naem van Goed hebben, moeten teekenen en bezweeren.

’T is dit Formulier, benevens andere schrikkelijke zaeken, welke de Nuntius Busli, Sanctinus en andere van tijd tot tijd afgepraemt hebben van allen die zig aen hun onderworpen, of hunne Zending van hen ontvangen hebben.

Een van de eerste, is ons ter hand gekoomen van den Heer Henricus Graspe, die ’t zelve met zijn eige hand geschreeven heeft.

L.
FORMULIER

O F

Voorschrift.

Van het gene de Heer Bussi Nuntius te Keulen by de Bulle genaemt VINEAM DOMINI SABOTH gevoegt heeft, het welke de Priesters in het vereenigt Nederland, die by bartnekkinge en wederspannige noemt, om in de genade des Paus weder te geraeken, gehouden zijn te onderteekenen.

„ Wy ondergeschreeven, nemen de Bulle van
 „ onzen alderheiligsten Vader Clemens XI. die
 „ tegenwoordig Gods Kerk gelukkig bestiert,
 „ in alle opregtigheid aen, en beloven, dat wy
 „ al het geen in dezelve begrepen is, zonder eeni-
 „ ge bepaeling, gelijk gehoorzaeme kinderen der
 „ Kerke betaemt, zullen onderhouden.

„ Den Eerwaardigsten Heer Adam Damen,
 „ Aerts-Bisschop van Adrianopelen, die onze Al-
 „ lerheiligste Vader tot Apostolische Vicaris over
 „ het vereenigt Nederland gestelt heeft, erken-
 „ nen wy in die hoedaenigheid voor onzen wa-
 „ ren, en wettigen Oversten, en op een aller-
 „ kragtigste wijze beloven wy aen hem, als of hy
 „ waere onze eige Bisschop, als ook aen alle zij-
 „ ne Nazaeten, die tot dit zelve Ampt van dien
 „ zel-

„ zelveu heiligen Stoel mogren geschikt worden,
 „ in allen deelen te zullen gehoorzaemen.

„ Wy keuren voor quaet, en uit 'er herte ver-
 „ doemen wy alle toevlugt, hoedaenig die ook
 „ zy, die men tot de wereldlijke Overigheid, te-
 „ gens d' Agtbaerheid van den Apostolijken Stoel
 „ en des zelfs bedienden genomen heeft.

„ *Wy bidden* van den Doorlugtigsten en Eer-
 „ waerdigsten Heere Apostolijken Nuntius te
 „ Keulen, dien wy weten dat voor als nu het
 „ Opperbewind van deze Zendinge heeft, *vergif-*
 „ *senisse van alle onze ongehoorzaemheden, hoe-*
 „ *daenig* die ook zijn, die wy tegens onze heilige
 „ Moeder de Kerk begaen hebben, en wy zullen
 „ met Gods genade voortaan ons aen dezelve,
 „ als gehoorzaemen betonen.

„ Zo waeragtig helpe my God, en zijne Hei-
 „ lige Evangelien.

„ In waerheid van zulks, hebben wy dit met
 „ onze eige hand onderteekend, en met onze
 „ zegels bevestigt.”

II.

FORMULIER

„ *Twelk Vincentius Sanctinus afge-eiscbt heeft van*
 „ *de geenen die by hem hunne Zending gehaald*
 „ *hebben.* Waer van wy 't latijnsch afschrift
 „ mede van den Heer Grasper ontvangen heb-
 „ ben.

„ Ik N. N. onderwerpe my aen de Constitutie
 „ van Innocentius X. gegeven den 31. Mey

E

„ 1653.

1653. en aen de Constitutie van Alexander VII.
 gegeven den 15. October 1656. verwerp en
 verdoem met een opregt herte de vijf propositien
 getrokken uit het boek van Cornelius Jansenius
 genaemt AUGUSTINUS in den zin die de zelve
 Auteur voorheeft, zoo als de Apostolische
 Stoel door de gezeyde Constitutie die verdoemt
 heeft.

„ Ik zeg toe en beloove, zoo lang als ik in de
 „ Missie zal zijn, alle gehoorzaamheid en eerbiedig-
 „ heid aen onzen Alderheiligste Vader Cle-
 „ mens XI. en zijne Nazaeten in den Apostoli-
 „ schen Stoel, en aen zijnen Vicaris, en voor als
 „ nu aen den Doorlugtigsten Heer Internuntius.

„ Ik neem aen, belijde, zal onderhouden, en
 „ van andere doen onderhouden alle de Bullen
 „ der Pauzen, voor eerst de Bulle die met deze
 „ woorden begint: *Vincam Domini Sabaoth*. Ik
 „ zal onderzoek doen omtrent de geenen die ze
 „ niet onderhouden; en zoo ik bevinde dat 'er
 „ iets tegen deze of eenig andere gedaen is, of
 „ gedaen word van imand in de Missie der ze-
 „ ven vereenigde Provincien, zal ik het aen den
 „ Hoogwaerdigsten Heer Vicaris, die 'er als dan
 „ zal zijn, of den Doorlugtigsten Heer Inter-
 „ nuntius te Brussel residerende bekend maken,
 „ en na vermogen tragten af te weeren, te be-
 „ letten en te corrigeren.

„ Ik zal het Catholijk geloof in alle zuiverheid
 „ bewaeren, en van alle Parochianen en Mede-
 „ werkers in de Missie doen onderhouden: daer-
 „ om zal ik geenlints toelaeten, of gedogen
 „ een verscheidenheid van Catechismussen: maer
 „ dien alleen leeren, doen aennemen en druk-
 „ ken;

ken , die men in 't Aertsbisdom van Mechelen
gewoon is te leeren , en ik zal de geloovigen
niet anders onderwijzen , nog op den Predik-
stoel , nog in den Biegtstoel , nog openlijk ,
nog heimelijk.

Alle de misbruiken omtrent de bediening der
Sacramenten , zal ik na vermogen verbeteren ,
en ik zal ze niet anders als , na het voorschrift
van 't Concilie van Trenten , en de wijze van
de Roomsche Kerke in de latijnsche taele be-
dienen , d' overtreeders zal ik vermaenen en
zonder uitstel overdragen.

Dewijl Gods H. H. Evangelien overvloedig
genoeg zijn voor d' onderwijzing der Geloovi-
gen , zonder dat het nodig is te spreken van
de moeilijke School-questien die het volk niet
onderwijzen , en die altijd met een groote om-
zigtigheid en gematigtheid moeten behandelt
worden.

Hierom beloove ik vast , en zeg toe : dat ik
de Schoolstoffen of Questien van de onweder-
staenbaere Predestinatie , van den vryen Wille ,
van de genoegzame en daedgevende Genade ,
en andere diergelijke niet zal aenraken , niet
leeraren nogt tot stoffe van een openbare of
bezondere redenvoeringe behandelen.

Omtrent de onbevleete Ontfankenis van de
H. Maegd , en tegen haer eer en vieringe , zoo
als gemeenlijk van de H. Kerk aen haer , als
Patronesse en Voorspraekerisse by den Zoon ,
gegeeven word , zal ik niet spreken : veel min
zal ik de gebéden , door de welke men gewoon
is haer aen te roepen , verminken of te verkor-
ten.

„ Tot bevestiging en onderwerpinge van dit alles, ondertekene en belove te zullen onderhouden.

„ Zoo helpe my God Almagtig, en deze zijne Heilige Evangelien.”

N. N.

Wel zegt zeker geleerd Schrijver, dezen Eed al voorlang door den druk gemeen gemaakt hebbende:

„ Wat Priester die eenige kennis of Conscientie heeft, kan zulk een grouwelijk Formulier ondertekenen? voor eerst: verdoemen stellingen die tweezinnig zijn, en zweeren, dat ze gerokken zijn uit een boek die men verbiedt te leezen; in welke tot nog toe niemand de gezeide stellingen heeft kunnen aanwijzen: en van den welken zeer veel geleerde Mannen, die hem met d' uiterste oplettentheid en nauwkeurigheid doorleezen hebben, getuigen, dat hy niet anders behelst als de zuivere leere van den H. Augustinus. Verder, zweeren dat den Schrijver van dien boek, die eenen H. Bisschop geweest is, den quaden zin heeft voorgehad. Daerenboven, met eede beloven: dat men *alle Bullen* van Rome, hoedaenig die ook mogten wezen, blindelings zal aennemen; dat men zig aen den armen Catechismus van Mechelen zoodanig zal binden dat men *geen andere* (zelfs niet den Roomsche) zal gebruiken; Dat men nooit, 't zy in 't openbaer, 't zy in 't heimelijk zal spreken *van de Predestinatie, van den vryen Wille, van de Genade, en diergelyke stoffen.*

„ Wat goddelooze beloften! zal men nooit spreken van de gronden van de Religie op dewelke

„ de

25 de Christelijke ootmoedigheid , de hope , de
 25 liefde , dankbaerheid , kort om alle de deugden
 25 gebouwt zijn ! wie schrikke niet ! Ondertusschen
 25 dit is de deur , of om beter te zeggen , de
 25 venster langs dewelke de Priesters die haer zen-
 25 ding by den Internuntius haelen altermael moe-
 25 ten inklimmen . Wat staet daer anders uit te
 25 volgen , als dat die Kerk , voor heen zoo door-
 25 lugtig door de godvrugtigheid , en geleerdheid
 25 van haer Kleregie , en zoo bloejend door den
 25 yver en stigtig leven der geloovigen , eerlang
 25 met het schuim en ruigte der Schoolen , botte-
 25 riken en deugnieten zal vervult zijn ; het welk
 25 noodzakelijk het verval van de goede tugt en
 25 zeden , zwaere verergernissen , en de verdoe-
 25 menisse van ontelbaere zielen , met zig moet
 25 sleepen . Godt gave dat men van nu af de be-
 25 giniels van zulke schrikbaere onheilen niet en
 25 zag . Van nu af ziet men onder de Gestelijken
 25 d' onwetendheid , en ongebondentheid d' over-
 25 hand nemen , zonder dat 'er imand is die haer
 25 buitensporigheden bestraft .”

In het voorgaende was de Bulle UNIGENITUS
 nog niet geplacet , maer daer nae heeft men een
 Formulier van de zelve Munte afge-eischt , daer
 die Bulle in staet , en der zelve aenneeming af-
 gevordert word .

III.

FORMULIER

*Welk die geen en teekenen moeten , die van de
 Nuntiusen , of hunne Bedienden gezonden
 worden .*

1. „ Ik ondergeschreven N. N. onderwerpe
 „ my aen de Bulle of Constitutie van onzen H.
 „ Vader Clemens den XI. welke begint met de-
 „ ze woorden: *Vineam Domini*, en andere Con-
 „ stitutien, daer in begreepen; by welke hy de
 „ vijf Stellingen, als getrokken uit het boek van
 „ Cornelius Jansenius, welker tytel AUGUSTINUS
 „ is, in den zin, welken de Auteur heeft be-
 „ oogt, doemt en ver-oordeelt, welke Stelling-
 „ gen ik N. N. op die zelve wijze, als ze by
 „ den Paus gedoemt zijn, niet alleen met den
 „ monde, maer opregtelijk uit 'er herte verwerpe
 „ en verdoeme.

2. „ Ik onderwerpe my ook aen de Bulle of
 „ Constitutie van dien zelve H. Vader, welke
 „ begint met de woorden: *Unigenitus Dei Filius*,
 „ by welke hy 101. Stellingen, uit het boek van
 „ Vader Queinel getrokken, ver-oordeelt. Ik be-
 „ love ook, dat ik bezorgen zal, dat mijne on-
 „ derhoorige schapen die zelve eerbiedigheid aen
 „ die zelve Constitutie Bulle betonen.

3. „ Ik zegge toe, en belove alle gehoor-
 „ zaemheid, verbinding en eerbiedigheid aen
 „ onzen H. Vader, aen alle zijne Nazaten, ook
 „ aen zijnen Vicaris, als ook aen den Heer Inter-
 „ nuntius.

4. „ Ik keur het quaed, en versoei het van
 „ herte, eeniger wijze toevlugt te nemen tot de
 „ wereldlijke Overigheden, als ook eeniger wijze
 „ te protesteren tegen 't gezag van den H. Stoel,
 „ en van de Bedienden der zelve.

5. „ Alle Bullen der Roomsche Pauzen, en
 „ elk in 't bezonder, voornamentlijk die, welke
 „ begint met de woorden *Vineam Domini*, neem

„ ik aen, en belijde die openlijk; ik zal die ook
 „ naekomen, en zorg dragen, dat die van ande-
 „ re ook onderhouden worden; ik zal ook on-
 „ derzoek doen nae alle die geenen, die dezelve
 „ niet onderhouden; en zoo ik mogt agterhaelt
 „ hebben, dat in deze zeven Vereenigde Pro-
 „ vincien van imand, wie het ook zy, iets tegen
 „ deze, of eenige andere Bullen, mogt gedaen
 „ worden, dat zal ik aen den Heere Vicaris, of
 „ aen den Heer Internuntius, die gewoon is te
 „ Brussel te residieren, aenbrengen, en nae mijn
 „ vermogen zal ik tragten dat te stuiten en te
 „ verbeteren.

6. „ Ik belove, dat ik met de tegenstrevers en
 „ ongehoorzamen aen den H. Stoel, gansch geen
 „ gemeenschap zal houden tot'er tijd toe, dat zy
 „ zig beteren en van hunne tegenstrevinge gezui-
 „ vert zijn.

7. „ Ik belove, dat ik die Priesters, welke on-
 „ gehoorzaam zijn aen de Roomsche Kerke,
 „ omtrent de bediening der Geestelijke zaeken
 „ niet behulpzaam zal zijn, en dat ik van zoda-
 „ nigen geen admiffie, bezending, of behulp-
 „ zaemheid zal vragen.

„ Aldus zweer ik N. N.

„ Zoo waerlijk helpe my Godt Almag-
 „ tig en zijne H. H. Evangelien.

FORMULIER

By welke de Noordhollandſche Prieſters enkel de Bulle UNIGENITUS aenneemen.

„ Mits het onzen Heiligſten Vader Clémens
 „ den XI. Paus van Roome door zijne Bulle van 't
 „ Jaer 1713. in herſſtmaend, belieft heeft te doemen
 „ hondert en een Leerpunten, getrokken uit een
 „ Franſch boek, in verſcheide ſtukken verdeeld,
 „ onder den naem van *Le Nouveau Teſtament*, enz.
 „ en dit zelve boek, mitsgaders alle andere, die
 „ tot verdediging van 't zelve of reeds uitgekomen
 „ zijn, of hier nae zullen uitkomen, te verbieden;
 „ zoo is 't dat wy ondergeſchreevene Prieſters
 „ van de Noord-Hollanſche Landſtreek aen-
 „ vaerden de Bulle UNIGENITUS met zoodaenige
 „ onderdaenigheid, en eerbiedigheid als het be-
 „ taemt en wy ſchuldig zijn: Wy ver-oordeelen
 „ en verwerpen alle de Stellingen, en ieder in 't
 „ byzonder: zo als de zelve door zijn Heiligheid
 „ Clemens den XI. zijn ver-oordeeld: Wy verzeeken,
 „ daer en boven, dat Wy de ver-oordeeling aen de
 „ Gelovigen, onze zorge aenbevoelen, hebben bekénd
 „ gemackt, of in 't toekomstende zullen beként
 „ macken. enz.

Bulle Unigenitus

O F

DOEM-VONNIS

UITGESPROKEN DOOR ONZEN

Alderheiligsten Vader

DEN PAUS

CLEMENS DEN XI.

CLÉMENS BISSCHOP, *Dienaer der Dienaeren Gods.* Aen alle Christenen gelovigen, Heil, en Apostolischen Zeegen

Gods Eenig-geboore Zoon, om onze en die der heele wérelts zaligheid, een Zoon des menschen geworden zijnde, wanneer hy zijne Discipelen in de leere der Waerheid onderwees, en de geheele Kerk in de Persoonen der Apostelen onderregte, heeft hy, het tegenwoordige beschikkende, en het toekomende voorziende, ons door uitmuntende en heilzaeme leeringen vermaent: dat wy ons zouden *wagten van de valsche Propheeten, die in schaepskleederen tot ons koomen*; door welke benaeming voornamentlijk worden aangewezen, die meesters der logentael en arglistige bedriegers, dewelke onder den glinsterenden schijn van God-

Godvrugtigheid heimelijk quaede leeringen indringende, verderflijke secten onder den dekmantel van heiligheid invoeren: en die, op dat zy d'onbedagten te ligter zouden bekruipen, den wolven-huid als afleggende, en zig met de spreuken der Goddelijke Wet, als met een soort van schaepsvellen bekleedende, misbruiken zy godlooslijk de woorden der Heilige Schriftuere, derhalven ook die van 't Nieuw Testament, welke zy op meenigerhande wijze verdraeijen om hun zelve en ook anderen te verderven: naementlijk, als wel onderweezen zijnde, door 't voorbeeld, en d'onderwijzing van den Vader der leugentael, van wien zy voortgeteelt zijn, dat'er geen wiffer en gereeder weg is om te bedriegen, en 't bedrog van godloze doolingen in te voeren, dan onder 't voorgewend gezag van Gods geheiligd Woord.

Wy door deze, waerlijk, Goddelijke vermaeningen onderweezen, hebben van den eersten af niet zonder innerlijke bitterheid onzes gemoeds verstaen dat zeeker Bock, eertijds in de fransche tael gedrukt, en in verscheide stukken verdeeld, onder deze benaeming: *Le Nouveau Testament en françois avec de reflexions Morales sur chaque verset, &c. à Paris 1699.* of anders: *Abregé de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apôtres, des Epitres de S. Paul, des Epitres Canoniques & de l'Apocalypse: ou pensées Chretiennes, sur de texte de ces Livres sacrez, &c. A. Paris, 1693. & 1694.* alhoewel voorheen van ons verdoemt, als inderdaed leugenagrige en godloze leeringen, op meenigerleye wijze, met de Catholijke Waerheeden vermengende, evenwel als nog van veelen als een Bock

Boek vry van alle doolingen gehouden, en de geloovigen van Christus overal in de handen gestopt word, en zelfs door den raed en toedoen van zommigen, die altijd op nieuwigheeden uitzijn, langs alle kanten vlijtiglijk veripreidt word: dat ook dit zelve boek in 't latijn vertaald is, op dat aldus de schaedelijke en besmettelijke grondregels, indien het mogelijk waere, *van 't eene Landschap naer het ander en van 't eene Koninkrijk tot een ander Volk zoude overgaen*; des wy ons ten uittersten bedroefd hebben dat door zodaenige schalkagtige verleiding, de aen ons toebetrouwde kudde des Heeren allenskens in den weg des verdérfs geleid wierd; en derhalven niet min door onze herderlijke zorg, als door de meenigvuldige klagten van yveraers voor 't waere geloof, en boven al door brieven en smeekingen van een groot getal onzer Broederen, voornaementlijk de Bisschoppen van Vrankrijk aengezet zijnde, hebben wy belooten, het voordkruipend quaed, 't welk zomwijlen tot de allerergste onheilen zoude kunnen voortloopen, door een kragtiger hulpmiddel teegen te gaen.

En in der waerheid, het oog met omzigtigheid gevënd hebbende naer d'oorzaak van dit dringende quaed, zo hebben wy zonneklaer gezien dat het grootste verdérf van dit boek hier uit voornaementlijk voorkoomt, en toeneemt, dat des zelve verdérvend vergift inwendig schuilt, en even als een vuile etter niet te voorschijn koomt voor al eer dat de etterbuil opgevljmd is: aengezien dit boek met den eersten opslag den leezers door een schijn van godvrugtigheid toelagt en verlokt: *Want zijne woorden zijn zagter dan olie, dog het zijn selle schigten*, en wel op een gespannen boog zodaenig

nig toebereid om te beschaedigen; dat zy in 't duister schieeten op de geenen, die recht van herte zijn. Dierhalven hebben wy geoordeeld dat 'er niets tijdiger nogte heilzaemer van ons konde gedaen worden, dan dat wy de bedriegelijke leering van dit Boek, die wy tot nog toe slegs in 't algemeen aangewezen hadden, door vericheide Stellingen, stuk voor stuk uit het boek getrokken, onderscheidentlijker, en opentlijker zouden verklaren; en alle Christene Gelovigen het verderfelijk onkruid, afgezonderd van de tarwe met de welke het bedekt was, als voor hunne oogen zouden openleggen.

Op deze wijze zullen wy voor al de wêrld, niet één of andere, maer zeer veele en allerschadelijkste doolingen, waer van eenige voorheen gedoemt, en andere op nieuw bygedagt en verzonnen zijn, bloodstellen, volkoomen betrouwende dat eindelijk (onder des Heeren zégen) alle en een ieder genoodzaekt zal zijn, zig aen de nu ontdekte en bacrblijkelijke Waerheid over te geeven.

Dat dit (ons voorneemen) ten uiterste tot welweezen van het Catholijk geloof zouden strekken, en volkomen dienstig zijn om in het allerbloeiendste Rijk van Vrankrijk te beslissen de verscheide opgerezene verdeeldheeden, die alreets tot bittere scheuringen uitbarsten; eindelijk dat dit zeer voordelig, en byna noodzaekelijk zoude zijn om de gemoederen tot kalmte te brengen, hebben niet alleen betuigt de voorgemelde Bisschoppen, maer bovenal heeft ook zelfs onze zeer lieve Zoon in Christus, en Allerchristelijkste Koning van Vrankrijk, Lodewijk [XIV.] wiens iever in het bescher-

schermen der zuiverheid van het Catholijk gelove en het uitroeijen der doolingen, wy niet genoeg konden prijzen, ons dit dikmaels te kennen geeven, en ten dien einde door meermaels herhaelde eerbiedige dienstpligten, waardig aen een Allerchristelijksten Koning, en door vierige smee-kingen van ons verzogt, dat wy aen den hoogdringenden noot der zielen, op het spoedigste, door een Apostolisch Doem-Vonnis zouden voorzien.

Ter deezer oorzaeke dan, door d'ingeeving des Heeren, en betrouwende op zijnen hemelschen bijstand, hebben wy dit heilzaem werk ernstig en met alle mogelijke zorge, volgens dat het de grootheid der zacke vereischte, ondernomen, en bevolen dat een groot getal Stellingen, uit het voornoemde boek getrokken, volgens en met opzigte der bovengemelde verscheide zo fransche als latijnsche drukken, door veele Hoogleeraers, in de Godsgeleerdheid, ten overstaen voor eerst van twee onzer waerdige Broederen, Cardinaelen van de heilige Roomsche Kerke, zeer nauwkeurlijk onderzocht zouden worden. Daer nae hebben wy gelast dat ook in onze teegenwoordigheid, met den raed van een grooter getal van Cardinaelen, in verscheide vergaderingen daer toe gehouden, een ieder der Stellingen, met de allergrootste naerstigheid en rijp overleg, met den inhoud des Boeks zoude vergeleeken en overwoogen worden.

Dusdanige Stellingen zijn de geene die hier volgen.

I.

Wat blijft 'er anders overig aen een ziele, de welke God en zijne Genade verlooren heeft, dan de zonde en de gevolgen der zonde; een hovaerdige armoede, en een luye behoefteigheid: dat is, een algemeene onmagt tot den arbeid, tot het gebéd, en tot alle goed werk? *Luc. 16. v. 3. edit. 1693. 1699.*

II.

De Genade van JESUS CHRISTUS, kragtig beginzel van allerleye goed, is noodig tot alle goed werk; zonder de zelve wordt niet alleen niets gedaen, maer daer kan ook niets gedaen worden. *Joan. 15. v. 5. edit. 1699.*

III.

Te vergeefs gebied Gy, Heer, indien Gy zelfs niet en geeft het géne Gy gebied. *Act. 16. v. 10. edit. 1693. 1699.*

IV.

Ja, Heer: alles is mogelijk aen dien génen, aen wien Gy alles mogelijk maekt, met het zelve in hem uit te werken. *Marc. 9. v. 22. edit. 1693. 1699.*

V.

Als God het hert niet verzagt door de inwendige zalving zijner genade, zoo dienen de vermaeningen en uitwendige genaden niet anders dan om 't zelve meerder te verharden. *Rom. 9. v. 18. edit. 1699.*

VI. 'T on-

VI.

T' onderscheid tusschen het Verbond der Jooden en der Christenen, is, dat God in het eerste van den Zondaer eischt het vlugten der zonde, en het volbrengen der Wet, hem laetende in zijne onmagt: maer in het tweede geeft God hem 't géne hy gebied, hem zuiverende door zijne genade. *Rom. 11. v. 27. edit. 1693. 1699.*

VII.

Wat voordeel is 'er voor een mensch in 't Oude Verbond, in 't welke God, hem zijne Wet opleggende, hem aen zijne eige zwakheid overlaet? Maer wat geluk is het niet, toegelaeten te zijn tot het Verbond, waer in God ons geeft, 't géne hy van ons vereischt? *Hebr. 8. v. 7. edit. 1693. 1699.*

VIII.

Wy behooren niet tot het Nieuw Verbond, dan voor zoo veel wy deelagtig zijn aen deszelfs nieuwe Genade, de welke in ons werkt, 't géne God ons gebied. *Hebr. 8. v. 10. edit. 1693. 1699.*

IX.

De Genade van Christus is een opperste Genade, zonder de welke wy nooit JESUS CHRISTUS kunnen belijden, en met de welke wy hem nooit loochenen. *1. Cor. 12. v. 3. edit. 1693.*

X.

De Genade is de werking van de Almogende hand Gods, de welke door niets kan belét

of verhinderd worden. *Matt. 20. v. 34. edit. 1693. 1699.*

XI.

De Genade is niets anders, dan de wil van den Almogenden God, die gebied, en doet 't géne hy gebied. *Marc. 2. v. 11. edit. 1693. 1699.*

XII.

Wanneer God een ziel wil zálíg maeken; in wat tijd, op wat plaets (het zy) d' onfeilbaere uitwerking volgt den wille Gods. *Marc. 2. v. 11. edit. 1693. 1699.*

XIII.

Als God een ziel wil zálíg maeken, en dat hy haer raekt met de inwendige hand zijner genade, zoo wéderstaet hem geen menschelíjke wil. *Luc. 5. v. 13. edit. 1693.*

XIV.

Hoe verre ook een verharde Zondaer van de záligheid afgeweeken zij, als JESUS zig aen hem verthoont door het heilzaam ligt zijner Genade, zoo moet het zoo zijn, dat hy zig overgeeeve, dat hy toeloope, zig vernédere en zijnen Zálígmaker aenbidde. *Marc. 5. v. 6 7. edit. 1693.*

XV.

Als God zijn Gebód en uitwendige aanspraek vergezelschapt met de zálvinge van zijnen Geest, en de inwendige kragt van zijne Genade, zoo werkt de zelve in het herte de gehoorzaamheid die zy veréischet. *Luc. 9. v. 60. edit. 1693. 1699.*

XVI. Daer

XVI.

Daer zijn geen aenlokkingen, die niet wijken voor de aenlokkingen der genade, om dat niets den Almogenden wederstaet. *Act. 8. v. 12. edit. 1693. 1699.*

XVII.

De Genade is die stem des Vaders, die de menschen inwendig leert en tot JESUS CHRISTUS doet koomen. Al wie tot hem niet en koomt, na dat hy de uitwendige stem van den Zoone gehoord heeft, die is geensints geleerd door den Vader. *Joan. 6. v. 45. edit. 1693. 1699.*

XVIII.

Het zaed des Woords, 't welk door Gods hand besproeid word, brengt altijd zijne vrugt voort. *Act. 11. v. 21. edit. 1693. 1699.*

XIX.

De Genade Gods is niet anders dan zijn Almogende Wil. Dit is het denkbeeld, 't gene 'er God zelf ons van geeft in alle zijne Schriftueren. *Rom. 14. v. 4. edit. 1693.*

XX.

Het waere denkbeeld der Genade is, dat God van ons wil gehoorzaemd zijn; en hy word gehoorzaemd: hy gebiedt; en alles geschied: hy spreekt als Heer en Meester; en alles is hem onderworpen. *Marc. 4. v. 39. edit. 1693. 1699.*

XXI.

De Genade van JESUS CHRISTUS is een

sterke, kragtige, opperste, overwinnelijke Genade, als zijnde de werking van een Almogenden Wille, een gevolg en navolging der werkinge Gods, doende zijnen Zoon mensch worden, en hem van de dood verwékkende. *2. Cor. 5. v. 21. edit. 1693.*

XXII.

D'over-eenstemming der almogende wérkinge Gods in het herte des menschen, met de vrye toestemminge van zijnen wille, doet zig terstond op in de mensch-wordinge, even als in de bron en oppervoorbeeld van alle de andere werkingen van barmhertigheid en genade, de welke alle zo onverdiend en afhankelijk van God zijn, als die oorspronkelijke werking zelfs. *Luc. 1. v. 38. edit. 1693. 1699.*

XXIII.

God zelf heeft ons het denkbeeld van de almogende wérkinge zijner genade gegeven, met die te verbeelden door die *werking*, door welke Hy de schépzelen uit haeren niet trekt, en het léven aan de dooden wédergeeft. *Rom. 7. v. 17. edit. 1693. 1699.*

XXIV.

Het regte denkbeeld dat de Hopman over Honderd heeft wegens de Almogendheid Gods en van JESUS CHRISTUS in de lighaemen te geneezen door de enkele bewéging van zijnen wille, is een afbeelding van dat denkbeeld, t welk men moet hebben van de almogendheid zijner genade, om de zielen te geneezen van de begeerlijkheid. *Luc. 7. v. 7. edit. 1693. 1699.*

XXV. God

XXV.

God verligt en geneeft zoo wel de ziel als het lighaem, door zijnen enkelen wil: Hy gebied, en Hy word gehoorzaemd. *Luc. 18. v. 42. edit. 1693. 1699.*

XXVI.

Daer worden geene Genaden gegeeven; dan door het Geloof. *Luc. 8. v. 48. edit. 1693. 1699.*

XXVII.

Het Geloof is de eerste Genade, en de bron van alle de andere. *2. Petr. 1. v. 3. edit. 1693. 1699.*

XXVIII.

De eerste Genade die God aen een zondaer verleent, is de vergeeving der zonden. *Marc. 11. v. 25. edit. 1693. 1699.*

XXIX.

Buiten de Kerk word 'er geen Genade verleend. *Luc. 10. v. 35. 36. edit. 1693. 1699.*

XXX.

Alle, die God door JESUS CHRISTUS wil zalig maeken, worden onfeilbaer zalig. *Joan. 6. v. 40. edit. 1693. 1699.*

XXXI.

Het gene Christus toewenscht, heeft altijd zijne uitwerking; hy brengt de vrede tot in het binnenste der zielen, wanneer hy die aen haer toewenscht. *Joan. 20. v. 19. edit. 1693. 1699.*

XXXII.

JESUS CHRISTUS heeft zig aen de doot overgegeeven, om voor altijd door zijn Bloed de Eerstgeboorenen, dat is, de Uitverkoorenen, te verlossen uit de hand van den slaenden Engel.
Gal. 4. v. 4. 5. 6. 7. edit. 1693. 1699.

XXXIII.

Ach ! Hoe zeer moet men de aerdsche goederen en zig zelven verzaekt hebben, om dat betrouwen te bezitten van zig, om zoo te spreken, JESUS CHRITUS, zijne liefde, zijne doot, en zijne geheimen toe te eigenen, gelijk de H. Paulus doet, zeggende : „ Die my lief gehad, „ en zig zelven voor my geléverd heeft, „
Gal. 2. v. 20. edit. 1693. 1699.

XXXIV.

De Genade gegeeven aen Adam bragt niets voort dan menschelijke verdiensten. *2. Cor. 5. v. 21. edit. 1693. Joan. 1. v. 16. edit. 1699.*

XXXV.

De Genade aen Adam gegeeven, was een gevolg van de schéppinge; en moest aen de gezonde en ongeschonde natuer als een schuld gegeeven worden. *2 Cor. 5. v. 21. edit. 1693. 1699.*

XXXVI.

Het weezendlijk onderscheid tusschen de Genade van Adam en den staet van onnozelheid, en de Christelijke genade, is, dat elk in zijn eige persoon de eerste zoude ontyangen hebben, daer

dés

déze laetste niet dan in den persoon van den verreesen JESUS, met wien wy vereenigd zijn, ontvangen word. *Rom. 7. v. 4. edit. 1693. 1699.*

XXXVII.

De Genade aen Adam gegeven, hem heiligende in zig zelve, was overeenkomende met zijnen staet: De Christelijke Genade, ons heiligmaeckende in CHRISTUS JESUS, is almachtig en waerdig aen den Zoone Gods. *Ephes. 1. v. 6. edit. 1693. 1999.*

XXXVIII.

De Zondaer is niet vry dan tot het quaed, zonder de Genade van den Verlosser. *Luc. 8. v. 29. edit. 1693. 1699.*

XXXIX.

De wil, die niet voorkoomen word van de Genade, heeft geen ligt dan om te dwaelen; geen drift dan om zig te doen vallen; geen kragt dan om zig te quetsen: is bequaem tot alle quaed, en onbequaem tot alle goed. *Matt. 20. v. 3. 4. edit. 1693. 1699.*

XL.

Zonder de Genade kunnen wy niets be-minnen dan tot onze verdoemenis. *2. Theff. 3. v. 18. edit. 1693.*

XLI.

Alle kénis van God, ook de natuerlijke; en zelfs in de heidensche Wijsgeeren (*Philosophen*) kan niet dan van God koomen: en zonder de genade brengt zy niet anders voort dan hoogmoedigheid,

digheid, ydelheid, en tégenstrijdigheid aen God zelve, in plaets van gevoelens van aanbiddinge, van dankbaerheid, en van liefde. *Rom. I. v. 19. edit. 1693. 1699.*

XLII.

'T is alleen de genade van JESUS CHRISTUS, die den mensch bequaem maakt tot de offerhande des Geloofs: zonder de welke 'er niets anders is dan onreinigheid en onwaardigheid. *Act. II. v. 9. edit. 1693. 1699.*

XLIII.

De eerste uitwerking van de Genade des Doopzels, is, ons te doen sterven aen de zonde: zoodanig dat de geest, het hert, de zinnen geen meer léven hebben voor de zonde, dan een dood mensch heeft voor de zaaken der wérelde. *Rom. 6. v. 2. edit. 1699.*

XLIV.

Daer zijn niet meer dan twee liefden, waer uit al ons willen en werken voorspruiten: de Liefde Gods die alles om God doet, en die van God geloond word; en de liefde van ons zelve en van de wérelde, die tot Godt niet en stuert 't géne tot hem gestuert moet worden, en uit dien hoofden zelfs quaed is. *Joan. 5. v. 29. edit. 1693. 1699.*

XLV.

Als de Liefde Gods niet meer heerscht in het herte des zondaers, zoo heerscht daer noodzaekelijk de vleeschelijke begeerlijkheid, en bedérft alle zijne werken. *Luc. 15. v. 13. edit. 1693.*

XLVI. De

XLVI.

De begeerlijkheid of de Liefde, maaken het gebruik der zinnen goed of quaed. *Matt. 5. v. 28. edit. 1693. 1699.*

XLVII.

De onderhouding der Wet moet vloeijen uit een bron, en die bron is de Liefde. Als de Liefde Gods het innerlijk beginzel, en zijne glorie het einde der zelve is, zoo is het uitwendig rein, maer anders is 't niet als geveinsdheid of valsche regtvaerdigheid. *Matt. 23. v. 26. edit. 1693.*

XLVIII.

Wat kan men anders zijn dan duifternis, dan afdwaeling, dan zonde, zonder het licht des Geloofs, zonder Christus, zonder de Liefde. *Ephes. 5. v. 8. edit. 1693. 1699.*

XLIX.

Gelijk 'er geen zonde is zonder liefde onzes zelfs, alzoo is 'er geen goed werk zonder liefde tot God. *Marc. 7. v. 22. 23. edit. 1693. 1699.*

L.

Te vergeefs roepen wy tot God: mijn Vader, indien het de Geest der Liefde niet is, die roept. *Rom. 8. v. 15. edit. 1693. 1699.*

LI.

Het geloof regtvaerdigt als het werkt; maer het werkt niet dan door de Liefde. *Act. 13. v. 39. edit. 1693. 1699.*

LII. Alle

LII.

Alle andere middelen ter zaligheid worden begreepen in 't Geloove, als in haer knop of zaed; maer dit Geloof is niet zonder Liefde en betrouwen. *Act. 10. v. 43. edit. 1693. 1699.*

LIII.

De Liefde alleen doet de Christelijke werken, op een Christelijke wijze, met die tot God en JESUS CHRISTUS te stueren. *Coloff. 3. v. 14. edit. 1693. 1699.*

LIV.

De Liefde alleen spreekt tot God. En haer alleen verhoort God. *1 Cor. 13. v. 1. edit. 1693. 1699.*

LV.

God kroont niet dan de Liefde; die uit een andere bewéginge of inzicht loopt, loopt te vergeefs. *1 Cor. 9. v. 24. edit. 1693. 1699.*

LVI.

God vergeld niets dan de Liefde, om dat God alleenlijk door de Liefde geëert word. *Matt. 25. v. 36. edit. 1693. 1699.*

LVII.

Alles ontbreekt aen den Zondaer als hem de Hope ontbreekt; en daer is geen Hope op God, alwaer geen Liefde Gods is. *Matt. 27. v. 5. edit. 1693. 1699.*

LVIII.

Daer is nog God, nog Godsdienst, alwaer geen Liefde is. *1 Joan. 4. v. 8. edit. 1693. 1699.*

LXIX. Het

LIX.

Het Gebéd der godloozen is een nieuwe zonde, en 't géne God hen toestaet, is een nieuw oordeel over hun. *Joan. 10. v. 25. edit. 1693.*

LX.

Als de enkele vrees der straffe het berouw bezielt; hoe dat berouw gewéldiger is, hoe het meer aenleid tot de wanhoop. *Matt. 27. v. 5. edit. 1693. 1699.*

LXI.

De vrees wéderhoudt niets dan de hand, en het hert is gehégt aen de zonde, zoo lang als het door de Liefde der gerechtigheid niet geleid word. *Luc. 20. v. 19. edit. 1693. 1699.*

LXII.

Die zig niet dan door vreeze der straffe onthoudt van het quaed, begaet het zelve in zijn herte, en is reeds pligtig voor God. *Matt. 21. v. 46. edit. 1693. 1699.*

LXIII.

Een gedoopte is nog onder de Wet als een Jood, indien hy de Wet niet volbrengt, ofte die door de vreeze alleen volbrengt. *Rom. 6. v. 14. edit. 1693. 1699.*

LXIV.

Onder den vloek der Wet doet men nooit goed, om dat men daerzondigt, of met het quaed te doen, of met het zelve niet dan door de vree-

ze te schuuwen. *Gal. 5. v. 18. edit. 1693. 1699.*

LXV.

Moïses, de Propheeten, de Priefsters en de Leeraers der Wet zijn gestorven zonder Kinderen aen God te geeven; dewijl zy niet anders als slaeven gemaekt hebben door de vreeze. *Marc. 12. v. 19. edit. 1693. 1699.*

LXVI.

Die tot God wil náderen, moet tot hem koomen, niet met beestelijke driften, nog door natuerlijke neiging, of vreeze gelijk de beesten geleid worden; maer door 't geloof en door de liefde gelijk de Kinderen. *Hebr. 12. v. 20. edit. 1693.*

LXVII.

De slaevelijke vreeze verbeeldt zig God niet anders, dan als eenen harden, heersichzugtigen, onregtvaerdigen en onbeweegelijken Heer. *Luc. 19. v. 21. edit. 1693.*

LXVIII.

Gods goedheid heeft den weg der Zaligheid verkórt, met alles te besluiten in het Geloof en in het Gebéd. *Werk. 2. v. 21. edit. 1693. 1699.*

LXIX.

Het Geloof, 't gebruik, de zenwasch en de vergelding des geloofs; alles is een gift van de enkele mildadigheid Gods. *Marc. 9. v. 22. edit. 1693. 1699.*

LXX. God

LXX.

God drukt nooit de onnoozelen, en de
 quellingen dienen altijd of om de zonde te straf-
 fen, of om den Zondaer te reinigen. *Joan. 9. v.*
3. edit. 1693. 1699.

LXXI.

De Mensch kan tot behoudenis zijns zel-
 ven, zig ontslaen van een Wet, die God tot zijn
 nut gegeven heeft. *Marc. 2. v. 28. edit. 1693.*
1699.

LXXII.

Een kentéken der Christelijke Kerke is,
 dat zy Catholijk is, behelzende en alle de Enge-
 len des Hemels, en alle de Uitverkorenen en
 Rechtvaerdigen der aerde, en van alle eeuwen.
Hebr. 12. v. 22. 23. 24. edit. 1693. 1699.

LXXIII.

Wat is de Kerk, dan een Vergadering der
 Kinderen Gods, blijvende in haeren schoot, aen-
 genoomen in Christus, bestaende in zijn persoon,
 vrijgekogt door zijn bloed, leevende door zijnen
 Geest, wérkende door zijne genade, en verwag-
 tende de vrede der toekomende eeuwe. *2. Theff.*
2. v. 1. 2. edit. 1693.

LXXIV.

De Kerk of de geheele Christus, heeft tot
 Hoofd het Mensch-geworden Woord, en tot
 Lidmaeten alle de Heiligen. *1. Tim. 3. v. 16. edit.*
1693. 1699.

LXXV.

De Kerk is een énkcl Mensch bestaende uit verscheide Lidmaeten, waer van Christus het Hoofd, het léven, het bestaen en de Persoon is. Een énkcl Christus, bestaende uit verscheide Heiligen, waer van hy de Heiligmaeker is. *Ephes. 2. v. 14. 15. 16. edit. 1693. 1699.*

LXXVI.

Niets is zoo uitgestrekt dan de Kerk van God, vermits alle de Uitverkorenen en Rechtaerdigen van alle eeuwen haer uitmaeken. *Ephes. 2. v. 22. edit. 1693. 1699.*

LXXVII.

Die geen léven leidt, dat den Zoone Gods, en een Lidmaet van Christus waerdig is, die houdt op van God inwéndig voor Vader, en Christus voor Hoofd te hebben. *1. Joan. 2. v. 22. edit. 1693.*

LXXVIII.

Men zondert zig zo wel af van het Uitverkoren Volk, van welke het Joodsche Volk een afbeelding was, en Christus het Hoofd is, met niet te leeven naer het Evangelie, als met niet te gelooven aen het Evangelie. *Werk. 3. v. 23. edit. 1693. 1699.*

LXXIX.

Het is ten allen tijden, op alle plaetzen, en aen alle slag van persoonen nut en noodig te bevroeden en te kennen den Geest, de godvrug-
tig-

tigheid en de Geheimen der H. Schriftuere.
1. Cor. 14. v. 5. edit. 1693. 1699.

LXXX.

Het leezen der Schriftuere, is voor alle menschen. *Werk. 8. v. 28. edit. 1693. 1699.*

LXXXI.

De heilige duisterheid van Gods Woord, is geen reede voor de Leeken om zig van 't leezen der zelve te versoonen. *Werk. 8. v. 31. edit. 1693. 1699.*

LXXXII.

De Zondag moet van de Christenen geheiligd worden door godvrugtige leezingen, en voor al der Heilige Schriftueren. Het is schadelijk een Christen van deze leezinge af te trekken. *Werk. 15. v. 21. edit. 1693. 1699.*

LXXXIII.

Het is een bedrog zig wijs te maeken, dat de kennis van de Geheimen der Godsdienst aen de Vrouws-personen, door het leezen der Heilige Bocken, niet mag medegedeeld worden. 'T is niet uit d'eenvoudigheid der Vrouwen, maer uit de hovaerdige weetenschap der Mannen, dat het misbruik der Schriftuere voortgekoomen, en de Ketteryen gesprooten zijn. *Joan. 4. v. 26. edit. 1693. 1699.*

LXXXIV.

Het Nieuw Testament uit de handen der Christenen te rukken, of het voor hun geslooten

te houden met hun de middelen t'ontneemen om het zelve te verstaen , is voor hen den mond van Christus sluiten. *Matt. 5. v. 2. edit. 1693. 1699.*

LXXXV.

Het leezen der Heilige Schriftuere , en voornamentlijk van het Heilige Evangelie , aen den Christenen te verbieden , is aen den Kinderen des ligts het gebruik van het ligt verbieden , en hun een zéker slag van [*Kerkelijken*] Ban doen lijden. *Luc. 11. v. 33. edit. 1693.*

LXXXVI.

Het eenvoudig Volk dien troost te ontnemen , van hunne stem te moogen vervoegen by de stemme van de geheele Kerke , is een gebruik strijdig tégen 't Apostolisch gebruik , en het inzicht Gods. *1. Cor. 14. v. 16. edit. 1693. 1699.*

LXXXVII.

Het is een gedrág vol wijsheid , ligt en liefde , aen de zielen tijd te geeven om met ootmoedigheid te draegen , en te gevoelen den staet der zonde ; om den geest van boetvaardigheid en berouw te verzoeken ; en ten minsten te beginnen te voldoen aen Gods Regtvaardigheid , eer zy verzoend worden. *Werk. 9. v. 9. edit. 1693. 1699.*

LXXXVIII.

Men weet niet wat de zonde , en wat de waere boetvaardigheid is , als men ten eersten wil herstélt worden in 't bezit der goederen , waer van de zonde ons beroofd heeft , en dat men de
be-

befchaemtheid van die afzonderinge weigert te draegen. *Luc. 17. v. 11. 12. edit. 1693. 1699.*

LXXXIX.

De veertiende trap van de bekeeringe des Zondaers is, dat hy verzoend zijnde, regt heeft om de Offerhande der Kerke by te woonen. *Luc. 15. v. 23. edit. 1693.*

XC.

De Heilige Kerk heeft de magt van in den Ban te doen, op dat zy die oeffene door haere Opper-Herders, ten minsten met een vooronderfelde toestemminge van het geheele Lighaem. *Matt. 18. v. 17. edit. 1693. 1699.*

XCI.

De vreeze van een onregtvaerdigen Ban moet ons nooit belétten onzen pligt te volbrengen. Men raekt nooit buiten de Kerk, ook zelfs dan niet, wanneer men door de boosheid der menschen daer uit schijnt gebannen te wezen, zoo lang als men aen God, aen JESUS CHRISTUS, en aen de Kerke zelve door de Liefde gehégt blijft. *Joan. 9. v. 22. 23. edit. 1683. 1699.*

XCII.

Liever in vrede een onregtvaerdigen Ban en Vervloeking te verdraegen, dan de Waerheid te verraeden, is den Apostel Paulus navolgen, verre van daer dat zulks zoude zijn teegen d'overigheid opstaen, of d'eenigheid breeken. *Rom. 9. v. 3. edit. 1693. 1699.*

XCIII.

JESUS geneest zomtjids de wonden die een onbezonne haestigheid der Opper-Herders, zonder zijn bevel, te weeg brengt. JESUS herstelt het geene zy door onbedagten iever affnijden. *Joan. 18. v. 11. edit. 1693. 1699.*

XCIV.

Niets verwekt in de vyanden der Kerke een erger gevoelen teegens haer, dan daer te zien heerschen over 't geloof der Geloovigen, en de verdeeldheeden voeden om zaeken die nog 't geloof nog de goede zeeden quetsen. *Rom. 14. v. 16. edit. 1693. 1699.*

XCV.

Dus verre zijn de waerheeden gekoomen, dat zy als een vreemde tael by de meeste Christenen zijn: en de wijze van die te preeken, is als een onbekende spraek; zodäenig is die afgeweeken van de eenvoudigheid der Apostelen, en boven het gemeen begrip der Geloovigen. En men let 'er niet genoeg op, dat dit vervál, één der tastelijkste téknen is van de verouderinge der Kerke, en van de gramschap Gods over zijne Kinderen. *1. Cor. 14. v. 21. edit. 1699.*

XCVI.

God laet toe dat alle Moogentheden teegenstrijdig zijn aen de Prédikers der Waerheid, op dat haere overwinning niet dan aen zijne genade zoude toegeschreeven worden. *Werk. 17. v. 8. edit. 1693. 1699.*

XCVII. Het

XCVII.

Het geschied niet dan al te dikwils dat die Lidmaeten die 't heiligst en 't naeuwst verknogt zijn aen de Kerke, aengezien en gehandeld worden als onwaardig om in de Kerke te zijn, of ook als reeds afgescheide van de zelve. Maer de Regtvaerdige leeft door het Geloof, en niet door de meening der menschen. *Werk. 4. v. 11. edit. 1693. 1699.*

XCVIII.

De staet van vervólg te worden en te lijden als een Ketter, als een booswigt, als een godlooze, is gemeenlijk de laetste en verdienstigste beproeving; als zijnde die geene, die den mensch het meest gelijkvormig maekt aen JESUS CHRISTUS. *LUC. 22. v. 37. edit. 1693. 1699.*

XCIX.

De hardnekkigheid, voor-ingenomendheid, en koppigheid in, of niets te willen onderzoeken, of niet te willen erkennen dat men misleid is, veranderen dagelijks, ten opzigt van veele perfoonen, in een geur des doods, 't géne God in zijne Kerke gestélt heeft om daer een geur des lévens te zijn: als by voorbeeld, de goede boeken, onderwijzingen, heilige voorbeelden, enz. *2. Cor. 2. v. 16. edit. 1693. 1699.*

C.

Bedroefde tijden, in welke men geloofd, God te eeren met de Waerheid en haer Leerlingen te vervolgen! Déze tijd is gekoomen.
Van

Van de Bedienaeren der Godsdienst gehouden en gehandeld te worden als een godlooze, als onwaardig alle gemeenschap met God, als een verrot lid, bequaem om alles in de Gemeenschap der Heiligen te verderven; is voor godvrugtige menschen een dood veel verschrikkelijker dan de dood des lighaems. Te vergeefs vleidt zig iemand met de zuiverheid van zijn inzicht, en met den iever van godsdienstigheid, vervolgende te vuer en te zwaerd vroomen mannen, indien hy door eige driften verblind, of door die van anderen vervoerd is, om dat hy niets wil onderzoeken. Dikwils meent men aen God eenen godlooze op te offeren, en men offert aen den Duivel eenen Dicnaer Gods. *Joan. 16. v. 2. v. 1693. 1699.*

CI.

Niets is zo tegenstrijdig met den Geest van God, en de Leeringe van JESUS CHRISTUS, dan de Eeden gemeen te maeken in de Kerke: want dit is de geléghédén tot valsche Eeden verménigvuldigen, strikken leggen aen den zwakken en onwétenden, en te weegbrengen dat Gods Naem en Waerheid zomtijds dienen aen de raedflaegen der godloozen. *Matt. 5. v. 37. edit. 1693. 1699.*

HEBBENDE dan zoo mondeling als schriftelijk opgenoomen de stemmen der voornoemde Cardinaelen en andere Godskundige Leeraers, en voor al aengeropen hebbende, zoo door onze bezondere, als door openbaere gebéden, die Wy bevolen hebben ten dien einde te storten,

Sorten, de hulp van het Goddelijk Licht: ZOO IS 'T, dat Wy de vooraengehaelde Stellingen alle, en een ieder in 't bezonder, door deze onze tegenwoordige eeuwigduerende Bulle verklaeren, doemen, en verwerpen, als opzigtelijk (*respecti-
ve*) valsche, bedrieglijke, quaelijk-luidende, de ooren der Godvrugtigen verstoorende, ergerlijke, verdérfelijke, vermétele, aen de Kerke en haere gebruiken verongelijkende, en niet alleen aen de Kerke, maer ook aen de Wéreltsche Mogendheden versmaedelijke, oproerige, godlooze, godlasterlijke, van Kétterye verdagte, en zelfs naer Kétterye smaekende, en niet alleen de Kétters en Kétterijen, maer ook Scheuringe begunstigende, dwaelende, naest aen Kétterye zijnde, dikwils gedoemde, en eindelijk ook Kéttersche, en verscheide Kétterijen, dog voornaementlijk die, dewelke in de berugte Stellingen van Jansenius, genoomen in dien zin daer zy in gedoemd zijn, bevát worden, opentlijk vernieuwende.

Beveelende aen alle *Christene Geloovigen zoo van 't Mannelijke als 't Vrouwelijke Geslagt*, dat zy zig niet vermeeten om van de voorverhaelde Stellingen anders te gevoelen, te leeraeren, te preeken, als in déze Onze Bulle ter néder gestéld wordt: zoodaenig, dat al wie de zelve gezaementlijk of elk van die in 't bezonder, zoude leeraeren, voorstaen, uitgeeven, of van dezelve, ook dis-
puteerender wijze, in 't heimelijk of in 't openbaer, ten waere misschien om ze te bestrijden, zal handelen: door die daed zelve (*ipso facto*) zonder vérdere verklaeringe, vervallen zal zijn in de Kerkelijke straffen en andere boeten door de Wetten vastgesteld, tégen die génen die alzulke dingen uitvoeren. Voor

Voor de rest hebben Wy geensints voor, door de uitdrukkelijke doeming der voorgemelde Stellingen, alles wat verder in dat Boek begreepen is, goed te keuren; voornaementlijk dewijl Wy in 't vervolg van het onderzoek verscheide andere Stellingen ontdekt hebben, gelijk en nabijkomende aan die Stellingen, welke boven verdoemt zijn, en met de zelve doelingen doortrokken, gelijk ook geen klein getal zulke die onder een ingebeelde voorwending van een hédendaegs in zwang zijnde vervolginge, ongehoorzaemheid en hardnekkigheid voeden, de zelve verhéffende met den valschen naam van een Christelijke verduldigheid, alle welke in 't bezonder voor te stellen, Wy veel te wijdloopig en geensints noodig geoordeeld hebben: En eindelijk, 't géne allermínst te dulden is, hebben Wy ook bevonden, dat de Heilige Text van het Nieuwe Testament, daer, op een doemelijke wijze, bedorven is, en op veele plaetsen over-een-koomt met de over lang gedoemde Fransche Overzettinge van Bergen, en op meenigerleye wijze afwijkt van de gemeene Latijnsche Overzettinge, die van over zoo veele eeuwen goedgekeurd is, en van alle Regtgevoelenden voor eigen-geloofwaardig moet gehouden worden.

Dierhalven, uit kragt van ons Apostolisch gezag, verbieden Wy door déze tégenwoordige op nieuw, en te gelijk verdoemen Wy dat zelve boek, als daer toe geschikt zijnde om, gelijk d'Apostel spreekt: *door zoete woorden, en vleyeryen*, dat is, onder den valschen schijn van Godvrugtige onderregtinge, *de herten der eenvoudigen te verleiden*; 't zy onder de bovengemelde Titel, 't zy

onder wat Titel of Opschrift het zoude mogen te voorschijn koomen, ook op wat plaets, en in wat andere Tael, of Druk of Overzettinge het vooreen mogt gedrukt zijn, of ook namaels (dat God verhoede) mogt gedrukt worden. Gelijk wy dan ook doemen alle andere Boeken of Boekjes en ieder in 't bezonder die tot verdediging des zelve, zo geschreeven als gedrukt uitgegeeven zijn, of in 't vervolg (dat God verhoede) uitgegeeven mogten worden; verbiedende aen alle en een ieder der Christene Geloovigen, die te lezen, uit te schrijven, te houden, of te gebruiken, op straffe van in den Kerkelijken Ban terstond door de daed zelfs, te vervallen

Daer en boven gebieden Wy aen onze Eerwaardige Broeders Patriarchen, Aerts Bisschoppen, en Bisschoppen, en alle andere eigene Oversten der Plaetzen, als ook aen de Kettermeesters [*Inquisiteurs*] dat zy alle tegenspreekers en wederspannigen, hoedaenige die ook zijn, door de voornoemde Kerkstraffen, boeten, en andere middelen van regt en feit, ook te hulp roepende, indien zulks nodig mogt zijn, de Wereldtche Overigheid, ten eenemaal beteugelen en dwingen.

Wy willen ook dat aen de afschriften dezer Bulle, zelfs gedrukte, mits dat zy door een Openbaer Notaris getekend, en door het Zegel van een persoon in Kerkelijke Waerdigheid gesteld, gezegeld zijn, volkoomentlijk het zelve geloof zal gegeeven worden, 't gene men aen de oorspronkelijke Bulle zoude geeven, indien die voorgebragt of vertoond wierd.

Dat geen mensch dan zig verstoute om déze

onze Verklaering, Doeming, Bevel, Gebod en Verbod te verbreeken, of door een vermeetelijke onderneeming tegen te gaen. Edog by zoo verre iemand dit durft onderneemen, die weete dat hy in de ongenade van den Almogenden God, en de gramschap zijner HH. Apostelen Petrus en Paulus zal vervallen.

Gegeeven te Rome by Santa Maria Majore, in 't jaer der Menschwordinge onzes Zaligmaekers 1713. den 8. van Herfstmaend, het 13. Jaer onzes Pausdoms.

J. Card. Prodatarius
F. Oliverius.

Visa de Curia. L. Sergardi.
Plaetse des † Zegels.

Aengetekend in de Geheim-Schrijf-Kamer der
[*Brevetten*] Paurzelijke Brieven.

L. MARTINETTI.

Het Jaer na de Geboorte van onzen Heere JESUS CHRISTUS 1713. de zesde Indictie, de thien-den dag van September, het 13. Jaer van het Pausdom van den Alderheiligsten Vader in Christus, en onzen Heere Clémens den XI. door de Goddelijke Voorzienigheid Paus, zijn déze Apostolische Bevelen aengeplakt en afgekondigt aen de deuren van de Kerke van Sint Jan in Lateranen, van de Hoofd-Kerke van den H. Prins der Apostelen, van de Apostolische Cancellarye, van het Algemeen Rechts-Hof op den Berg Citorio,
op

op den hoek van de Markt van Flora, en andere
gewoonelijke plactzen der Stad Rome, door my
Pieter Romulatio Apostolifchen Boode.

ANTONIUS PLACENTINO,
Meeſter der Apoſtolifche Booden.

ZIE daer, Eerwaerde Heeren, de réde-
nen, ſtukken, en bewijzen, door
de welke U. Eerwaerd: by Rome ge-
hoorzaeme kinderen, goede Katho-
lijken, wettige Paſtoors en Prieſters
zijt. Zie daer de geheimen van uwe ge hoor-
zaemheid, de welke gy met zoo veel behéndigheid
voor 't volk bedékt, terwijl gy hun niet dan dat
woord van GEHOORZAEMHEID in d' ooren
doed klinken. Zie daer, andermael, de ſtoffe
van uwen roem, waerlijk ſlegt en rampzalig ge-
noeg om U luiden deeze woorden van Paulus toe
te paſſen: * *Welker roem in kunne eigen ſchande is.*
Want wat grooter ſchande dan door zulke ver-
foejelijke middelen het Prieſterſchap, de Herder-
lijke bediening en Waerdigheid, en zelf het Op-
perbeſtier over anderen te verkrijgen!

Is het denkelyk, Eerwaerde Heeren, dat by den
eeuwigen en regtvaerdigen Regter, die de we-
reld oordeelen zal in geregtigheid, deze gruwel-
ſtukken zullen doorgaen voor bewijzen dat U
Eerwaerde zijne waere Dienaeren en vervolgens
goede, getrouwe en wettige Herders zijner Kudde
geweeſt zijn? en dat Hy in teegendeel ons, en

H 2

die

* *Philip. 3. v. 18.*

die geenen die hun gemoed daer meede niet bezoedelt hebben, om die reeden, als onwettigen, ongetrouwen, en godlozen, die hier de gemeenschap zijner Kerke en vervolgens zijner Liede en genade onwaardig zijn, zal verstootten en voor eeuwig van zijn aenschijn verbannen? Is dat denklijk of vermoedelijk?

Jae zo verre is 't 'er van daen, Eerwaerd: Heeren, dat gy luiden zelfs dit zoude denken, dat wy ons op de getuigenis, en 't geroep van uwe eige gemoederen, indien zy die naer de waerheid en opregtigheid wilden uitten, zouden durven be-roepen.

Want wie is 'er van U Eerwaerde, ten zy hy misfchien het hert en gemoed met een Jeshuïsche nével en duïsternis bezwalkt hebbe, die in Gods Heiligdom ingaende, en daer die zaeke naer 't gewigt des zelven overweege, die Gode over deze stukken durve dankzeggen, aen hem en zijne genade toeschrijven dat hy deze daeden verrigt heeft, en die vervolgens durft hopen en betrouwen dat God ze zal goedkeuren en hem beloonen, zeggende: *Wel aen gy goede en getrouwe knecht, om dat gy over weinig zijt getrouw geweest, zal ik u over veel stellen, gae binnen in de vreugde uws Heeren.**

Her teegendeel is by ons zeeker, en daer kan niet dan innerlijke vreeze en beknelling over-blijven op 't gezigt van zo veel schriklijkheeden die door gewéld en teegen gemoede afgeperft zijn: en aen dewelke men zig slaeflijk, om een hand vol rust, gemak, goed, eer en waerdigheid, onderworpen heeft.

Zoo

* Matth. 25. v. 21.

Zo dat zy door deze pranging des gemoeds, het oog op die geene laetende vallen die vry van dat alles zijn, ver van daer van hen te verdoemen of te ver-oordeelen, met Balaam zeggen: * *Mijne ziel sterve de dood der regevaerdigen, en mijn uiterste worde dat van hen gelijk.* Hoe veel voorbeelden zoude men niet kunnen opleveren, van zulke die zo gevoeld hebben, nae datze door Rome en haere Nuntiusen verstrikt waeren?

Maer om nader tot u, Wijdkuftige Heer van den Steen, dien wy geensints uit het getal der zo eeven gemelden, zouden willen uitsluiten, te spreken, zijt gy niet de man, die, behalven dat hy zig zelven aen de aengehaelde gruwelen, of eeniger der zelven, pligtig gemaekt heeft, oorzaak zijt dat die zelve gruwelen in onze Kerke begaen worden door die Priesters die by U Eerwaerde hunne Zending koomen haelen? Eischt gy hen alle die schrikkelijke eeden, of eenige der zelve niet af? Of zend U Eerwaerde hen voor af naer een Nuntius van Brussel of andere Roomsche Bedienden, om eerst die eeden te doen, en dan van U Eerwaerd: de Zending te ontvangen?

Zo is 't, Eerwaerde Heer, zy ontvangen mischien van U maer de bloote Zending, en die word hier en daer by de hooge Overigheid quasi vertoont, terwijl het de Nuntius is die als Overste hen die Formulieren en Bulle UNIGENTUS doet teekenen en aenneemen.

En zo word de hooge Overigheid misleid en bedrogen, welke indien zy al die gruwelheeden kende en zag, en dat geweldig be'tier van een

vreemde en buitenlandsche magt, eens nauwkeurig geliefde op te merken, gewisselijk nog U Eerwaerd: die 't bewind over een deel Geestelijken onder oogluiking voert, zoude toelaeten, nog zulke Priesters, met d'aenneeminge van diergelijke Formulieren, zo onteerende en nadeelig aen den Staet, en zo strijdig aen de goede Harmonie en Vreede onder de Catholijke Ingezectenen, zoude gedoogen.

Hier uit zoude de hooge Regeering kunnen afmeetten van wat nut het weezen zal dat zy hier te Lande zullen gedoogen een Apostolischen Vicarius die zig quasi verbinden zal van geen Formulieren of Bullen, ook zelfs niet van den UNIGENITUS te spreken of die van de te zendene Priesters af te eiffchen.

Zy zullen 't beloven, en gy zelfs, Eerwaerde Heer, jae met eeden beloven, en zo gy wilt, gy en zy zullen 't beloofde naekomen.

Maer ondertusschen zal de Nuntius die de Meester is zo wel over den Vicarius Apostolicus, als over die Zendelingen, die tot hem koomen, voor af eer zy hunne zending by u haelen, hen door de spitsroede doen loopen, en Formulieren en Bullen teffens en te gelijk doen aenneemen.

Dus zal de Staet door zulke beloften bedroogen, en haer land met een deel segre Gasten en Priesteren opgepropt en vervuld worden.

En wat zeg ik dog van de Nuntiusen? het geheim der boosheid heeft immers reeds haere uitwerking zo ver gebragt, dat al voor lang alle uwe subjecten, die zig onder uwe Zending begeeven, met die Bullen en Formulieren al bezwaerd en belaeden zijn, eer zy nauwlijks d'eerste

ste grondbeginselen van Gelove en Godsdienst gesmaekt of met d'eerste lippen geproeft hebben.

Want immers heeft de Universteit van Loven, van waer het grootste gedeelte uwer Priesteren van daen kooft, al in den Jaere 1730. beslooten*, niemand tot eenige Gradus of Eertrappen, in wat faculteit het ook zy, toe te laeten, voor en al eer zy het Formulier van Alexander den VII. en de Bulle *Vincam Domini* van Clemens den XI. als méde de Bulle UNIGENITUS, aengenoomen hebben.

Zie hier haere Resolutie, welke wy wederom met regt, schoon van den zelve inhoud als de voorgaende, moogen voorbrengen als een

VI.

FORMULIER

Waer méde de génen, die by U Eerwaerd: húnne Zending haelen, verstrikt en gedrukt worden.

Dus luiden onder andere, haere woorden:

„ De voet-stappen onzer Voorzaeten
 „ met alle genégenheid opvolgende, hebben Wy,
 „ naer een rijp beraed, in onze algemeene Ver-
 „ gaderinge van den 28. November 1730., met
 H 4 „ over-

* Edictum Magnifici Domini Rectoris Almae
 Universitatis Lovanientis. De die 28. Decembris
 1730.

„ overleg, toestemminge en goedkeuringe van alle
 „ de faculteiten, in den Heere eensgezind zijnde,
 „ goed gevonden vast te stellen en te beveelen,
 „ gelijk wy door den inhoud dézes vaststellen en
 „ beveelen.

„ Te wéten: dat alle en een ieder der génen,
 „ die straks zullen genoemd worden, voor al eer
 „ zy tot eenige Academische oeffeningen, Eertrap-
 „ pen en ampten, hier benéde te melden, aen-
 „ genoomen worden, voor den Rector der Uni-
 „ versiteit, en de Dékens der vijf faculteiten, of
 „ de Presidenten, onder wien de Academische
 „ Oeffeningen geschieden, den Eed zullen ge-
 „ daen hebben volgens het Formulier van Alex-
 „ ander den VII. en de vastgestelde uitspraak der
 „ Bulle *Vineam Domini*, en het zelve Formulier zul-
 „ len ondertékent hebben, als méde de andere
 „ Bullen van Clemens den XI., die begint UNI-
 „ GENITUS DEI FILIUS, zuiver en eenvoudig
 „ zullen aengenoomen en onderteekent hebben,
 „ op de wijze en volgens het Voorschrift, 't welk
 „ hier terstont volgt:

„ Ik N. onderwerpe my aen d'Apostolische
 „ Bulle van den Paus Innocentius den X.
 „ uitgegeeven den 31. May 1653., en aen
 „ de Bulle van den Paus Alexander den
 „ VII., gegeeven den 16. October 1656.
 „ als ook aen de Bulle van den Paus Cle-
 „ mens den XI., die begint: *Vineam*
 „ *Domini*, uitgegeeven den 16. Julii
 „ 1705.; en de vijf Stellingen, *getrokken*
 „ *uit het boek van Cornelius Jansenius, ge-*
 „ *naemt AUGUSTINUS*, verwerpe en ver-
 „ doeme ik met een regtzinnig gemoed,

„ in den zelven zin , die d' Auteur beoogt
 „ heeft , gelijk d' Apostolische Stoel door
 „ de gemelde Constitutien die ver-oordeeld
 „ heeft : en aldus zweer ik. Daer en bo-
 „ ven neeme ik de Bulle van Clemens
 „ den XI. , die begint : UNIGENITUS DEI
 „ FILIUS , zuiver en eenvoudig aen , en
 „ onderwerpe my aen de zelve , T' oirkon-
 „ de van dit alles heb ik onderteekend

N. N.”

„ Dit nu voor-gemelde zullen nakoomen

„ I. Voor den *Rektor Magnificus* , alle en ie-
 „ der der génen die voordaen tot den Raed van
 „ d' Universiteit zullen aengenoomen worden ,
 „ gelijk ook die génen de welke in geene der fa-
 „ culiteiten ingelijft zijnde , en geen Academische
 „ Eertrap hebbende , in 't vervolg zullen bevor-
 „ derd worden tot de bestiering van eenig Colle-
 „ gie , of tot het geeven eeniger Lesse , 't zy dat
 „ die van één der vijf faculteiten afhangen , 't zy
 „ niet.

„ II. Voor den *Déken van de faculteit der heilige*
 „ *Godskunde* , alle die op de Godskunde studee-
 „ ren , eer zy tot den eersten Eertrap , die men
 „ gewoon is *BACELIER* te noemen , in de gemel-
 „ de faculteit zullen aengenoomen worden.

„ III. Voor de *Presidenten der Academische*
 „ *Oeffeningen* , alle en een ieder der génen die
 „ 't zy op de Regten , 't zy op de Medicijnkunde
 „ studeeren , eer zy tot den eertrap van *Licentiaet*
 „ zullen aengenoomen worden.

„ IV. Voor den *Déken der faculteit van de Vrye*
 „ *Kunsten* , alle en ieder der génen die de Philo-
 „ sophie

25 fophie fludeeren , eer zy tot den eertrap van
22 Licentiaet in de Vrye Kunften zullen aenge-
22 noomen worden.

22 V. Voor den Rector der Univerfiteit en den
22 Déken der faculteit , onder de welke zy behoo-
22 ren , alle en ieder , die uit kragt der Voorreg-
22 ten , die of aen d' Univerfiteit , of aen de fa-
22 culiteit der Vrye Kunften vergunt zijn , voord-
22 aen tot geestelijke bedieningen benoemd , of
22 ook gepromoveerd zullen worden , eer hen de
22 Brieven van benoeminge en verzorginge ter
22 hand gefield zullen worden.

22 Op dat nu de onderhouding der gemelde ar-
22 tikulen en gemakkelijk en zéker zy , ftellen Wy
22 valt en beveelen , dat de Rector der Univerfi-
22 teit , en de Dékens , of Hoofden van ieder der
22 vijf faculteiten , boeken ter hand zullen hebben
22 met het bygevoegde Formulier van den Eed ,
22 en van de aanneeminge of admiffie , in het wel-
22 ke een ieder der génen , die gelijk gezegt is ,
22 zullen aengenoomen worden , hunne naemen
22 zullen infchrijven .”

Zoo dat dan , volgens déze Resolutie , nog van
den kant van U Eerwaard : , nog van 't Hof van
Rome , voordaen een eenig Priester in ons Land
of Kerke kan koomen , die met alle déze nu
meermaels gemelde gruwelen niet bezwaard is .

Wat Ouders , indien zy eenige kennis en liefde
van God en Godsdienst hadden , zouden hunne
kinderen naer zoo een Univerfiteit zenden , daer
hunne gemoedren zoo geknéveld en gekétend
worden door zulke zielverderffelijke en verfoeije-
lijke Eeden !

Wat Vorst , Monarch , Republiek , indien Evan-
gelic

gelie en Waerheid haer ter herte gingen, zoude gedoogen dat de kinderen hunner Onderdaenen naer zulk een rampzalige Univerfiteit gezonden wierden; daer zy te vreezen hadden, niet dan meinedigen, of bezoedelden door reukelooze en valfche Eeden, wederom te rug t'ontvangen?

Indien onze, door de geheele wêrld Roemrugtige Republiek dit eenmael befêfte, zy verbood voor altoos aen haere Katholijke Onderdaenen hunne kinderen derwaers te zenden: en zy floot voor altoos uit om in haere Landen geadmitteert te worden, alle en een ieder der génen die door déze heillooze Eeden en Formulieren zouden befimét zijn.

En zoo een Gebód, ver van daer dat het ftrijdig zoude zijn tegen de Vrijheid der Confcientie, die Haer Hoogm: in déze Landen vergunnen aen haere Subjecten, zoude in tégendeel overeenftemmig zijn met de grondrégels van Gods geheiligd Woord, van de Katholijke Kerke, en met het gevoelen van de geheele Chriftenheid, van alle tijden en van alle plaetfen.

Hoe verre, Eerwaerde Heeren, zijn déze [fchrikkelijke] dingen verfcheiden, van 't géne de Theologifche Faculteit te Loven voor omtrént 27. Jaeren gevoelde! Want toen oordeelde die Faculteit, benévens de geheele Univerfiteit van Loven, dat dit zweeren van 't Formulier van Alexander den VII., om het zigbaer gevaer van meinedigheid, t'eenmael moest uitgeroeit worden.

Want door den Raed van Brabant gelaft, hun gevoelen wégens d' ondertékening van 't gemelde
For.

Formulier te zeggen, antwoorde zy: * *Wy zijn ten uitersten beangst en vreezen, dat 'er onder de génen die 't Formulier ondertéknén, weele meinedigen zijn, die voor zig zelven zoodanige zinnen uitaenkén, dewelke wy weten hier en daer verspreid, en in verscheide Schriften en Boeken voorgesteld en verdediga te worden; die niet alle met den regten en waeren zin van 't Formulier kunnen overeenkoomen.*

„ Dit gevoelen der Faculteit is ter zelve tijd,
 „ in een bijzonderen Brief aen den Doorlugigen
 „ Raed [van Brabant] gelichreeven, van de ge-
 „ heele Universteit aengenoomen geweest

„ En heden nogtans wil de Faculteit en de ge-
 „ heele Universteit, dat déze heillooze onderté-
 „ keningen afgevorderd worden niet alleenlijk van
 „ allen die voordaen tot den Raed van d'Universteit
 „ zullen aengenoomen worden; niet alleenlijk
 „ van allen, die uit kragt der Voorregten woord-
 „ aen tot geestelijke bedieningen benoemd of ook gepro-
 „ moveerd zullen worden; niet alleenlijk van allen,
 „ die op de Godskunde studeeren eer zy den Eertrap
 „ van Bacelier optreedén; maer ook van Jongelin-
 „ gen die maer enkele leeken zijn, 't zy dat zy op de
 „ Regten, 't zy op de Medicijnkunde studeeren
 „ eer dat zy tot den Eertrap van Licentiaet zul-
 „ len aengenoomen worden: jae zelfs worden ge-
 „ last

• Advifam. Sac. facul. Lovan. 23. Octob. 1710.

Mirum etiam in modum angimur & timemus, ne multi ex subscribentibus novo Formulario, sine perjury, fingentes sibi sensus quos passim circumferri, atque in variis scriptis & libris proponi & defendi scimus; qui non omnes cum vero & genuino Formularii sensu convenire possunt.

„ last te ondertékenen *alle en een ieder der gé-*
 „ *nen die de Philosophie studeeren, eer zy tot den*
 „ *Eertrap van Licentiaet in de Vrye Kunsten zul-*
 „ *len aengenoomen worden.*

„ Ik laet nu ongemerkt, dat de zuivere, een-
 „ voudige en regtzinnige ondertékening van dit
 „ Formulier, in zig besluit een vaste overtuiging
 „ van het Feit nopende Jansenius en zijn Boek (te
 „ Wéten, of de vijf Stellingen in dat Boek staen,
 „ en of d'Auteur den ketterschen zin beoogt
 „ heeft), „ van welk Feit men nog uit de Schriftue-
 „ re, nog uit de Overléveringe, nog uit eenig
 „ Onfeilbaer gezag, nog uit de baerblijkelijkheid
 „ der zaeke geen de minste zékerheid heeft; jae
 „ waer over, nae zo veele jaeren getwist te heb-
 „ ben, ook nog heden en verscheide, en zeer ver-
 „ schillende gevoelens zijn; zoo dat derhalven
 „ déze ondertékening zonder groot gevaer van
 „ meinedigheid of immers van een ligtvaerdigen
 „ Eed, nergens afgevergd kan worden. Dit wil-
 „ len wy thans bemerken, dat zoo een schroo-
 „ melijke Eed voorgeschreeven word aen ontallij-
 „ ke Jongelingen, die in déze zaeken gansch on-
 „ kundig zijn, en die nauwlijks weeten, van wat
 „ een heilig en Godsdienstig gewigt een Eedzwee-
 „ ring is; en dit zonder eenige waerschijnelijke
 „ hope van het minste geestelijk, 't zy gemeen,
 „ 't zy byzonder voordeel. Was 'er dan (voor-
 „ naementlijk te Loven) nog geen groot getal ge-
 „ noeg van Eeden van alle slag? Is dit niet *de*
 „ *gelegenheid tot valsche Eeden verménigvuldigen,*
 „ *strikken leggen aen den zwakken en onwetenden,*
 „ *en te weegbrengen dat Gods Naem en Waerheid*
 „ *dienen aen de raedslagen der godloozen?* Word

27 dit dan gedaen met voordagt, op dat de God-
 28 delijke vloek op d'overellëndige Univerfiteit
 29 met geheel zijn gewigt zoude nedervallen? Zoo
 30 'er te Loven nog eenige zijn dien d'heiligheid
 31 van Gods Naem ter hertegaet, dat déze
 32 met Augustinus zugten: * *O waer zijt gy fon-*
 33 *temen der traenen! En wat zullen wy doen!*
 34 *Werwaerts zullen wy gaen! Waer zullen wy*
 35 *ons verbergen voor de gramschap der Waerheid,*
 36 *indien wy niet alleentijk ons niet bevlijtigen, de leuge-*
 37 *nen te mijden, maer bovendien nog durven de mein-*
 38 *cedigheden leeraeren!* En dat zy niet slegs zugten,
 39 maer ook ernstelijk overweegen déze verschrik-
 40 kelijke woorden des Apostels: † **DE GÉNEN**
 41 **DIE ZULKE DINGEN DOEN, ZIJN DES DOODS**
 42 **WAERDIG: EN NIET ALLEEN DIE ZE DOEN,**
 43 **MAER OOK DIE DEN GÉNEN DIE ZE DOEN,**
 44 **MÉDESTEMMEN. †**

Dog 't is tijd, Eerwaerde Heeren, dat wy nu die
 Luidens die onder zulke Vaendels en Standaerds
 strijden, eens van naby beschouwen, en vervol-
 gens tot uwe eige NAEM-LIJST overgaen.

* *O ubi estis fontes lacrymarum! Et quid facie-*
mus! Quo ibimus! Ubi nos occultabimus ab ira verita-
tis, si non solum negligimus cavere mendacia, sed
audemus insuper docere perjuria! Contra Mendac.
Cap. 18.

† Rom. 1. v. 32.

† *Expositulatio super Edicto Academiae Lovan. lato*
 20. Decemb. 1730.

TWEEDE

N A E M - L I J S T

D E R

P A S T O O R E N

P R I E S T E R E N

E N

Z E N D E L I N G E N ,

Z O O D E R G E N E N ,

Die hunne eerste Belijdenis verlaeten hebben ;

A L S D E R G E N E N ,

Die de Regten hunner Kerke aen een
vreemde Magt verlaeft,

E N Z I G

Met het zweeren van

F O R M U L I E R E N ,

En het aenneemen der

Bulle Unigenitus

Bezoedeld hebben,

En in Bedieninge zijn, in 't einde
van 't Jaer 1736.

THESE
N. A. E. M. L. I. S. T.
DER
PASTOOREN
PRIESTEREN

32

Gedenkt van waer gy gevallen zijt,
pleeg boedvaerdigheid, en doe uw
eerste Werken. Anders zal ik u zo
bijkomen, en ik zal uw Kandelaer
van zijne plaetze voeren, indien gy
geen boedvaerdigheid doet.

Openbar. 2. v. 5.

KORMULIEREN
In de...
Balle Unigenitus
Benedictus
In de...
van 1713

VOORBERICHT

NAAM-LYST

Der Roomsche Catholyke

PASTOORS

EN

MISSIONARISSEN

Welke in de VII. Provinciën, en nabuuri-
ge Landen, tot de Missie behoorende,
in Bedieninge zyn in 't einde van
't Jaar 1736.

Volgens de Copie gedrukt

t'AMSTERDAM, by d'ERVEN STIGTER.

1737.

VOORBERIGT.

DEwyl alle de voorige gedrukte *Naam-lysten* der Roomsch Catholyke Priesters deezer *Missie* zeer gebrekkelyk en vol misflagen bevonden zyn ; zoo is deeze met alle mogelyke nauwkeurigheid op-geftelt , en door de oudste en kundigste Priesters van alle Provincien en Landen tot de *Missie* behoorende , te voren nagezien en verbeterd.

Om te weten waar yder *Statie* gelegen is , zoo is de voorste Letter van de Provincie of Land , waer die onder behoort , aan de kant aange-teekent.

G	— Beteekent —	Gelderland.
H	—————	Holland.
Z	—————	Zeeland.
U	—————	Utrecht.
F	—————	Friesland.
O	—————	Overyffel.
G.	—————	Groningerland.
C	—————	Cleefslanck.
L	—————	Lingen.

Pro Momo.

Chronicon Duplex.

In hoc orbe perfectum InDagare quis
poterit ; ast ID neMo hIC faCILE

InVenerIt.

A.

- H **A** *Arlanderveen*. Simon Reyniers.
- G *Aart*. Daniël Cremers.
- U *Abcoude*. Theodorus van Aalst.
- H *Akerfloot*. Valerius Johannes Renici.
- H *Alkmaar*. Joannes Ringers, *Kanonik van het Haarlemsche Kapittel, Aartspriester over een gedeelte van Noordholland.*
- Joannes Christophorus Sourhuys.
- Petrus le Roy, *Predikbeer.*
- Hermannus van Overbeek, *Minderb.*
- Joannes Vos, *socius.*
- O *Almelo*, zie *Tubbergen.*
- F *Ameland*. Joannes Franciscus Camp.
- U *Amersfoort*. Hermannus vanden Klooster, *Jesuyt.*
- N. Marchand, *socius.*
- Ildephonfus Duyft van Voorhout, *Lieuevrouwebroeder.*
- Aegidius Prosper de Mulder, *socius.*
- H *Amstelveen*, zie *Boverkerk.*
- H *Amsterdam*. Franciscus Cornelius Dierout, *Kanonik van het Haarlemsche Kapittel, Aartspriester over Amstelland.* *Beegghof.*
- — — — Guilielmus Stephanus Cavellier, *Kanonik van het Haarlemsche Kapittel.* *Posthuys.*
- — — — Joannes de Jager, *Kanonik van het Haarlemsche Kapittel.* *geloof koop en C. f. d. l. t. n.*
- — — — Petrus Top. *Papegeai.*
- — — — Joannes Franciscus Schouwen. *S. Nieuwkerk binnen.*
- — — — Ludovicus Josephus Reyniers. *S. Nieuwkerk binnen.*
- — — — Claudius Cavellier. *de Poel.*
- — — — Josephus de Weerd, *in de Voorstad.*
- — — — Josephus de Longas, *Minderbroeder.*

- - - - Adrianus Cauwenberg, *socius*.
 - - - - Georgius de Mooy, *socius*.
 - - - - Antonius de Roy, *socius*.
 - - - - Joannes Rademaker, *Minderbroeder*.
 - - - - Jacobus Broers, *socius*.
 - - - - Petrus van Putthem, *Augustyn*.
 - - - - Petrus Beckaff, *Predikbeer*.
 - - - - Jacobus Janssens, *Predikbeer*.
 - - - - Theodorus Breilly, *Fransche Karmeliet*.
 - - - - Hilarius Bourdon, *socius*.
 H *Ankeveen*, Henricus Koningsvelt.
 G *Arnhem*, Franciscus Wilhelmus Wefener.
 - - - - Laurentius de Weyer. *Jesuit*
 3 H *Affendelft*, Jacobus vander Stoot.

B.

- G **B** *Aak*, Emilius Joannes Abbema.
 F *Bakhuysen*, Joannes Bartholomeus de Both.
 L *Bakkum*, Joannes Henricus Deiter.
 - G *Barneveld*, Gregorius Storm, *Benedictyn*.
 L *Bawinkel*, Hermannus Bernardus Kloppenberg.
 - G *Beek*, Casimirus Gruter, *Minderbroeder*.
 4 H *Beemster*, Cornelius de Ruyg.
 - G *Beeft*, Prosper Jansens, *Norbertyn*.
 J *Beeften*, Joannes Burchardus Hetterman.
 G *Bemmel*, Christianus van Eymeren.
 5 H *Bergen*, Florentius Facker.
 H *Bergsenhoek en Hillegersberg*, Andreas van Loon.
 H *Berkel*, Joannes Baptista van Elsacker.
 H *Berkenrode*, Joannes Simon Oem, *Kanonik van
het Haarlemsche Kapittel*.
 H *Beverwyk*, Emmanuël de Weerdt.
 H *Blarikom*, Theodorus Joannes van Bemmel.
 H *Blokkert en Schellinghout*, Christianus Janssens
Bode-

- H Bodegraven. Joannes van Brantegem; *Augustyn.*
- F Bolswart. Antonius van Gorp, *Minderbroeder.*
- - - Franciscus Koning.
- O Borne. Stephanus de Meyer.
- H Bovenkarspel. Joannes Baptista Weymans.
- H Boverkerk en Amstelveen. Joannes Balduinus
Sevenster.
- L Braemseben. Gerardus Georgius Boekmeyer.
- L Brogterbecken. Joannes Henricus Holt.
- G Buitenvolder. Joannes Nanning.
- H Bullewijk en Ouwkerk. Ægidius Kramer.
- U Bunnik. Henricus van den Bogact.
- H Buyksloot. Zie Nieuwendam.

C.

Zie de Letter K.

D.

- O Dalfzen. Gerardus Joannes Seiger.
- O Degnekamp. Joannes Gerardus Kistemaker.
- O Delden. Werenfridus Cremer; *Aartspriester van Twente.*
- H Delft. Stephanus van Luyk, *Minderbroeder.*
- - - Elias Bosch, *socius.*
- H Delfshaven. Petrus Hagelman.
- O Déventer. Jacobus Hezelaer.
- G Deutekom. Joannes Baptista Plasman.
- G Didam. Lambertus Lamerts.
- H Diemen en Overdiemen. Petrus van Elst.
- G Doesburg. Antonius Creuwel.
- F Dokkum. Jacobus Terrier.
- H Dordrecht. Nicolaus Brands.
- G Drempe. Nicolaus Hollander.

Dren-

- F *Dronryp.* Henricus Michels.
G *Duystervoorden.* Joannes Kippingh, *Minderbroeder.*
C *Duyven.* Henricus van der Veeken.
H *Duyvendrecht.* Wilhelmus Cornelisse.

E.

- H **E** *dam.* Gerardus Vosch.
G *Eerzbeek.* zie op de *Horst.*
G *Elst.* Gaspar Antonius van Gherven.
U *Emmenes.* Gerardus Top.
C *Emmerik.* Petrus van Erpen, *Deeken van de Archidiaconale Kerk van St. Marten te Emmerik, en Aartspriester over Kleefslan en's Heerenberg.*
- - - Lambertus Ignatius Bouwman.
- - - Henricus Oofsters, *Capelaan van't Kapitt.*
H *Enkbuysen.* Reinerus Willems.
O *Ens en Emmeloort.* Bernardus Mulders.
O *Enschede.* Michaël Camp.
G *Etten.* Gerardus Rudolphus Seycker.

E.

- F **F** *rancker.* Franciscus Monheemen, *Minderbroeder.*
F *Follega.* Gerardus Wilhelmus Langevelt.
L *Freeren.* Henricus Köster.
O *Friesveen en Geesteren.* Joannes Petrus Leurs.

G.

- G **G** *enderingen.* Zie *Ulft.*
O *Glaan.* Zie *Loster.*
O *Goor.* Gerardus Eniman.
H *Goorn.* Vincentius Hieronimus Boschman, *Predikbeer.*
H *Gorcum.* Ferdinandus du Quavre, *Minderbroeder.*
H *Gouda.* Richardus de Wit.
- - - Reinerus van den Bosch, *Minderbroeder.*

- - - - Mathias Keuten, *socius*.
 - - - - Ferdinandus Schatter.
 H *Goukade*. Zie *Waddinxveen*.
 H *Graft en Noordeinde*. Enoch Franciscus Kracht.
 H *'s Gravenhage*. Joannes van der Lee, *Aartsprie-*
ster over Schieland.
 - - - - Anselmus, *Fransche Carmeliet*.
 - - - - Alphonfus de Bie, *Jesuyt*. } By den
 - - - - Guiliemus Matthieux, *Jes-* } Ambassa-
suyt. } deur van
 - - - - N. Engels, *Jesuyt*. } Vrankryk.
 - - - - Gerolt, *Predikheer*. } By den Ambassa-
 - - - - Joannes Pantecras. } deur van Spanjen.
 - - - - J. Haber. } By den Ambassadeur
 - - - - N. Rodrigues, *Lieve* } van den Keyser.
Vrouwbroeder. } By den Am-
 - - - - Franciscus de Wolf, } bassadeur
Minderbroeder. } van Por-
 - - - - *tugael*.
 C *Griethuysen*. Bernardus Janffen.
 - - - - Bruno Sterneberg, *Minderbroeder en Rec-*
tor van het Bagyncklooster.
 H *Groenendyk*. Zie *Koudekerk*.
 C *Groessen*. Reinerus Elsbergen.
 G *Grol*. Otto van Munster.
 87. *Groningen*. Aegidius Albertus Le Groz, *Aarts-*
priester over Groningerland.
 - - - - Bernardus Uhlenberg.
 - - - - Guilielmus Voskens, *Augustyn*.
 - - - - Emmanuël van der Cammen, *Augustyn*.
 - - - - Vincentius Dobbelaer, *Predikheer*.
 - - - - Petrus van Reysingen, *Jesuyt*.
 - - - - Antonius de Mol, *Jesuyt*.
 - - - - Henricus van der Schilden, *Minderbroe-*
der. Buiten de Stad.
 H *Grotebroek*. Franciscus Willebrink. H Haar-

H.

- 7
8
9
- H **H**aarlem. Joannes van den Steen, *Kanonik en Doeken van het Haarlemsche Kapittel, en Aartspriester over Holland.* — 44
- Ferdinandus Appelmans.
- Nicolaus Gomes. — 44
- Gerardus Immermans.
- Reinerus van Esveldt.
- Romanus Bruns, *Minderbroeder.*
- Antonius Scheffers, *Minderbroeder.*
- H *Haestrecht.* Cornelis Brouwer, *Minderbroeder.*
- U *Hamersvelt.* Hubertus van den Broek.
- G *Harderwyk.* Gerardus Judocus Wyntjes.
- O *Harten en Hellendoorn.* Hermannus Henricus Hofhuys.
- F *Harlingen.* Albertus ten Oever.
- G *Harvelt en Ligtenvoorde.* Conradus Bernardus Schatte.
- 10 H *Heemskerk.* Joannes Baptista Scheepen.
- G *s' Heerenberg.* Joannes Damascenus Goosfens.
- F *Heerenveen.* Gerardus Wilhelmus Cotte.
- H *Heiloo.* Gerardus Rees.
- 11 O *Hellendoorn.* *Zie Harlen.*
- H *Hem- en Venhuysen.* Nicolaus van Loon.
- G *Hengelo.* Theodorus Spaan.
- G *Heteren.* Joannes Everardus Lippitz.
- F *d' Heyde.* Henricus van der Putten.
- H *Hillegersberg.* *Zie Bergsenboek.*
- H *Hillegom.* *Zie Vogelensang.*
- U *den Hoef.* Everardus Cauwlaar.
- U *Hogeland.* Hermannus Josephus Ram, *Norbertyn.*
- H *Hoogkarspel en Westwoude.* Antonius Schaap.
- H *Hoogwout.* Cornelius de Bruyn van Berendrecht.
- Ho-

- H *Homade*. Theodorus Aloïsius van den Velden.
 H *Hoorn*. Joannes Kanél.
 - - - - Martinus Antonius Fraets.
 - - - - Petrus Franciscus Perky, *Minderbroeder*.
 - - - - Bonaventura Heyblom, *socius*.
 gr. *den Hoorn*. N. Martens, *Jesuyt*.
 G *de Horst en Eertbeek*. Theodorus Joannes Schoemaker.
 O *Hoxbergen*. Theodorus Lantzing.
 C *Hulshuisen*. Rutgerus Jacobus à Bedber.
 C *Huyssen*. Petrus van Beeft, *Rector van het Begyne-klooster, en Aartspriester over Gelderland*.
 - - - - Henricus Hollen.

I.

- L *Ibberbuuren*. Joannes Adolphus Kloppenburg.
 H *Ipendam*. Cornelius Bakker.
 F *Fouwer*. Joannes Helfen.
 F *Irsium*. Joannes Henricus Swarte.
 U *Jutphaas*. Servatius Verhoffstad.

K.

- H *Kabauw*. Gendolphus Kansmans.
 H *'t Kalf*. Florentius Ignatius Camina. 12
 O *Kampen*. Carolus Mustelier.
 - - - Joannes Baptista van Kuik, *Minderbroeder*.
 G *Kannenburg*. Zie *Vase*.
 H *Kafricum*. Joannes Theodorus Kerkman.
 C *Kelle*. Henricus Haghedoorn.
 H *Kotel*. Theodorus van den Broeck.
 H *Kokkenge*. Zie *Tekkop*.
 O *Kolmschaten*. Joannes Staal.
 H *Koudkerk en Groenondyk*. Gerardus de Rotte.
 H *Krommeniedyk*. Joannes Helfen.

K

Kudely

- H *Kudolstaart.* Jacobus de Valoys.
 G *Kuylenburg.* Godefridus Kromvoet.
 O *Kuinder.* Tobias Daaldrup, *Minderbroeder.*

L.

- H *L aaren.* Matthias van Vechel.
 G *L aatum.* Ernestus Ricotter.
 H *Lammerſchagen.* Theodorus Donker.
 H *Langedyk.* Joannes Kramer.
 H *Langeraar.* Justus Vermey, *Aartsprieſter over de*
Veeenen van Rhymland.
 gr. *in 't Leegeland.* Henricus van den Schilde,
Minderbroeder.
 F *Leeuwaarden.* Arnoldus Biebuyk.
 - - - - Franciscus Peereboom.
 - - - - Servatius Banens, *Minderbroeder.*
 - - - - Cornelius Laenen, *Minderbroeder.*
 - - - - Raymundus Piementel, *Predikbeer.*
 H *Leyden.* Adrianus Augustinus van Dyk.
 - - - - Adrianus van der Valk.
 - - - - Matthæus Noydens, *Minderbroeder.*
 - - - - Georgius van Dam, *focius.*
 - - - - Nicolaus Michielſe, *Predikbeer.*
 - - - - Wilhelmus Maas, *focius.*
 - - - - Paulus de Martin, *Frantiſche Karmeliet.*
 13 H *Leidſchendam.* Henricus Weſſ-ling, *Aartsprie-*
ſter over Delfſland en een gedeelte van Rhymland.
 L *Lengerik.* Bernardus Antonius Wolderink.
 H *op de Lie.* Zie *Sparwouw.*
 G *Ligtenvoorden.* Zie *Harvelt.*
 H *Limmen.* Cornelius Spont.
 L *Lingen.* Egbertus Groothuys, *Aartsprieſter over*
't Graaffchap Lingen.
 14 H *Lis.* Arnoldus de Leeuw.
 H *Loenen en Sloodyk.* Mattheus de Reeder.
 C *'t Loo.* Joannes Everardus Kleyman. *Loſter*

O *Loster en de Glaan.* Henricus Enzman, *Rektor*
van het Nonneklooster.

H *Lutjebroek.* Joannes ten Dam.

1520

M.

U *Maarsen* Jacobus van Bylevelt.

H *Maasland.* Lambertus Lagerstondt.

F *Makkum.* Henricus Vorster.

H *Medenblik.* Hermannus Snyers.

16 in 17

L *Mertingen.* Joannes Dreesman.

U *Meydrecht.* Theodorus van den Heuvel.

Z *Middelburg.* N. Gremme.

109

G *Middeler.* G. Lievermans, *Minderbroeder.*

H *Monikendam.* Hermannus Joannes de Weerd.

U *Montfoort.* Godefridus Ram van Schalckwyk,
Aartsprister over 't Sticht van Utrecht.

H *Moordrecht.* Adrianus de Keyser.

H *Muyden.* Guilielmus Ruysendael.

N.

H *Naarden.* Gysbertus Ouwerogge.

O *Nee.* Gerardus Groothuis.

H *de Nes en Swaluwebuurt.* Arnoldus Hanffen.

G *Netterden.* Wilhelmus van der Hal.

F *Nieuwendam.* Joannes Erkens, *Augustyn.*

G *Nieuwkerken.* Albertus de Valckenaar. *jesuit.*

H *Nieuwkoop.* Hermannus Perquin.

H *Noorden.* Joachimus Climachus Gressé.

H *Noodorp.* Joannes Verburg.

H *Noordteinde.* Zie *Graft.*

H *Noortwyk.* Henricus van der Lee.

H *Noortwykerhout.* Gysbertus van der Kun.

H *Nubixwoude.* Gerardus Joannes Romenburg.

O.

H *Oestgeest.* Theodorus van der Waardt.

- o Oldenzaal. Hermannus Eckelhof.
 - - - - Joannes Lambertus Nieuwenhuys. *Buy-
 ten de Stad.*
- 19 o Olst. Theodorus Wilhelmus Robers.
 H Oostdorp. Gerardus van Vliet.
 H Oosterend. Joannes Everardus Strythout.
- 20 o Ootmaarsum. Lambertus Nieuwenhuys.
 H Opdam. Henricus Franciscus Willekens.
- 21 H Oud' Aa en Rypewetering. Joannes van der Mey.
 H Oudetonge Zie Overflakké.
 H Oudewater. Alexander de Neeve, *Minderbroeder.*
 H Overdiemen Zie Diemen.
 H Overflakké. Joannes Huysman.
 H Overveen. Wilhelmus Christiaans.
 H Oudorp. Joannes Baptista Brikkenaar.
 H Ouwerkerk. Zie Bullewyk.

P.

- L P lantlynen. Hermannus Bernardus Putman.
 H Poeldyk. Bernardus Josephus Perquin.
- 22 H Pynakker. Philippus Jacobus de Weerdt.
 23 H Purmerende. Petrus Weerts, *Kanonik van het
 Haarlemsche Kapittel, en Aartspriester over
 een gedeelte van Noordholland.*

Q.

- H Q uakel. Gerardus à Betteray.

R.

- G R aelte. Philippus van Gorp.
 H Raemburg Fredericus Cramer, *Kruysbroeder.*
 L Rekken. Gerardus Stricker.
 G Renkom en Wageningen. Henricus Joannes Gras.
 G Rhenoy. Fulgentius Leurs, *Norbertyn.*

Rheen-

- U Rbeenseveen. Zie Venendaal.
 H Rhoon. Joannes Baptista Goos. 27
 H Rotterdam. Dominicus Ophoven, *Predikbeer*.
 - - - - N. Romyn, *socius*.
 - - - - Henricus Forniaer, *Minderbroeder*.
 - - - - Franciscus van den Bolk, *socius*.
 H Rynsaterwoude. Allardus de Weerdt.
 H Rypewetering. Zie Oud' Aa. 22
 O Ryssen. Henricus Hartman.

S.

- O Saersvelt en Deuringe. Adolphus Wilhelmus
 Vissinck.
 U Santvoort. Joannes van Krabben.
 Gr. Sapmeer. Theodorus Hermannus Möller.
 H Saffem. Reinerus Velthoen.
 H Schagen. Petrus Siby.
 U Schalkwyk. Joannes Janssens.
 L Schapen. Laurentius Janfinck.
 H Schiedam. N. Roodenrys, *Predikbeer*.
 - - - - N. Wytvliet, *socius*.
 H Schellingwoude. Zie Blokkert.
 H Schipluy. *Vakant*.
 H Schorel. Wilhelmus Schutte 25
 F Sensmeer. Hermannus Henricus Holst.
 H Sevenhoven. Henricus Kok.
 H Slootdyk. Zie Loenen.
 F Slooten Joannes Vissink.
 F Sneek. Joannes Toll, *Aartspriester over Friesland*.
 U Soest Justus van Beest.
 H Soeterwoude. Philippus Jacobus Otgens.
 H Spanbroek. Petrus Haammaecker, *Kruysbroeder*.
 H Sparwoude en de Lie. Antonius Bernardus Lanfing.
 H Spierdyk. N. van Bergen.

- O *Steenwykerwoud*. Joannes Sobbe.
 F *Steggerden*. Aloïsius van Riel, *Minderbroeder*.
 H *Stompwyk*. Fredericus Joannes Jacobs.
 H *Swaluwebuurt*. Zie de Nes.

T.

- H **T**ekkop en Kokkenge. Petrus van Dorsten.
 G *Terborgh*. Henricus Gervordinck.
 26 Z *Tergoes*. Jacobus Kistemaker, *Aartspriester*
 over Zeeland.
 - - - - Joannes van de Velde.
 27 H *Texel*. Joannes Dekkingh.
 L *Thunen*. Judocus Wymjcs.
 G *Thiel*. Bernardus Schuurmans, *Predikbeer*.
 O *Tubbergen en Almelo*. Theodorus Hermannus
 Trapman.
 H *Tuytjenborn*. Lucas Bekker.

U.

- G **U**lst en Genderingen. Christianus Pleunissen.
 V *Utrecht*. Ignatius Pyselman.
 - - - - Bernardus Welbergen.
 - - - - Gerlacus Maas, *buyten de Wittevrouwe*
 Poort.
 - - - - Joannes de Munck, *Augustyn*.
 - - - - Paulus Schieffer, *socius*.
 - - - - Lambertus van den Heuvel, *Predikbeer*.
 - - - - Joannes van Leuven, *socius*.
 - - - - Franciscus Lorrin, *Predikbeer*.
 - - - - Arnoldus van den Eynden, *Jesuyt*.
 - - - - Jacobus Waarbeck, *Jesuyt*.
 H *Uytgeest*. Wilhelmus Fox.
 gr. *Uytgeest*. Franciscus Joannes Dolle.

V.

- G **V**ase en Kannenburg. Petrus van Elderom.
 G *Varik. Vakant*
 U *Veenendaal en Rheensveen.* Wilhelmus Henricus Hoen.
 H *'t Velt.* Arnoldus van den Velden.
 H *Velsen.* Joannes Baptista van Ceulen.
 H *Venbuysen.* Zie Hem.
 H *Vianen.* Hermannus Haakman.
 O *Vilsteren.* Antonius van Lin.
 U *Vinkeveen en Waverveen.* Arnoldus Laurentius van den Niewendyk.
 H *Vlaardingen.* Cornelius van der Kun, Norbertyn,
 U *Vleuten.* Cornelius van Veen.
 H *Vogelensang en Hillegom.* Wilhelmus Wytman, 25
Kanonik van het Haarlemsche Kapittel.
 O *Vollenhoven.* Wilhelmus Enting.
 H *Voorburg.* Joannes Casimirus Hooft.
 H *Voorschoten.* Franciscus Joannes Roggué.

W.

- H **W**addinxveen en Goudkade. Henricus van den Broek.
 G *Wageningen.* Zie Renkom.
 H *Warmenbuysen.* Martinus Spont.
 F *Warrega.* Joannes van Holt.
 H *Wassenaar.* Hubertus D'esfordeur. 29
 H *Wateringen.* Jacobus van den Mosselaar.
 U *Waverveen.* Zie Vinkeveen.
 C *Weel.* Gerardus Hesseling.
 H *Weesp.* Ignatius Kramer.
 U *Werkhoven.* Ioannes Ericus Boxtart.

- H *Westwoude.* Zie *Hoogkarspel.*
 H *Wervershoef.* Egbertus Antonius Nitert.
 H *Wieringen.* Hermannus Henricus Muller.
 - H *Woerden.* Franciscus van Honsem, *Minderbroeder.*
 30 H *Wognum.* Wilhelmus Hoyman.
 F *Wolfend.* Wibrandus Christianus van der Werf.
 - F *Wolvega.* Leonardus Timmer, *Minderbroeder.*
 F *Worcum.* Nicolaus Verlage.
 31 H *Wormer.* Amandus de Weerdt.
 O *Wybe.* Aloïsius Boelens.
 H *Wyk op Zee.* Ludovicus Ferdinandus Bert.
 - U *Wyk te Duurstede.* Franciscus van den Houte,
Jesuyt.
 F *Wytgaart.* Albertus de Ley.

Y.

- U **Y** *sselsteyn.* Joannes Bongaarts.

Z.

- G **Z** *eddam.* Adolphus Henricus Werner.
 C *Zeevenaar.* Henricus Heynen.
 C *oud Zeevenaar.* Joannes Henricus Becher.
 Z *Zierikzee.* van der Steen.
 - G *Zutphen.* Franciscus L' Année, *Jesuit*
 H *Zwaag* Joannes van Burick.
 O *Zwol.* Gerardus Bernardus Beer, *Aartspriester*
over Zalland.
 - - - - Joannes Daniëls.
 - - - - Joannes Baptista Allardt.
 - - - - Carolus van Hullen, *Jesuyt.*
 H *Zijpe.* Joannes Baptista de Lazar.

F I N I S

I. **I**N de eerste NAEM-LIJST van 't Jaer 1701. vinden U Eerwaerd: zig ver-eenigd met de Clergie en afgezonderd van de Moniken en Jesuiten, en ter nauwer nood vond men'er een getal van 15. Maer in deze uwe NAEM-LIJST van 't Jaer 1737. scheuren U Eerwaerd: zig af van de Clergie en ver-eenigen zig met de Moniken en Jesuiten.

Jae deze maeken een groote vierde part uit van uwe NAEM-LIJST, dat is omtrent een getal van 91. tegen 262. van d'uwen.

En zo ziet men dat deze bende niet teegenstaende zy hier en daer beteugelt, en de Jesuiten in veele plaetsen van Holland verjaegt zijn, egter verre boven het getal zijn, 't welk in deze landen volgens de Concordaten door Pauzelijk en Bisschoppelijk gezag gestaeft, vast gestelt is.

Want volgens d'eerste en oudste Concordaten, wel verstaen zijnde, zouden 'er nauwlijks 30. statien of gemeentens hen toebehooren, welke met de Socii of Médehulpers, die maer in 't minste getal der statien mogten zijn, ten nauwer noodt het getal van veertig zouden te boven gaen.

Nu in den Jaere 1700. 't Jaer voor uwe eerste belijdenisse, waeren zy, volgens d'aenteekening van een nauwkeurig liefhebber, aengegroeit tot 104. statien, welke met de Médehulpers door 126. geordende Priesters bediend wierden.

En volgens Uwe NAEMLIJST van 't Jaer 1737. bezit dit getal van 91. of daer omtrent, by na vier en sestig statien of gemeentens.

Indien zy dan hunnen aenwas zoo buitenspoorig hebben weeten te doen aengroeijen, niet tegenstaen;

staende de Cleregie en Bisschoppen gestaedig getragt hebben dit voordkruipend onkruid uit hunnen akker te houden; indien zy zig nog in zoo groot een getal bewaerd hebben, niet tegenstaende de Hooge Overigheid hen op vercheide plaetsen zodaenig besneit en uitgeroeit heeft; Zoo is hier uit wel nae te leiden; wat 'er te dugten staet voor hunnen wéder-aenwas, en verdere uitbreidinge, en daer en teegen voor de verminderinge en drukkinge van de welmeenende Cleregie, indien door toelaeting van den Staet [dat God verhoede] eens een Pauzelijke Vicarius naer de willekeur van 't Hof van Rome, en zodaenige als de Jesuïten en Moniken wenschen, 't bewind in onze Kerke hebbe.

Want dewijl 'er geen grooter ieveraers nog dienstbaerder geesten zijn voor 't Hof van Rome, om haere onbepaelde magt en heerichappy blindelings voort te zetten, dan de Jesuïten en Moniken, zo is 'er niets daer zulk een Vicarius meer toe geneegen zal zijn, dan de vermeerdering en aenwas der zelve; en dit oogwit zullen zy gemakkelijk bereiken; dewijl de Jesuïten door hunne leugenagtige streeken alreeds hier en daer onder den dek-mantel van Wéreidsche Priesters wecten te schuilen. Vervolgens is onze Kerk en Land in 't kort weer overstroomt van die Bende, en moeten de Pastooren en Cleregie door dit Volk altijd geplaeft en gedrukt worden.

'T gene hier by nog opmerkelijk en te gelijk verschrikkelijk voorkoomt, is, dat deze bende van Jesuïten en Moniken, dat wel in getal nog kleinder is dan de Cleregie, egter het bestier heeft over meer dan de helft der gelovigen dezer Landen,

den, waer onder 't grootste deel der rijkdom en Grooien, welke zy op hun hand heeft.

Dog hoe dit nu zo koomt, weeten U Eerwaerd: zo wel als wy. Naementlijk, niet om dat zy zo veel geleerder en godvrugiger zijn, dan die van de Cleregie, niet om dat zy nauwkeuriger en nauwgezeiter zijn om de waere zedertugt en Kerkregels te doen onderhouden. Neen, niets van dat alles.

Want zy zijn 't die ons dierbaer Geloof ontheiligen door hunne zielverderfelijke Leere, door hunne fabulen, Broederschappen van koorden en scapulieren, Portiunkel, aflaeiskraemen en andere prullen van zogenaemde oeffeningen en devotien. Door alle welke zaeken zy den menschen den Hemel toezeggen en beloven, niet teegenstaende zy ontblood zijn van de waere kennisse van God, van JESUS CHRISTUS, en zijne Evangelien, en vervolgens van de betragtinge van een waer en opregt Christelijk Leeven.

Waer by dan koomt hunne verdoemelijke ligtvaerdigheid, slapheid en lachheid in de bedieninge der Sacramenten zo van Penitentie als Communie. ontslaende al wat maer tot haer koomt, en toelaetende de grootste zondaers tot de Tafel des Heeren

Dit is hunne Leere, dit is hun Practijk. Een staeltje of twee is genoeg voor allen, want 't is duizenmael gezeit en aengeroont.

*Men moet, zegt de Jesuit Baunius, * de Absolutie nog weigeren nog uitstellen. . . . schoon men gants geen hope en ziet van beternisse. Maer, † zo*
me-

* Tract. 4. p. 22.

† Ibid. Quæst. 15. Cap. 46. p. 1092. 1093.

veénigmaal als de geenen die dikwils hervallen, zonder dat men eenige beternis ziet, zig koomen aen den Biegtvader vertoonen en zeggen dat het voorgaende hen leedt is, en dat ze een opregt voorneemen hebben, wegens het toekomende: alhoewel het te vermoeden staet dat zulke voorneemens niet verder als aen 't uiterste der lippen gaen: en schoon ze zig nog met meerder lossigheid en uitspoorigheid als ooit te vooren tot de zelve misdrijven laeten verwoeren, moet men hen niet te min d' Absolutie geeven.

„ Zie daer, zegt de Jesuït Francolinus, * de
 „ Regels van onze zoetaerdigheid, te weeten on-
 „ der anderen, dat het een werk van Liefde en
 „ van regtvaerdigheid is, dat de Biegtvader een
 „ Penitent die onbereid aankoomt; die zijn gemoed
 „ niet onderzocht heeft, die in de naeste geleegent-
 „ heid van zonde volhard: die zig geensints gebee-
 „ tert heeft: die hier toe alleentijk niet eens ge-
 „ tragt heeft, op staenden voet bereid maekt en
 „ ontbind.”

En de Jesuït Amadeüs Guimeneüs, anders Guilielmus de Moia †, leert dat een Mensch, altijd bequaem is om d' Absolutie t'ontvangen, hoe zeer hy mogt onweetende zijn in de geheimen des Geloofs, al waer 't ook dat hy door een doemelijke ver-onagszaamheid geen kennis had van de H. Drie-ëenheid of van de Menschwordinge des Heeren.

„ De Jesuït Baunius zegt †: men moet de Ab-
 „ solutie niet weigeren, nog uitstellen aen Peni-
 „ ten-
 „ ten-“

* Tom. 1. Disp. 5. pag. 129. 130.

† Ibid. 151.

‡ Theol. Mor. P. 1. Tract. 4. Quest. 22. p. 109.

33 tenten die de gewoonte hebben van te zondi-
 33 gen teegen de Wet van God, van de Natuer,
 33 of van de Kerke: schoon'er ganich geene ho-
 33 pe is van beaternisse, indien 't hen waerlijk
 33 leedt is zulks gedaen te hebben, en zo zy een
 33 voorneemen hebben van zig te beeteren.

En 't is genoeg, * „ dat de Penitent dit be-
 33 rouw en voorneemen met den mond alleen te
 33 kennen geeft.”

Wederom zegt hy: † „ Zo meenigmaelen als
 33 zodaenige Zondaers die dikwils hervallen, zon-
 33 der dat men de minste beternis ziet, zig vertoo-
 33 nen aen den Biegtvader, en hem zeggen dat
 33 zy berouw van 't voorgaende hebben, en een
 33 goed voorneemen voor het toekomende, zo
 33 moet hy hen geloven op 't geen zy zeggen,
 33 schoon het te dugten staet, dat deze voornee-
 33 mens niet verder gaen, dan tot de lippen; en
 33 schoon zy zig nog met meerder vrijheid, en
 33 buitenspoorigheid dan ooit tot de zelve misdae-
 33 den begeeven, zo kan men, volgens mijn ge-
 33 voelen hen de Absolutie geeven.

Hebben die Meesters dan, op zo een wijze
 geen reeden om te roemen: § „ Dat hedendaegs
 33 de zonden met meerder vlijd en vrolijkheid ver-
 33 geeven dan bedreeven worden, en dat veelen
 33 nauwlijks zo schielijk de smette der zonden be-
 33 haelen, dan zy die uitwissen?”

Voeg hier by 't geen de Paters Preedikheeren
 aenhaelen in hunne *Dingsdaegsche Devotie tot den*
H. Dominicus, uitgegeeven door P. Franciscus Deur-

L

wer-

* Ibid. Quest. 15. p. 96. en in Sum. C. 46. p. 717. 7. 8. &c.

† Theol. Mor. Tract. 4. Cap. 46.

§ Imag. Prim. Sæcul. Lib. 3. Cap. 8.

werders van de Order der Predikbeeren, gedrukt te Antwerpen by de Weduwe Jan Knobbaert 1657. Goedgekeurt door Joannes Rijderus Doctoor in de H. Godheid en Vicaris Provinciael van de Orden der Predikbeeren in Brabant

Aldaer * doen zy zeekeren Carthuiser, *Antonius de Molina* aldus spreekken: †

Waer 't zaeken dat by my te Biegten quam eenen sondaer, gelaeden met ontallijke en d' alder swaerste sonden, en dat ik bemerkte, dat by had een waeragtig berouw, en opregt voorneemen van sijn boos leeven te beteren: voorwaer ik soude hem raden alle sondagen te communicereen. Ook waer 't by aldien dat by Saturdaegs daernaer wederom quam met die selve sonden, en dat ik ondervonde dat sy hem leet waeren, en die wilde laeten; ik zoude hem NOG MEER verwecken om die begonste Communien niet agter te laeten; Ja dat by noch meer reifen soo by my te biegten quam, ik soude hem berteljik vermaenen, tot soodaenige Communie.

Wat gruwelen! Wat monstreuse toegeventheid! Wat verkeerde barmhertigheid! Wat ont-eering en heiligschending van 't Lighaem en Bloed des Heeren!

Mag en moet men van zulk een volk niet zeggen 't geen de Heer zeide tot Israël van de valsche Propheeten? Uwe Propheeten hebben valsche en zotte dingen voor u gezien: en zy vertoonden u uwe boosheid niet, om u tot boedvaerdigheid op te wekken, maer zy hebben leugen-agtige opgeevingen. . . . voor u gezien.*

En met zodaenige ontzenuwde en zielverderfelijke

* Bladz. 113.

† Instruct. Sacerdot. Tract. 7. Cap. 6. § 1.

* Klaagl. 2. v. 14.

lijke laffe Leeraers, vervoegen zig U Eerwaerd: niet fleg's in deze NAEM-LIJST maer wel op een nauwer manier; terwijl gy u van uwe Medebroederen die de waere en zuivere leere en zeedetugt handhavenen, afscheid.

T is waer, U Eerwaerd: zullen zeggen, gelijk zy doen in een MEMORIE door het Capittel van Haerlem ingelevert aen de Hoogmogende Heeren Staeten in den Jaere 1726. *Dat zy geen Jesuiten of Jesuitsgezinden zijn, jae een afkeer hebben van die singuliere gevoelens, die de Jesuiten te last worden geleidt.* Wy willen nu niet zeggen, Eerwaerde Heeren, dat 'er al veelen onder u zijn dewelke die onbeschaemde en godlooze tael opentlijk durven voeren, *dat geen Priester vermag de Absolutie uit te stellen aen een Zondaer, al quam hy met de alderfnoodste en ontallijke zonden.* Ook niet dat de meesten van u dit in practijk bewaerheeden. Dit zal misschien elders te passé koomen.

Maer hoe veel scheidt het, Eerwaerde Heeren, van *Jesuit of Jesuitsgezinden te zijn*, door het aenneemen der Bulle UNIGENITUS te veroordeelen deze waarheeden: † *Het is een gedrag vol wijsheid, ligt en liefde, aen de zielen tijd te geeven om met oodmoedigheid te draegen en te gevoelen den staet der zonde: om den geest van boedvaerdigheid en berouw te verzoeken: en ten minste te beginnen te voldoen aen Gods regtvaerdigheid, eer zy verzoend worden.*

En deze: § *Men weet niet wat de zonde en wat de waere boetvaerdigheid is, als men ten eersten hersteld wil worden in 't bezit van die goederen, waer van de zonde ons beroofd heeft, en dat men de beschaemtheit van die afzonderinge weigert te draegen.*

L 2

Word

† 87. Stell.

§ 88. Stell.

Word door het doemen van deze Stellingen hunne godloze en laffe leere niet beschermt en gestaeft, door welke zy willen dat d' Absolutie aen den zondaer nooit moet geweigert worden?

Jae zijn zy d' uitvinders en opfellers niet van die Bulle, om door de zelve alle die Waerheeden te doen ver-oordeelen die lijnregt aen hunne godloze dwaelingen en gedrochten tégenfrijdig zijn?

Zo dan U Eerwaerd: , zy willen of willen niet, bevinden zig met de daed Jesuïten en Jesuïts-gezinden.

En dat niet slegs op dit stuk, maer in veelen, zo niet in allen deelen.

'T zijn immers de Jesuïten die de onlusten, oneenigheeden, en troebelen in onze Kerke verwekt hebben, U Eerwaerd: voeden en onderhouden dezelve; en zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïtsgezinden?

'T zijn de Jesuïten en hunne aenhang die de Cleregie valscheijk beschuldigt hebben van Ketterye, enz. en U Eerwaerd: zijn 't nu die heeden hunne Meedebroeders als zodaenige houden, daarom zig van hun afscheuren; en zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïtsgezinden?

'T zijn de Jesuïten die den Paus toeschrijven een Onbepaelde Magt, om in alle Kerken als ordinaris of eige Bisshop te heerschen; en vervolgens erkennen zy de regten van uw Capittel niet, en 't zijn U Eerwaerd: die zig aen die onbepaelde magt verlaeven, en de Regten van uw Capittel en 't bestier van uwe Kerke aen die magt overgeeven: En zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïtsgezinden?

'T zijn

'T zijn de Jesuïten die de vijf berugte Stellingen van Jansenius gesmeedt hebben, die ze aen dien Doorlugtigen Bisschop aangewreeven hebben, als uit zijn boek getrokken en van hem geleerd, die niet alleen de Bulle teegen die Stellingen, maer zonderling 't Formulier van Alexander den VII. en Clemens den XI verkreegen, en de geheele Kerk daer meede ontrufft hebben, en U Eerwaerd: zijn het benevens alle dewelke uwe NAEM-LIJST uitmaeken, die deze FORMULIEREN teekenen en be-ceedigen; en zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïts-gezinden?

'T zijn de Jesuïten die de Bulle UNIGENITUS in de Wêrld gebragt hebben, en U Eerwaerd: hebben die aengenomen; en zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïts-gezinden?

Met een woord 't zijn de Jesuïten, die d'onfeilbaerheid des Paus met geweld in Gods Kerk indringen, en teffens de blindgehoorzaemheid, die daer een gevolg van is; en U Eerwaerd: zijn 't die zig by voorbaet, als ofze te laet zouden komen, met eeden verbonden hebben om ALLE BULLEN der Pauzen aen te neemen, te gehoorzaemen en van nu af zig aen dezelve onderwerpen: en zijt gy dan geen Jesuïten of Jesuïts-gezinden?

Wat verscheelen alle deze dingen, dan met d'enkele naem?

Ten waere zelfs de Jesuïten daer in beeter waren, dat zij alle deze dingen volgens hunne dwaelende grondregels en gevoelens verrigten, en U Eerwaerd: die doen teegen hun gemoed en beeter weten.

Wat baet het, Mijn Heeren, dat de Hooge Regeering in den Jaere 1708. de Jesuïten opleide:

de vrede in onze Kerke binnen den tijd van drie Maenden te bezorgen , en by gebrék van 't zelve hen uit Holland verzonden , terwijl U Eerwaerd: en alle die zogenaemde goede Roomschen het zelfs zijn die al van over lang, gelijk nu, de vrede breeken en door uwe slaeffelijke en blinde onderwerping, dagelijks d' oneenigheid voeden en stijven?

Och ! of de Staet eens geliefde op te letten, werwaerts dit heen wil , zulk een zwerm van Jesuïts-gezinden in hun land te zien, daer zy , quasi, de Jesuïten uitgejaegt hebben ! Dat zy eens lette , wat het weezen zal , indien die meenigte eens een Pausselijken Vicaris, een Jesuïts-gezinden, die hy op de reedsgemelde wijze zeker zijn zal, aen hun hoofd heeft !

II. Een andere aenmerking die wy op deze uwe NAEM-LIJST maeken , is , dat in de zelve genoemd worden de Canoniken van het Haerlemsche Capittel , en vervolgens te kennen gegeeven word , dat uw Capittel van Haerlem in weezen bestaet. Des worden genoemd :

Pag. 104. Joannes van den Steen, Canonik en Deeken van het Haerlemsche Capittel, en Aertsprister over Holland.

Pag. 99. Franciscus Cornelius Dierout, Canonik van het Haerlemsche Capittel, en Aertsprister over Amsteland.

Guilielmus Cavellier, Canonik van het Haerlemsche Capittel.

Joannes de Jager, Canonik van het Haerlemsche Capittel.

Joannes Ringers, Canonik van het Haerlemsche Kapittel.

Pag. 100.

Pag. 100. Joannes Simon Oem, Canonik van het Haerlemsche Kapittel.

Pag. 108. Petrus Weerts, Canonik van het Haerlemsche Kapittel.

Pag. 111. Wilhelmus Wijtmans, Canonik van het Haerlemsche Kapittel.

'T zelve hebben U Eerwaerd: gedaen in haere MEMORIE aen den Staet in den Jaere 1726. waer in zy hun Capittel en des zelfs Regt van Zendinge vertoonen, en verzoeken die te moogen oefnen en waerneemen.

Zijn U Eerwaerd: met dus te handelen geen openbaere ongehoorzaemen, en met'er daed, *ipso facto*, in den Ban of Ge-excommunicerden?

Immers 't kan U Eerwaerd: niet vergeeten zijn, dat de Nuntius Bussi in 't Jaer 1703. den 25. January, aen Heer de Swaan schreef deze nadrukkelijke woorden: *Hy zal gewis Gods oordeel niet ontgaen wie 't ook zy, 't zy Gods-, 't zy Regtsgeleerde, die zeggen durft dat'er nog ten huidige daegen een Clerogie of Kapittel van Haerlem is.*

't Kan U Eerwaerd: niet vergeeten zijn dat daer na Paus Clemens den XI. in 't zelve Jaer, den 7. April een Brief aen de Roomsche Katholijke Ingezetenenen, der VII. Provintien geschreeven heeft, waer in hy verklaert * *dat aen niemand op vorderwendzel van Ondervicarius, Aertspriesters, van KAPITTEL-HEER, of van eenig ander Ampt, de magt toekomt om Pastooren en Kerkelijke Dienaeren aen te stellen, ja dat hy, in dien zelve brief, voor nul en nietig, voor krachteloos en van geen belang verklaert alle aenstellingen met het geen daer uit gevolgt*

L 4

volgt

* Moynk. Hist. der Vit. Kerke. Aenl. Pag. 67.

*volgt mogt weezen , die op den naem van de voorge-
noemde Ampten (te weeten van Vicaris , Aerts-
priefteren , en Kapittel-heer) mogte gedaen zijn .*

*En 't geen de band van alles is , is , dat hy verbied
op bedreiging van Excommunicatie aen de Priefters
der Cleregie dat ze zig op eeniger wijze in het gee-
stelijk bestier der Zendinge zullen inlaeten .*

Dit zo zijnde , zeg eens , Eerwaerde Heeren , op
wat voet , op wat grond noemen U Eerwaerd:
zig : *Kapittel-beeren en Deeken van 't Haerlemsche
Capittel ?* Op wat voet geeven U Eerwaerd: by
den Staet voor , hun regt van 't Capittel te willen
oeffenen , en verzoeken zy daer toe admiffie , en
dat nog meer is , *om dat daer door , gelijk U Eer-
waerd: spreekten in de bovengemelde Memorie
van 't Jaer 1726. zouden belet worden de vreemde
Zendingen van den Nuntius of andere Pauselijke
Minifters ?*

Hoe , Eerwaerde Heeren , U Eerwaerd: zijn
immers gehoorzaeme Priefters , de gehoorzaam-
heid is immers uw hoogste hoedaenigheid en
pronkieraed ? dat is immers uw eenigste Roem ?
En niet gehoorzaem te zijn , is die misdaed die
U Eerwaerd: op geen minder wijze wreken kon-
nen , dan met alle gemeenschap te ontzeggen aen
uwe Médepriefters die gy wilt dat daer aen pligrig
zijn ?

En gaen U Eerwaerd: zo te werk ? Versmae-
den zy zo de Pauselijke bevélen ? Agten zy zo
min zijne bedreiging van Ban en Excommunica-
tie ? Noemen zy de Zendingen van den Paus en
zijne Nuntiaffen een VREEMDE ZENDING ?

'T is dat niet alleen . U Eerwaerd: gaen ver-
der , en het regt bestaen van hun Capittel willen-
de

de toonen by den Staet, in die Memorie van 't Jaer 1726., haelen daer aen drie boeken door dien Roemwaerdigen en Godvrugtigen man, Martinus de Swaan *Deeken en Vicaris van 't Capittel*, tot verdediging van hun Capittel, geschreeven, te weeten: *Motivum Juris, refutatio Responsi en Libellus Supplex*, welke twee eerste door Clemens de XI. in zijnen Brief van den 4. October 1707. onder andere Schriften veroordeeld en verboden zijn, en dat op straffe van den Ban en Excommunicatie.* *Wy verbieden*, zegt die Paus, *aen alle Gelovigen van Christus, en aen een iegelijk van hen in het byzonder. van de boven geschreeven boeken. te leezen te behouden, of te gebruiken, op straffe van Excommunicatie, waer in d'Overtreeders daedlijk [ipso facto] zonder eenige nadere verklaeringe zullen vervallen zijn, waer van niemand, dan van ons, of den Roomschen Paus die'er in dien tijd zal zijn, ten waere in de laetste stonden van zijn leeven, de genade van Absolutie kan deelagtig worden.*

En brengen U Eerwaerd: zodaenige Schriften voor den dag? *Gebruiken U Eerwaerd: die onttegen Rome by den Staet de Regten van uw Capittel aen te wijzen? Wat denkbeeld hebben U Eerwaerd: van die Excommunicatie des Paus, en van zijne Brieven en Bullen? Hoe, neemen U Eerwaerd: ALLE DE BULLEN DER PAUSEN aen, en overtreeden ze die ter zelve tijd? En op wat voet vervolgen U Eerwaerd: ons, om de zogenoemde*

* Hoynk. Hist. der Utreck. Kerk. Aenhang. xc. p. 67.

naemde Ongehoorzaemheid, terwijl U Eerwaerd: en ongehoorzaemen, en in den Ban en Ge-excommuniceerden zelfs zijt?

Of toon dat Rome ooit herroepen heeft 't geen zy voorheen zo plegelijk gezegt heeft, te weeten dat 'er geen *Capittel van Haerlem* is: en dat zy haer Excommunicatie ingetrokken heeft.

Of bewijs dat Rome, niet tegenstaende zy wil dat 'er geen Capittel zy, eger aen U Eerwaerd: vrijheid en verlosf gegeven heeft te zeggen, dat uw Capittel bestaet en in weezen is.

Of by gebrék van déze twee zaken, zo belijdt dat gy teffens ongehoorzaemen, en Ge-excommuniceerden zijt, en volgens uwe gronden en maete daer gy zelfs meê meet, ook Scheurmaekers en buiten de Kerke zijt.

Of eindelijk bekent, Eerwaerde Heeren, dat geheel dezen handel tusschen Rome en U Eerwaerd: inderdaed niet anders dan een enkel bedrog is. Dat zy u by den Staet met den naem van *Capittel* en *Vicaris* flegs laet speelen, terwijl zy nog uw Capittel erkend nog haere Vicaris: en dat om HAERE HOOGMOOGENDEN hier door te beeter te misleiden en te bedriegen.

Hoe zeer nu deze dubbelzinnige handel, en met vanden eenen kant de Regten van uw Capittel, door een blinde en verflaefde gehoorzaamheid aen Rome af te staen, en van den anderen kant die afgestaene regten by de Hooge Regeering, zelf teegen Rome te doen gelden, hoe zeer [zeg ik] deze dubbelzinnige handel U Eerwaerd: tot eere strekt, laeten wy aen 't oordeel van alle opregte en edelmoedige gemoederen.

Thans is het by ons zeeker, dat een kloekmoedige

dige en te gelijk omzigtige ongehoorzaemheid vry beeter en eerlijker is , dan zulk een bedriegelijke, geveinsde, en tegen gemoede, gehoorzaemheid, als U Eerwaerd: in dit stuk den Paus bewijzen.

III. Een derde Opmerking die wy maeken, omtrent uwe NAEMLIJST, is, dat 'er van geen *Vicarius* van 't Capittel gewag gemaekt word.

Geschied dit wederom niet met denzelven Geest van bedrog en verslaefdheid, dat men hier van geen *Vicarius* van 't Capittel spreekt, welke men weet zo haetelijk aen Rome te weezen?

Immers zo ging het ten tijde van den Heer van der Meer, die men quasi wel als *Vicarius* van 't Capittel wilde doen doorgaen, en die egter nog den naem nog het ampt van *Vicarius* dorst gebruiken, nog oeffenen.

'T is deze reeden, die den Heere Hoynk, die groote vriend der Jesuiten, en vyand onzer Kerke, die meer dan vijf en twintig maelen in zijn Werk uw Capittel een *gewaend Capittel* noemt, van dezen uwen *Vicarius* doet zeggen: *Van der Meer, Priester te Amsterdam, gehoorzaem aen den H. Stoel, die nog zig Vicaris laet noemen, nog het Ampt oeffent.**

En egter koomen U Eerwaerden met dezen gewaenden *Vicaris* by den Staet te voorschijn, en zeggen, in de bovengemelde Memorie:

Nicolaus van der Meer gebooren tot Schagen, *Pastoor tot Amsterdam, en Vicaris van 't Capittel 't sedert den 21. April 1716., daer toe door het Capittel gekoren zijnde.*

Wat vreemde en teegenstrijdige handel waer door

* Aenhang. van d' Hist. pag. 76. in fine.

door zy ; die een lijn trekken in de blinde gehoorzaamheid, elkander leugenagtig maeken!

Nogtans is het buiten twijfel dat Hoynk, schoon doorgaens in zijn Werk ongelukkig in waer te zeggen, hier de Waerheid spreekt.

Want behalve dat van den kant van 't Capittel nooit Acte van aenstellinge, schoon geregteijk daer toe verzogt, voor den dag gebragt is, dat ook nooit Acte te voorschijn gebragt is, die déze gewaende Vicaris Van der Meer zoude gedaen hebben, ja dat hy in 't Jaer 1717. voor Notaris en getuigen geweigert heeft Wijbrieven te geeven, welk nogtans een Vicaris van 't Capittel by 't openstaen van den Stoel, van regtsweegen toekomt; maer de gezondenen naer den Nuntius wees, behalven dit alles, zo word dit nog bevestigd in de plaetzinge van den Heer Grasfer tot Pastoor in de Bullewijk, in 't Jaer 1722. zes Jaer nae de gewaende aenstelling van Vicaris.

Want ver van daer dat de Heer Van der Meer, wiens Ampt als Vicaris het was de Zending te geeven, aen gemelden Grasfer die zoude gegeeven hebben, dat hy in tegendeel als bloote Kanonik of Deeken benevens twee andere Kanoniken d'aenstelling van Grasfer alleen APPROBEERT en GOEDKEURT.

Een klaer bewijs dat Grasfer van elders, te weeten van den Nuntius of Bijleveld, zijn Zending ontvangen had.

Dus luid die Acte der drie Capitulairen, geschreeven op een zegel van drie stuivers.

Het Cathedraek Capittel van Haerlem verskert weezende van het goed gedrag en bequaemheid van den Heere Henricus Grasfer, Berger Zoon van Amster-

sterdam, en verder geconsidereert hebbende 't geen geconsidereert moet worden CONSENTEERT EN APPROBEERT DE AENSTELLING VAN DEN GENOEMDEN HEERE TOT PASTOOR IN DE BULLEWIJK. *Actum in Amsterdam den 9. April 1722.*

Was onderteekent:

*Nicolaus van der Meer Decanus Capituli Harle-
mensis.*

*Gerardus van Wijkerflood Capituli Harle-
mensis Canonicus.*

*Franciscus Cornelius Derout Capituli Harle-
mensis Canonicus*

Dus blijkt dat die Heer Van der Meer nog 't Ampt van Vicaris oeffende, nog den Titel toestont of gebruikte, en bygevolg dat men den Staet wederom heeft misleid, wanneer men hem als Vicaris te voorschijn gebragt heeft.

Het besluit dat wy dan eindelijk hier omtrent maeken, is, dat gelijk het Capittel van Haerlem ten tijde van Heer Van der Meer geen Vicaris gehad heeft, zy ook zedert zijne dood geen aengestelt hebben, en vervolgens ook nu geen hebben.

Waer uit dan volgt dat d'aenstelling van den Heer de Bok tot Vicaris van Haerlem, gelijk die van Heer Barchman, en andere voorheen, door 't Capittel van Utrecht *Jure devolutionis* gedaen, volkomen wettig en van kragt moet weezen: en in teegendeel 't geen door 't Capittel van Haerlem gedurende dien tijd in 't stuk van Zendinge geschied is en nog geschied, onwettig en kragteloos is.

Nu gaen wy van uwe NAEM-LIJST over tot die geenen welke gy onwaardig geagt hebt uwer gemeenschap, en vervolgens op de zelve geen plaets hebt willen vergunnen.

DERDE
NAEM-LYST

Der
W E T T I G E
P A S T O O R E N,
En
P R I E S T E R E N,
In 't

AERTSBISDOM VAN UTRECHT

En des zelfs

ONDERHORIGE BISDOMMEN,
die

Om 't Verdeedigen van de Regten hunner Kerke,

Om het niet zweeren van de gemelde For-
mulieren

E N

Om het niet aenneemen der Bulle UNIGENITUS

ALS

Ketters en Scheurmaekers vervolgt en mis-
handelt worden;

En in Bedieninge zijn

In den Jaere

MDCCXXXVII.

DEERD' VERGADERING

NAEM-LYST

DE

WESTIGE

PASTOOREN

VREEST NIET, GY KLEI-
NE KUDDE.

Luc. 12. v. 82.

DE WAERHEID ZAL U
VRIJMAEKEN.

Joann. 8. v. 32.

MDCCLXXVI

Theodorus van der Croon.

AERTS - BISSCHOP VAN UTRECHT.

A.

A *Almeer.* Hermannus Theobaldus Poringo.

Amersfoort. Petrus van der Delft.

- - - - - Joannes Spruyt.

Amsterdam. Hieronimus de Bok, VICARIUS. CENZ.

- - - - - Gislenus Priem.

- - - - - Antonius Meyers.

- - - - - Cornelius Verheul.

- - - - - Johannes van Hartefeld.

- - - - - Henricus de Haan.

- - - - - Joachim Berveling.

- - - - - Joannes van Stiphout.

- - - - - Nicasius Flory, Onderpastoor.

- - - - - Matthias Hagten, Onderpastoor.

B.

B *Riel.* Petrus Fobelets.

D.

D *Elft.* Nicolaus Broederfen, Kanonik van 't Utrechtsche Capittel.

- - - - - Godefridus Valkenburg, Kanonik en Secretaris van 't Utrechtsche Capittel.

- - - - - Henricus van Zeller, Onderpastoor.

Delfshaven. Petrus Franciscus Biesbroek.

Dordregt. Joannes Pruym.

- - - - - Gerardus Kenens.

- - - - - Ludovicus van Zeller, Onderpastoor.

E.

- E** *Egmond.* Carolus Ignatius Pennaert.
 - - - Petrus Tzul ; Oudpaftoor in de
 Egmond.
Enkhuysen. Joannes Augustinus van Heiningen.
 - - - Gabriel van der Heyden.
Eykenduynen. Joannes Block.
 - - - Joannes Bieftaecten , Oudpaftoor in
 Vorden.

G.

- G** *Orkom.* Petrus Rosa.
Gouda. Wilhelmus van der Beek.
 - - - Petrus van Ruymbeek.
 - - - Henricus Loots.
's Gravenhage. Guilielmus Fredericus van Dalen-
 oort, Deeken van 't Utrechtsche
 Capittel , en Aertspriester van
 Deiftland.
 - - - - Joannes van Baesrode , Onder-
 paftoor.
 - - - - Willibrordus Wytman , Oudpas-
 toor te Utrecht.

H.

- H** *Aerlem.* Joannes Meindarts.
 - - - Joannes Trees.
Helder. Godefridus Verheul.
 - - - Jacobus van Rooy , Onderpaftoor.
Hilversom. Godefridus Bull.
 - - - Jacobus Mars , Onderpaftoor.

K.

K *Raelingen.* Adrianus Bogaarts.
Krommenie. Joannes Meyer.
Kuylenburg. Joannes Loyens.

L.

L *Eeuwarden.* Petrus Joannes Meindarts, Aerts-
prieſter van Leeuwaerden.
- - - - Joannes van Binkom, Onderpaſtoor.
Leyden. Franciscus Megang, Kanonik van 't Ut-
rechtſche Capittel, en Keurder der
Boeken.
- - - - Eugenius Verhulft, Onderpaſtoor.

N.

N *Noordſtrand.* Gerardus Egerwys.
- - - - Joannes Hagaerts.

O.

O *Udewater.* Hubertus de Vos.

P.

P *Olsbroek.* Wynandus Bonifacius van Sons-
beek.

R.

R *Otterdam.* Joannes van Beek, Kanonik van
't Utrechtſche Capittel.
- - - - Cornelius Boebereel

- - - - Gerardus Bull, Onderpastoor.
 - - - - Franciscus de Haen, Onderpastoor.
 - - - - Joannes Schoonebeek, Oudpas-
 toor te Amsterdam.
Ryswyk. Petrus van der Maes van Avenrode.

S.

- S** *Aandam.* Joannes Josephus van der Kloes.
Schiedam. Nicolaus de Wolff.
Schoonhoven. Henricus van Berkum.
Soetermeer. Jacobus van der Wijde.

V.

- V** *Ianen.* Nicolaus Borremans.
 - - - - Gisbertus van Vianen, Oudpastoor te
 Bergsenhoek.
 - - - - Joannes van den Doorn, Oudpastoor
 te Vianen.

U.

- U** *Trecht.* Gysbertus van Dyk, Kanonik en
 Aertspriester van 't Utrechtsche
 Capittel.
 - - - - Willibrordus Kemp, Aerts-Diaken
 van 't Utrechtsche Capittel.
 - - - - Petrus Holle.
 - - - - Godefridus Akkoy, Kanonik van
 't Utrechtsche Capittel.
 - - - - Franciscus Praet.
 - - - - Hieronimus Zegers, Onderpastoor.
 - - - - Josephus Zegers, Onderpastoor.
 - - - - Sybrandus Faber, Onderpastoor.
 Petrus

----- - Petrus Reynders ; Oudpaftoor te
Amersfoort.

----- - Henricus de Beer, in de Voorftad,
N. Lateur, voorheen Onderpaftoor
t' Amsterdam.

TErwijl heedendaegs een van uw grootfte Bol-
werken, en fterktens is, te roemen en te
zwetzen op den grooten hoop en 't getal van u-
wen aenhang ; terwijl men waerheid en geregrig-
heid daer gelaeten heeft ; zo zullen U Eerwaerd:
niet zeer aengedaen zijn op 't gezigt van dit klein
getal, 't welk, ontblood by nae van alle men-
fchelijke hulpe, niet dan de Waerheid voor zig
heeft, en alleen daer in kan roemen.

Edog eer wy ons inlaeten om te toonen wat
kracht het groot of klein getal heeft ten opzichte
der Waerheid, zo dunkt ons dat Uw Eerwaerd:
niet veel reeden hebben om dit klein getal te ver-
fmaeden, terwijl het, hoe klein het ook is, in-
dien men het regt befchouwt, wel haest Uw groot
getal overtreffen zal.

Immers dit getal van 74. fchijnt klein ten aen-
zien van 358. dog voor eerst gevoegt by de
Naemlijft van 't Jaer 1701. beftaende uit 304.
met de welke zy in allen deelen zonder Formu-
lieren, zonder Bulle UNIGENITUS enz. gelijk
ftaen, zo maekt zy een getal van 378., en over-
treft uw getal 20.

Zoo wy nu van Uw getal van 358. afnee-
men de 91. Monniken en Jefuiten, zo ver-
mindert uw getal kragtig, en is maer 267. tee-
gen 378.

Nog

Nog eens van dit uw getal van 267. afneemende de helft dier geenens, te weeten, die schoon zy uiterlijk Rome gehoorzaamden, eger in hun herte anders gevoelen en gestelt zijn, en vervolgens inwendig met de Welmeenende Cleregie ver-eenigt zijn, en die by dit hun klein getal gevoegt, zo groeit het getal der Welmeenende Cleregie tot een getal van 511. teegen 134. jonge en onbedreeve gasten en dommekragten, die verdronken geweest zijn, eer zy water kenden.

Met een woord, dit zo klein getal is ver-eenigt door 't zelve Geloof en Leere, niet alleen met Uw NAEM-LIJST van 1701. maer met alle de Bisschoppen en Herders, en Gelovigen die 'er federt de tijden van *Willibrordus en Bonifacius*, *welker Geloof zy preeken en leeren*, in ons Land ooit geweest zijn, en dus overtreft dit getal 't uwe oneindig, terwijl het uwe bezwijkt; mis gy uw roemt Catholijk te zijn, in zaeken die haer onbekend geweest zijn, en daer zy een gruwel van zouden gehad hebben.

Dit niet konnende teegengesproken, nog door bondige reeden het teegendeel beweezen worden, zo laet ons eens onderstellen dat het getal der Welmeenende Cleregie klein is, in teegenstelling van uwe NAEM-LIJST; jae onderstel dat het nog kleinder is, als het is; wat zwarigheid, als het ondertusschen de waerheid en geregugheid voorheeft?

En dat is 't geen dit klein getal bezit, en door 't groot getal van U Eerwaerd: niet zal ontnomen worden. D'aengehaelde stukken zijn 'er de bewijzen van.

Zo dat 'er geen zwakker nog ellendiger reedeneering is dan die geene daer U Eerwaerd: zig hedendaegs van bedienen om 't Gemeen der Gelovigen en u zelven gerust te stellen en in slaep te wiegen, dan te roemen op uw groot getal, en groot en aenhang.

Want dog, wat Godspraek of Schriftuer heeft ooit de Waerheid aen het grootste getal, zelfs der Propheeten en Leeraers gehegt, en bepaelt?

Veel eer vind men voorzeggingen die ons te kennen geeven dat de Waerheid van weinigen gezogt, gevonden en behouden word.

En om maer uit ontelbaere, weinige aen te haelen, en die het Nieuw Verbond betreffen; Wat is 'er nadrukkelijker op dit stuk als deze tael des Zaligmakers, *Hoe eng is de Poort, en hoe nauw is de Weg, die tot het Leeven leidt, en hoe WEINIGE zijn 'er die hem vinden!* *

En op dat men niet door een verkeert begrip denke dat dit maer te verstaen zoude zijn van d'ongelovigen, zo diend tot een naeder band die meermaels herhaelde Spreuk des Zaligmakers: *veele zijn 'er geroepen, maer WEINIGE uitverkoozen.* †

Waer by dan nog kooft die schrikkelijke voorzegging des Zaligmakers, weegens het klein getal, in zijne laetste komfte. *Als de Zoon des mensche zal komen, meint gy dat by geloof op de wereld vinden zal.* §

Zou

* Matt. 7. v. 14.

† Ibidem. 20. v. 16.

§ Luc. 18. v. 8.

Zou nu iemand wel zo dwaes zijn van te denken dat het grootste deel der gelovigen den breeden weg zullen inslaen, en verlooren gaen; terwijl het grootste getal der Pastooren de Waerheid en geregigheid blijven voorstaen en het Evangelie zuiver verkondigen?

Zeekerlijk het teegendeel heeft men gezien ten allen tijde, naemenlijk, dat het groot getal valsche Propheeten het Volk verleid, in hunne zonden gestijft en gehouden heeft, en dat het Volk daer door verlooren gegaen is.

Dat zijn de klagten, die God zo meenigmael in zijne Schriftuere doet. * *Het Land is vol Overspeelders: het Land treurt om de Lastertael, zy loopen tot het quaede; en hunne magt is onregt. Want Propheet en Priester zijn besmet, hun quaed doen heb ik zelfs tot in mijn huis gevonden.*

Ik heb wel dwaesheid gezien in de Propheeten van Samariën; dat zy door Baal propheeterden, en mijn Volk van Israël bedrogen. Maer in de Propheeten van Jerusaleem heb ik gezien dat zy gelijk waeren aen Overspeelders, en met leuzens omgingen. Zy hebben de handen der booswigten gestijft, zo dat niemand van zijne boosheid afwijkt: zy zijn voor my altemael geworden als Sodoma, en d' inwoonders van Jerusaleem als Gomorrha. . . .

Want van de Jerusalemsche Propheeten is d' onreinigheid over het gantsche Land gekomen.

Zien U Eerwaard: wel? Bedorven Propheeten en Priesters, maeken een bedorven en onheiligh Volk.

En zo veel te meer, hoe veel te grooter het dikwils is.

Zeg

* Jerem. 23. v. 10. 11.

Zeg eens, Eerwaerde Heeren, die zo op het groot getal en meenigte stoft:

Waer was dat groot getal en die meenigte ten tijde van Eliás, wanneer'er een *agthondert en vijftig zo Baals, als Bosch-Propheeten**, die van Jefabels tafel aten, gevonden wierden?

Waer was het groot getal, en meenigte ten tijde van den Propheet Micheas, wanneer een leugen-geest zig stelde in den mond van vier hondert Propheeten, die Achab door valsche voorzeggingen misleidden? †

Waer was het groot getal en de meenigte ten tijde van Jeremias, wanneer een Hananias, en Achab, Sedecias, en Semeias, valsche Propheeten teegen hem opstonden, en die Propheet in den Kerker gesmeeten, en in een modderpoel, om de Waerheid des Heeren, geworpen wierd? §

Waer was het groot getal en de meenigte te Babel, daer een Daniël en zijne meedegezellen alleen weigerden, het godloos beeld van Nabuchodonosor te aanbidden? †

Waer was het groot getal en de meenigte ten tijde der Machabeen? §§

Wanneer een Matthatias en zijne Zoonen door een iever Gods aengedaen, voor zijne Wetten en Godsdienst streeften, terwijl het gros der Jooden en Priesteren, van het heilig Verbond afweeken, en zig by de Heidenen voegden?

N

Waer

* 3. Kon. 18.

† 3. Kon. 22.

§ Jerem. 28. v. 29. 32. 38.

† Daniel. 3.

§§ 1. Mach. 1. 2. enz.

Waer was het groot getal en meenigte ten tijde des Zaligmaekers, wanneer hy door den Hogenpriester, en den geheelen Joodschen Kerkenraed, uitgenomen Nikodemus, en Joseph van Arimathea, ver-oordeeld en ter dood gebragt wierd?

En zo doorlopende alle de eeuwen der Kerke ten tijde van het Nieuwe Verbond, en beschouwende de woede en vervolging der opkomende ketteryen, en die Bisschoppen en Herders die zig kloek teegen de zelve gekweeten hebben, zoude men U Eerwaard: gestaedig moogen vraegen: Waer was de meenigte en groot getal?

Waer was het groot getal ten tijde van de Arianen, wanneer een Athanasius met eenige weinige Bisschoppen, 't geloof van de Godheid van **JESUS CHRISTUS** verdedigt en behouden hebben?

„ Wanneer het vergift der Ariaenen, nu niet
 „ slegs een klein gedeelte, maer de geheele wêrld
 „ byna besmet had, der mate, dat schier alle de la-
 „ tijnsche Bisschoppen, ten deele door gewêld;
 „ ten deele door bedróg misleid, een zékere ver-
 „ duistering des verstands overquam, wat zy in
 „ zo groote verwarringen van zaeken het beste
 „ zouden volgen? * ” „ Die als dan (zegt *Augu-*
 „ *stinus*, †) de standvastigste zijn geweest, waren
 „ zeer weinig in getal. ” En in der daed, „ by na
 „ altemael de Herders van de Kerke weinige alleen

„ uit-
 „ * *Arianorum venenam, non jam portiunculam*
quandam, sed penè totum orbem contaminaverat, ad-
dedè ut propè cunctis Latini sermonis Episcopis partim
vi, partim fraude deceptis, caligo quædam mentibus
offenderetur quidnam potissimum in tantâ rerum
confusione sequendum foret. Vinc. Livin. Comerson. l. 1. 26.

† Epist. 93. n. 30. 31.

„uitgenoomen, zijn om verre geworpen ge-
„weest:” zegt Baronius op het jaer 359.

Waer was 't groot getal; als in 't Concilie van Milanen in 't jaer 355. bestaende uit meer dan 500. Bisschoppen, de groote Athanasius ver-oordeeld wierd, drie Bisschoppen uingenomen die in deze ver-oordeeling niet mede stemden? *

Als in 't jaer 359. in het Concilie van Rimini, welk bestont uit meer dan 400 Bisschoppen, het Ariaensch Formulier onderteekent wierd door de genen, die het voorbeeld en 't gezag van den grooten hoop volgden; † terwijl deze daed onderschraegt wierd door 160. andere Bisschoppen die te Seleucie vergadert waeren? §

Waer was dat groot getal en ménigte; wanneer volgens den H. Hieronimus: † *De gheele wereld zagte, en verwondert was zig Ariasch te zien?*

Waer was de meenigte en het groot getal; §§ wanneer onder den Tyran Basiliscus in 't jaer 476. de Patriarchen van Alexandrien, van Antiochien, en van Jerusaleem, mer meer dan 500. Bisschoppen den vloek uitspraeken teegen de Kerkvergadering van Calcedonien, en den brief van den H. Leo, die de kettery der Eutychnanen ver-oordeeld hadden?

N 2

Waer

* Socr. *Lib. 2. Cap. 16.* & Sozom. *Lib. 4. Cap. 9.*

† *Sequentur plarium exemplum, auctoritatem saltem ex numero sumerent. Sulpit. Sever. Lib. 2. pag. 151. edit. 1611.*

§ Sozom. *Lib. 4. cap. 19.*

† *In gemutatus orbis, & Arianum se esse miratus e.* *Dial. adv. Lucif. cap. 7.*

§§ Niceph. Callist. *Lib. 16. Hist. cap. 4.*

Waer was 't groot getal en de meenigte *; als de Keizer Philippicus Bardanes, een talrijk Concilie van Bisschoppen te Constantinopolen vergadert hebbende, deed ver-oordeelen de zesde algemeene Kerkvergadering, in welke de kettery der Monotheliten gedoemt was, en hen die kettery deed goedkeuren?

Waer was het groot getal en de meenigte; als onder 't gezag van de Keizers Leo Isaurus, en zijnen zoone Constantinus, bygenaemd, Copronymus, de Iconoclasten (Beeldstormers) het geheel Oofte overstroomden, en alle de Bisschoppen in hunne dwaelinge inwikkelden, en hunne kettery dedden goedkeuren in een Concilie van 338. Bisschoppen, gehouden in 't jaer 754?

Wy zouden te lang vallen, wilden wy ophaelen alle de doolingen in volgende en latere Eeuwen, en dan naspeuren, en opzoeken het groot getal die de zelve kloekelijk teegenegaen, en standvastig bestreeden hebben.

Maer tot slot; waer zal het groot getal en de meenigte van de voorstanders der Waerheid te vinden zijn, als die tijden zullen komen, die nu al schijnen te naderen, van de welke de Heiland zegt: * *Dat ook d' Uitverkoornen was het moogelijk in dwaeling zouden geleid worden.*

Neen, mijn Heeren, nooit viel het in herffenen en gemoederen van luidens die God en Godsdienst kennen, dat het groot getal een bewijs van waerheid is, of dat men de waerheid heeft; dit
voor

* Spondan. ad Ann. 712. n. 7.

† Matth. 24. v. 24.

voorgeeven is niet anders dan een bedrog daer men zwakken en onkundigen meê misleid.

Hoor eens hoe kloek Paus Liberius antwoorde, als hy van den Keizer Constantius Augustus, voor dat hy nog in de kettery der Ariaenen ingewikkeld was, weegens zijn klein getal dus aengesprooken wierd: *Wat deel van de wereld benje, Liberius, dat gy alleen een godloozen mensch (Athanasius) beschermt, en den vrede van 't Rijk, en van de geheele wereld breekt?**

Schoon ik, zegt hy, alleen ben, daerom word de zaak van 't geloove niet minder. Want certijds zijn 'er maer drie gevonden, die 't gebód des Konings wederstaen hebben.

Hy ziet op Daniël en zijne meedegezellen, boven aengehaect.

Dat 's tael, waerdig aen een Paus. Hy beroept zig niet op zijn Ampt, dat hy Paus is, dat hy de geheele wereld en zelfs Bisschoppen leeren moet, dat hy onfeilbaer is, en als hy spreekt, alles zwijgen moet: neen dog, zulke gedroegten waeren toen nog niet gebooren.

Maer hy zegt alleen: *Daer door word het belangen des geloofs niet vermindert, schoon ik alleen ben.* Als willende zeggen de Waerheid blijft altijd Waerheid, en heeft geen verdedigers van nooden om te bestaen.

Ja volgens den Heiligen Hieronimus is zy te

N 3

vree

* *Quota pars orbis es, Liberi, ut solus impium hominem vindices & pacem orbis ac mundi totius dissolvas? Apud. Theod. Lib. 11. cap. 13.*

Non eo quod solus sum, fidei causa minuitur, nam & tres olim soli sunt reperti, qui mandato Regis resisterent.

vreedten met het klein getal der geenen die haer beminnen, en zy vreeft geenints voor de meenigte van die haer haeten. Dus zegt hy, ziende op den verlaeten toefant van den Propheet Jeremias, en de meenigte van zijne vyanden: *

De Waerheid kan geslooten en gebonden, maer niet overwonnen worden, zy die met het klein getal van haere aanbangeren te vrede is, en door de meenigte der vyanden niet versibrikt word

Met geen minder kragt en deftigheid laet zig op dit stuk hooren de H. Bazilius, schrijvende aen eenige Moniken die van Christenen zelfs vervolgt wierden, onder anderen:

„ Staet dan vast, zegt hy †, in 't midden van
 „ uwe verdrukkingen, deweike u moeten dienen
 „ om uwen iever en liefde tot God nog meer
 „ t'ontsteeken. Zie toe dat gy behoud het overige
 „ der godvrugtigheid, welk Christus op der
 „ aerde moet vinden, als hy haer zal komen oordeelen.
 „ Ontstelt u niet, al worden 'er Bisshoppen
 „ verjaegt uit hunne Kerke, al zijn 'er verraders
 „ onder de geestelijken. . . . Gedenkt dat in
 „ de samenrottinge teegen Christus, de Hoogepriesters,
 „ de Leeraers der Wet, en de Raedsmannen de aenleiders
 „ waeren: en dat 'er maer EEN
 „ KLEIN HOOPJE WAS, EN DAT ZELES VAN
 „ 'T GEMEENE VOLK, 't geen Gods Woord met
 „ opregtigheid des herten onoving.”

* Veritas claudi & ligari potest, vinci non potest, quae & suorum pacitate contenta est, & multitudinis hostium non terretur.

Hier. in 5. comment. Proemium. Hieremias. cap. 24.

† Epist. 305. Zie Recueil des Lettres de piété, Lett. 39.

„ Neen , Broeders , 'T IS DE GROOTE HOOP
 „ NIET , MAER D'UITVERKOORENE GODS,
 „ DIE DE WEG DER ZALIGHEID INSLAEN.
 „ DAT DE MEENIGTE U NIET DOE WAGGE-
 „ LEN. Zy is gelijk aen de golven der zee die
 „ door de minste wind heen en weer drijven. Al
 „ wierd' er *maer één alleen* behouden , gelijk Loth
 „ alleen uit Sodoma vlugtte , nog en zoude men
 „ van den reg en weg niet moeten afwijken , maer
 „ vast en onberoerlijk blijven in het betrouwen
 „ op God , die de zijnen nimmer zal verlae-
 „ ten ”

Voeg hier nog by 't geen die groote Athana-
 sius zegt teegen de Ariaenen die zig wilden agtbaer
 en ontzaggelijk maeken door het groot getal hun-
 ner aenhangers : *

„ 'T is een loffelijke zaak , *zegt die Vader* , 't is
 „ een uitmundende zaak dat iemand vry en edel-
 „ moedig zijn werk maeke om t'omhellen en
 „ t'ondersteunen 't geene regt is , *schoon hy zig al-*
 „ *leen bewond* : en dat hy zig met kracht aenkante
 „ teegen de toestemming der meesten , wanneer
 „ deze toestemming onregtvaerdig is.

„ Stel , zo 't u redelijk dunkt , de meenigte
 „ die verdronken is in de Zondvloed , voor Noë
 „ die behouden wierd in d' Arke : maer laet my
 „ toe , dat ik my behoude in de Arke , MET DAT
 „ KLEIN GETAL.

„ Voeg u , zo 't u geraedzaem dunkt , by de
 „ meenigte der Inwoonderen van Sodoma ; ik
 „ zal my vergenoegen het geluk te hebben van

N 4

„ met

* *Adv. Arias. tom. 2. Vide Agneau. Pasch.*
 Pag. 289.

met Lot te wandelen, hoe afgezondert hy zy van de menschen met de welke hy leefde, wettende de nuttigheid en voordcelen, die in zodaenige afzonderinge geleegeen is."

Zodan, Eerwaerd: Heeren, op 't spoor wandelende van Gods gewijde bladeren, en deftige en uitmuntende Kerkvaderen, van welke indien het nodig waere, en de beknoptheid van dit boekje het toeliet, wy een grooteren reeks zouden konnen opleeveren, vreezen wy geenfints voor de meenigte met de welke U Eerwaerd: voor den dag koomen, en waer op zy zig by 't eenvoudig volk beroemen.

Ja wy vreezen des te minder hoe veel te meer wy zecker zijn dat deze meenigte niet bestaet dan uit menschen die of om tijdelijk gewin, om een hand vol brood, of om rust en gemak, of om eer en aenziën, of door vleierijen en laf hertigheid, of door ydele vreeze, en wel de meeste door onwetendheid en onkunde, zulke rampzalige wegen ingeslaegen zijn, en zig aen de bovengemelde gruwelen slaeflijk onderworpen hebben.

En hierom komt zeer wel ter snee 't geen die zelve groote Athanasius, die zig als alleen en met weinige bevond, in de Verdediginge der Waerheid, teegen d' Ariaenen zegt, op de aengehaelde plaets: *

"Ik agt en eere, zo wel als gy luiden, de meenigte, niet die meenigte de welke veroordeeld dat men de Waerheid onderzoeke, (letten U Eerwaerd: wel? dat 's uw bandel.) maer die

* *U. id.* Pag. 290.

die meenigte dewelke bewijzen van haer geloof geeft.

„ Niet die meenigte dewelke haere zack ver-
 „ deedigt met zuurheid en bitterheid, „ (*en wat*
 „ *doen U Eerwaerd: anders?*) „ maer die meenigte
 „ die de verbeetering betragt der geenen die
 „ 't noodig hebben, met een vaderlijke zoetaer-
 „ digheid: niet die meenigte, welke de nieuwig-
 „ heeden liefkooft en toelagt; maer die meenig-
 „ te welke het erfdeel der Heilige Vaders be-
 „ waert. „

Dog luistert wat nauwer toe, Eerwaerd: Hee-
 ren, en agt dat wy met dien zelve Vader u aen-
 spreken en zeggen: „ Wat meenigte brengje
 „ voor, om ons te beweegen van uw gevoelen
 „ te volgen?

„ Een meenigte welke men niet gewonnen
 „ heeft dan door vleery en vereeringen, die ver-
 „ voert is door onweetentheid en verblindheid:
 „ die zig laet overwinnen door laffigheid en vree-
 „ ze; die de tijdelijke geneugelijkheid der zon-
 „ den, en de gemakkelijkheden dezer wereld,
 „ stelt voor het eeuwig leven: gelijk men klaer-
 „ blijklijk ziet uit de regtzinnige belijdenisse van
 „ veelen.

„ Wilt gy dan door de meenigte gezag en ver-
 „ mogen bijzetten aen de leugen? Gy vermindert
 „ door de meenigte de verblindheid, nog de
 „ dooling niet, maer gy doet der zelve geweld
 „ en uitgestrektheid zien: want een quaed is zo
 „ veel te grooter en geweldiger, hoe veel te
 „ meer personen zig daer in ingewikkelt vinden.
 „ Onze Heere Jesus Christus genomen hebbende
 „ twaelf Discipelen, ongeleerde, eenvoudige,

27 arme, en ongewaepende, heeft de zelve ver-
 28 vult met een betrouwen en kloekmoedigheid
 29 om te staen teegen de geheele wereld. Hy
 30 heeft deze twaelf Apostelen niet geſchikt om
 31 een meenigte van duizende menſchen te vol-
 32 gen; maer hy heeft veele duizenden van men-
 33 ſchen bereid om zig te onderwerpen aen deze
 34 twaelf Apostelen.

35 "T is op deze wijze dat de kragt der waer-
 36 heid altijd overwinnende blijft, ſchoon de zel-
 37 ve voor een tijd niet dan by een ZEER KLEIN
 38 GETAL van menſchen gevonden word."

"T is onnodig, Eerwaerde Heeren, de verdere
 toepaſſing op het reeds aengehaelde te maeken;
 en wy hebben reeden te denken, dat U Eer-
 waerd: zo niet ontblood zijn van alle ligt en
 kenniſſe, of zy gevoelen genoegzaam, en zijn
 overtuigt dat het groot getal hanner aenhan-
 gen geen voordeel zal toebrengen voor 't aen-
 ſchijn Gods, indien het de Waerheid en gereg-
 tigheid niet en is die hen verzamelt, en der zel-
 ver liefde die haer ver-eenigt: en in teegendeel
 dat het klein getal nooit ſchaeden kan, zo lang
 het zig aen Waerheid en geregtgheid onwrikbaer
 vaſt gehegt houdt.

*De Waerheid, * gelijk U Eerwaerd: behoort
 hebben uit Hieronimus, is met het klein getal haer-
 rer aenhangereu te vreedeu, en zy vreeft niet voor
 de meenigte haerer vyanden*

En volgens de tael van den Heiland, † zal de
 Waerheid haere aenhangereu behouden. Geen mee-
 nigte, geen Pauzen, maer de Waerheid.

Over

* Boven blad. 146.

† Jo n. 8. v. 32.

Overzulks bedanken wy God die ons de liefde tot zijne Waerheid ingeboezemt heeft: en wy bidden dat hy ons ten einde toe bevestige, en bewaere in de Waerheid.

Wy verheugen en verblijden ons, niet in ons klein getal, maer in de Waerheid: en daer en teegen zijn wy met leedweezen aengedaen, niet om dat U Eerwaerd: veel in getal zijn, maer om dat zy met hun groot getal in dwaeling zijn, en 't bedrog omhelzen, en om dat zy door het groot getal kragt en gezag aen de leugen tragten by te zetten.

Wy zien egter U Eerwaerd: nog de zijnen niet aen als buiten ons, maer als met ons in die zelve Kerke te zijn daer Jesus Christus het hoofd van is; en wat poging U Eerwaerd: en de zijnen, aengezet door 't Roomsche Hof, mogen aenwenden om ons af te snijden, en van de gemeenschap der Kerke te beroven, wy zullen egter door Gods genade ons wel wagten van ons op eenigerlei wijze onwaardig te maeken van de gemeenschap der Kerke, van Jesus Christus, of van den Stoel van den H. Petrus, maer in teegendeel zullen wy door liefde ons vast hegten aen de Waerheid van Jesus, aen zijne Kerke, aen den Stoel van Petrus, wel verzcekert zijnde van deze zo onwrikbaere Waerheid: † *Dat men nooit buiten de Kerk geraekt, ook zelfs dan niet, wanneer men door de boosheid der menschen daer uit gebannen schijnt te weezen, zo lang als men aen God, aen Jesus Christus, en aen zijne Kerke door de liefde gehegt blijft, aengezien de H. Geest, aen wien*
 voor:

* Athanas. boven Blad. 149.

† 91. Stell.

voornaementlijk toekoomt te binden en te ontbinden, zig nooit bedienaer maect der driften en verblindheeden der menschen.

Wy zijn dan met hertelijk leedweezen aengedaen over U Eerwaarden, en ver van daer, van toe te stemmen in de scheidinge en scheuringe die U Eerwaard: met ons maecten, wy bidden den Heere dat hy U Eerwaard: doe zien van waer gy gevallen zijt, dat hy u den geest van boedvaerdigheid verleene, dat hy u de liefde tot de Waerheid en Eendragt mede-deele, dat hy u niets zo zeer doe vreezen dan hem te mishagen, en dat hy U Eerwaard: met ons ver-eenige door een Vreede die op geen andere grond dan op die van God en zijne Waerheid gebouwt is.

* De GOD der VREEDDE die onzen Heere Jesus Christus, den grooten Herder der Schaepen, door het bloed van het eeuwige Verbond van de dood verwekt heeft; maecte U EERWAERDENS bequaem in alle goed werk, op dat gy zijnen wille doet, werkende hy in uluiden 't geen hem behaegelijk is door Jesus Christus, die verheerlijkt is in alle eeuwigheid, Amen.

* Hebr. 13. v. 20. 21.

EERWAERDE EN WIJDLUFTIGE HEEREN,

U EERWD. WIJDLUFT.

Ootmoedige Dienaer

THEOPHILUS VAN VREEDDE.

Den 1. Maert,

1737.

ct 1795